

**HODNOCENÍ INTERNACIONALIZACE ČINNOSTÍ A AKADEMICKÉ OBCE
UNIVERZITY KARLOVY V LETECH 2004-2010**

Zpracovali: Odbor analýz a strategií RUK – Oddělení analytických činností (*Jiří Chvátal, Miroslav Jašurek, Věra Šťastná*) a CSVŠ – Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i. (*Vladimír Roskovec, Helena Šebková*).

Obsah

Seznam zkratk.....	5
Úvod.....	6
Shrnutí.....	10
Obecná východiska.....	10
Věda, výzkum a další tvůrčí činnosti.....	12
Doktorské studium.....	13
Studium.....	15
Další vybrané aktivity v oblasti internacionalizace.....	17
Internacionalizace akademické obce.....	18
Doporučení a závěry.....	20
1. Obecná východiska.....	24
1.1 Všeobecný rámec a vize.....	24
1.2 Zaměření zahraniční spolupráce.....	24
1.3 Teritoriální zaměření meziuniverzitní spolupráce.....	25
1.3.1 Program Erasmus.....	26
1.3.2 Meziuniverzitní dohody.....	27
1.3.3 Zaměření zahraniční spolupráce na fakultách.....	29
1.4 Úsilí o zkvalitnění mezinárodní spolupráce.....	30
1.5 Členství Univerzity Karlovy v mezinárodních organizacích a v univerzitních sítích.....	32
1.6 Institucionální zabezpečení oblasti internacionalizace ve vzdělávání a výzkumu na UK.....	33
1.7 Závěry a doporučení.....	35
2. Věda, výzkum a další tvůrčí činnosti.....	36
2.1 Výchozí rámec.....	37
2.2 Mezinárodní programy financování vědecké práce.....	37
2.2.1 Rámcové programy Evropské unie.....	37
2.2.2 Ostatní programy.....	41
2.3 Finanční prostředky na vědeckou činnost ze zahraničních zdrojů.....	42
2.4 Vědecko-výzkumná spolupráce se zahraničními institucemi.....	42
2.4.1 Síť spolupráce.....	43
2.4.2 Společná centra a velké infrastruktury.....	44
2.4.3 Internacionalizace výstupů vědecké činnosti.....	44
2.5 Mezinárodní konference a akce s mezinárodní účastí.....	46
2.5.1 Univerzitní úroveň.....	46
2.5.2 Fakultní úroveň.....	47
2.6 Odborné časopisy.....	49
2.7 Závěry a doporučení.....	50
3. Doktorské studium.....	51
3.1 Dlouhodobé stáže doktorandů.....	52
3.2 Dvojí vedení disertačních prací (<i>co-tutelle</i>).....	54
3.3 Účast na konferencích a letních školách.....	54
3.4 Závěry a doporučení.....	55
4. Studium.....	56
4.1 Zahraniční studentky a studenti.....	57
4.2 Studijní programy akreditované v cizím jazyce.....	58
4.3 Programy <i>joint-degree</i>	61
4.4 Uznávání studia realizovaného v zahraničí.....	61
4.5 Závěry a doporučení.....	64

5. Další vybrané aktivity v oblasti internacionalizace	65
5.1 Celouniverzitní úroveň.....	66
5.1.1 Přijetí zahraničních hostů.....	66
5.1.2 Čestné doktoráty	66
5.1.3 Prezentace univerzitních aktivit.....	66
5.2 Fakultní úroveň	68
5.2.1 Prezentace fakultních aktivit.....	68
5.2.2 Členství ve významných profesních organizacích	69
5.3 Závěry a doporučení.....	70
6. Internacionalizace akademické obce	70
6.1 Mobilita samozřejmou součástí studia	70
6.1.1. Celouniverzitní úroveň	71
6.1.2. Fakultní úroveň.....	73
6.2 Fond mobility	80
6.3 Zahraniční přednášející a hostující profesori	84
6.4 Mobilita akademických pracovníků	84
6.5 Závěry a doporučení.....	84

Seznam zkratek

obecné

ADZ	aktualizace dlouhodobého záměru
ARWU	Academic Ranking of World Universities
AV ČR	Akademie věd české republiky
ČSÚ	Český statistický úřad
DZ	dlouhodobý záměr
EU	Evropská unie
HADZ	hodnocení aktualizace dlouhodobého záměru
HVO	hodnocení výzkumných organizací
IFMSA	International Federation of Medical Students' Associations
IPC	Informačně-poradenské centrum
IPSF	International Pharmaceutical Students' Federation
IS	Informační systém
LF	lékařská fakulta
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
N/A	nedostupná data
NAEP	Národní agentura pro evropské vzdělávací programy
RIV	rejstřík informací o výsledcích
RP	Rámcový program
RUK	Rektorát Univerzity Karlovy
RVVI	Rada vlády pro výzkum, vývoj a inovace
SIS	studijní informační systém
THE	Times Higher Education
UK	Univerzita Karlova
ÚVT	Ústav výpočetní techniky
VZČ	výroční zpráva o činnosti
VZH	výroční zpráva o hospodaření
VVŠ	veřejná vysoká škola
VVI	veřejná výzkumná instituce

součásti UK

KTF	Katolická teologická fakulta
ETF	Evangelická teologická fakulta
HTF	Husitská teologická fakulta
PF	Právnická fakulta
1. LF	1. lékařská fakulta
2. LF	2. lékařská fakulta
3. LF	3. lékařská fakulta
LFP	Lékařská fakulta v Plzni
LFHK	Lékařská fakulta v Hradci Králové
FaF	Farmaceutická fakulta v Hradci Králové
FF	Filozofická fakulta
PřF	Přírodovědecká fakulta
MFF	Matematicko-fyzikální fakulta
PedF	Pedagogická fakulta
FSV	Fakulta sociálních věd
FTVS	Fakulta tělesné výchovy a sportu
FHS	Fakulta humanitních studií
ÚDAUK	Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy
CTS	Centrum pro teoretická studia
CERGE	Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium
ÚJOP	Ústav jazykové a odborné přípravy
COŽP	Centrum pro otázky životního prostředí

HODNOCENÍ INTERNACIONALIZACE ČINNOSTÍ A AKADEMICKÉ OBCE UNIVERZITY KARLOVY V LETECH 2004-2010

Úvod

Podle zákona o vysokých školách je vysoká škola povinna *provádět pravidelně hodnocení svých činností a zveřejňovat jeho výsledky*.

Předkládaná zpráva se zabývá hodnocením období 2004-2010, které odpovídá období Dlouhodobého záměru Univerzity Karlovy 2004-2010 (též DZ UK 2004-2010). Navazuje na *Vlastní hodnotící zprávu Univerzity Karlovy za období 2004-2008*. Tato hodnotící zpráva se sice zabývala nejdůležitějšími činnostmi, avšak zejména z pohledu celouniverzitního, a aniž by pokryla celé období platnosti dlouhodobého záměru. Proto vedení UK rozhodlo, že na tuto hodnotící zprávu naváže soubor analyticko-hodnotících dokumentů, které se budou postupně hlouběji věnovat naplňování DZ UK 2004-2010 v hlavních oblastech činností – výzkumu, vzdělávání, třetí roli a internacionalizaci – a budou reflektovat situaci na jednotlivých součástech Univerzity Karlovy. První z těchto studií, *Studie hodnocení činností Univerzity Karlovy v letech 2004-2010: Třetí role* (březen 2012) byla věnována tomu, jak Univerzita Karlova naplňuje své záměry v oblastech celoživotního vzdělávání, komercializace výzkumu a vývoje, zapojování do veřejného života či v informačních a poradenských službách. Jako druhá je nyní předkládána studie zpracovávající téma **internacionalizace činností a akademické obce na Univerzitě Karlově**.

Předkládaná zpráva nezachycuje aktivity Univerzity, jejích fakult a dalších součástí v letech 2011 a 2012. Aktivity navazující na nově formulované priority Dlouhodobého záměru Univerzity Karlovy 2011-2015 mohou v některých oblastech výsledný obraz internacionalizace činností proměňovat. Syntetická hodnotící zpráva, která bude následovat po provedení hodnocení vzdělávací činnosti a vědy a výzkumu (2013), bude aktualizována na základě údajů dostupných v době jejího vzniku.

Všechny zmíněné studie a hodnocení tvoří prvky **vznikajícího systému pravidelného komplexního vnitřního hodnocení kvality**. Součástí tohoto systému má být jak hodnocení pro účely akreditace, tak **hodnocení formativní**, které je **základem pro další rozvoj hodnocených oblastí**. Naplňování tohoto cíle si Univerzita Karlova stanovila ve svém dlouhodobém záměru na léta 2011-2015. **K formativní části systému hodnocení** se řadí jak obě výše uvedené studie, tak pravidelně organizované hodnocení kvality výuky studenty, hodnocení doktorského studia ze strany absolventů, a též **tato studie věnovaná internacionalizaci**.

Ustavení systému vnitřního zabezpečování kvality nabývá v posledních několika letech na důležitosti i vzhledem k diskutovaným změnám zákona o vysokých školách, kdy má například být místo programové akreditace zavedena akreditace institucionální. Aby takovouto akreditaci vysoká škola mohla získat, musí mít vytvořen fungující systém vnitřního zabezpečování kvality. Kvalita a profilace vysokých škol doprovázená změnami v procesu akreditací tvoří jedno z páteřních témat v současnosti projednávané reformy systému vysokých škol.¹

Vymezení hodnocené oblasti

Tato studie v souladu s jednou ze tří základních priorit DZ UK 2004-2010 pojímá internacionalizaci jako „významný rys nové vývojové etapy“, kdy dochází k internacionalizaci jak výzkumných tak vzdělávacích činností jako „základní podmínky rozvoje univerzity“.²

¹ Reformy v zajišťování kvality by měl podporovat Individuální projekt národní *Zajišťování a hodnocení kvality v systému terciárního vzdělávání*. Tento projekt vychází z modelů hodnocení kvality ISO a EFQM. Blíže viz www.msmt.cz.

² Viz DZ UK 2004-2010, s. 2.

Pojem „internacionalizace“ je zde chápán v širokém smyslu a propojený s většinou činností vysoké školy. Neomezuje se pouze na mezinárodní spolupráci či aktivity v oblasti mobility.

Od tohoto pojetí se odvíjí struktura celé studie, která postupuje od všeobecných východisek k internacionalizaci výzkumu, vzdělávání a akademické obce.

Období let 2004-2010

Pro Univerzitu Karlovu jsou léta 2004-2010 „*léty rozvoje a strategického budování moderní univerzity vstupující do mezinárodního vzdělávacího a výzkumného prostoru*“ (DZ UK 2004-2010: s. 1). Toto období bylo zároveň bohaté na změny prostředí, v němž univerzita působila.

Nejvýznamnější politickou událostí na počátku tohoto období byl **vstup České republiky do Evropské unie**. Přestože z hlediska vzdělávací politiky a spolupráce byla Česká republika již dlouho partnerskou zemí programů EU³, skutečnost, že se stala rovnoprávným členem, otevřela kvalitativně **nové možnosti spolupráce**. To se odrazilo i ve strategii jak celé univerzity, tak jednotlivých součástí. Důraz na témata internacionalizace a mezinárodní mobility studentů, stejně jako mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji byl přitom ve sledovaném období typickým rysem politiky EU a Evropského výzkumného prostoru, stejně jako Boloňského procesu, který směřoval k vyhlášení Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání v roce 2010⁴. Mobilita nabývala na vzestupu, v roce 2002-2003 oslavil Erasmus milionového studenta (v roce 2012 to již budou tři miliony studentů) a z České republiky vycestoval v roce 2003-2004 desetitisíc student.

Ve sledovaném období pokračovala výrazná **masifikace vysokých škol**. Na Univerzitě Karlově vzrostl mezi léty 2004 až 2010 počet studentů o více než jednu pětinu (ze 44 tisíc na 54 tisíc). **To v souladu s cíli DZ UK znamenalo např. vysílání podstatně vyššího počtu studentů, což kladlo nemalé nároky jak na finanční zajištění, tak organizaci studia**. Navíc na vysokou školu vstupovaly skupiny studentů z výrazně jiného sociokulturního prostředí než v dobách, kdy studovalo méně než dvacet procent populačního ročníku. Právě program Erasmus jim nabízel i díky významnému dofinancování ze strany ministerstva školství možnost realizovat část studia na zahraniční vysoké škole.

Ve sledovaném období probíhala taktéž **restrukturalizace studia**. Ta se výrazně promítla do pojetí a organizace studia na většině fakult⁵. Nestrukturované zůstaly pouze některé studijní programy – např. všeobecné lékařství, zubní lékařství, farmacie, právo a právní věda, učitelství pro 1. stupeň základní školy apod. V ostatních programech už byli studenti přijímáni pouze do bakalářského studia.

Dalším důležitým rysem tohoto období byla **změna politiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v poskytování finančních prostředků na vzdělávací činnost**. Celkový rozpočet

³ Již od počátku devadesátých let umožňoval českým vysokým školám spolupráci s evropskými zeměmi program *Tempus*, od poloviny devadesátých let se základě tzv. *Dodatkového protokolu k Evropské dohodě o spolupráci České republiky s Evropskou unií* (tzv. *Asociační dohodě*) otevřel všem vzdělávacím institucím přístup do všech programů EU, zejména programů *Socrates*, *Leonardo da Vinci*, rámcových programů pro podporu výzkumu a vývoje, *Jean Monnet* apod.

⁴ V rámci Boloňského procesu se členské země zavázaly podporovat mobilitu studentů i akademických pracovníků. Všichni studenti mají být vedeni k tomu, „aby studovali nejméně jeden semestr za hranicemi své vlastní země“ (*Společná deklarace o harmonizaci výstavby Evropského systému vysokého školství*, tzv. Sorbonnská deklarace, 1998).

⁵ Restrukturalizace vedla např. k tomu, že v řadě případů je obtížné porovnávat data, neboť paralelně vedle sebe běžely „tradiční dlouhé“ magisterské programy a programy bakalářské a navazující magisterské. Za ukončení restrukturalizace studia je považován rok 2007-2008.

vysokých škol na vzdělávací činnost, jehož převážná část byla rozdělována normativně, tj. podle počtu studentů a finanční náročnosti studijních programů, do roku 2009 narůstal⁶. Právě z této části rozpočtu byly poskytovány dotace na mobilitní programy (Erasmus, CEEPUS, Aktion a další). Internacionalizace vysokoškolského vzdělávání se stala jednou ze tří základních priorit Dlouhodobého záměru rozvoje vysokého školství zpracovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro období 2006-2010). Další podporu mohly vysoké školy získat z rozvojových programů, které pravidelně pamatovaly i na rozvoj internacionalizace.

Prostředky na vzdělávací činnost alokované pro Univerzitu Karlovu ze státního rozpočtu vykazovaly obdobný průběh jako celkový rozpočet vysokých škol. Mezi roky 2009 a 2010 růst vystřídal mírný pokles (asi tři procenta). Zároveň ministerstvo ke konci hodnoceného období posilovalo váhu kvalitativních ukazatelů v rozdělování prostředků na vzdělávací činnost.

Je otázkou, zda a jak se některé z výše uvedených proměn (pokles rozpočtu na vzdělávací činnost, důsledky restrukturalizace studia či změna v sociálním složení studentů) projeví např. v oblasti studentské či akademické mobility nebo na mezinárodní spolupráci obecněji. Tato zpráva se však soustředí pouze na období do roku 2010, proto případné změny nemůže zachytit.

Postup zpracování

Pro zpracování zprávy byla využita obdobná metodologie jako při zpracovávání *Vlastní hodnotící zprávy* z roku 2009 (za období 2004 až 2008) nebo *Zprávy o třetí roli na Univerzitě Karlově* (2012). Ta sleduje, **jak instituce (univerzita nebo fakulta, případně další součást) v uvedeném období naplňovala především ty cíle, které si sama ve strategických dokumentech stanovila.**

Vzhledem k povaze hodnoceného tématu **vychází zpráva pro oblast internacionalizace ze situace na jednotlivých fakultách, případně dalších součástech.** Jako podklad bylo nejprve vypracováno **sedmáct studií, které byly předloženy jednotlivým fakultám k vyjádření a na jeho základě upraveny.** Dále byly **zpracovány čtyři podkladové materiály týkající se dalších součástí.** Tyto studie tvoří přílohu předkládané zprávy.

Jako **výchozí podkladové dokumenty** sloužily *Dlouhodobý záměr Univerzity Karlovy pro období 2004-2010* a jeho každoroční aktualizace, výroční zprávy Univerzity Karlovy o činnosti a o hospodaření, a dále dlouhodobé záměry, jejich aktualizace, a výroční zprávy o činnosti, resp. o hospodaření fakult, výroční zprávy a další materiály týkající se dalších součástí.

V této souvislosti je nutné uvést, že **dlouhodobé záměry fakult se svým pojetím** v daném období **velmi lišily.** Některé fakulty je zpracovaly na celé hodnocené období, u jiných se jednalo o více dokumentů na kratší období. Totéž lze říci o aktualizacích, které byly zpracovávány jak na roční období, tak i na období dvou či více let. Rozdílné bylo i pojetí výročních zpráv o činnosti. Další součásti dlouhodobé záměry nezpracovávaly, výroční zprávy byly k dispozici pouze v některých případech.

Jak konstatovala již *Studie hodnocení činností Univerzity Karlovy v letech 2004-2012: Třetí role* (březen 2012), „*léta 2004 až 2010 byla v České republice dobou, kdy Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy hledalo podobu a pozici strategických dokumentů v prostoru vysokoškolského vzdělávání: jak na úrovni celostátní, tak i na úrovni jednotlivých vysokých škol bylo nejprve nutné vytvořit prostředí, ve kterém by dlouhodobé záměry, jejich aktualizace, výroční zprávy a další rozvo-*

⁶ Prostředky na vzdělávací činnost rostly výrazně mezi léty 2004-2006 (2004-2005 o 12%, 2005-2006 o 17%), poté růst zpomalil (2006-2007 na 7%, mezi roky 2007 a 2008 i 2008 a 2009 o 4%).

jové a evaluační dokumenty⁷ vytvářely provázaný celek“. Obdobný proces probíhal na Univerzitě Karlově a také ve vztahu mezi univerzitou jako celkem a jejími součástmi.

Různorodost v pojetí dlouhodobých záměrů a jejich aktualizací se promítla i do zpracování této zprávy a spoluurčila dostupnost některých údajů. Pro detaily viz například zprávy *Hodnocení činností Univerzity Karlovy v letech 2004-2010: třetí role* či *Vyhodnocení dlouhodobých záměrů Univerzity Karlovy a jejích fakult na léta 2011-2015*.

Datová základna

Hodnocení řady cílů, které Dlouhodobý záměr Univerzity Karlovy pro období let 2004-2010 stanovil, **předpokládá existenci široké a podložené, vnitřně dostatečně strukturované datové základny**. Podobně jako v případě zprávy o třetí roli, ani v případě této zprávy o internacionalizaci **tento předpoklad nebyl** v řadě případů **naplněn**. Toto obecné tvrzení platí pro jednotlivé oblasti v různé míře.

Ve vztahu k **vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti** spočívá hlavní problém v **nedostatečném množství srovnatelných informací**, které se nacházejí uvnitř Univerzity Karlovy (přehled mezinárodních projektů a spoluprací apod.); analýza se tak v řadě případů musí opřít o zdroje externí (například o mezinárodní bibliografické databáze či evropskou databázi CORDIS), jež však například nedokáží postihnout celé spektrum oborů Univerzity Karlovy.

Studium je oblast, která naopak **skýtá velké množství relativně spolehlivých informací**, když je oporou IS Studium (například uchazeči o studium, studenti a absolventi podle státní příslušnosti), resp. i ve výchozích podkladových dokumentech (studium v anglickém jazyce, společné studijní programy, co-tutelle).

Významnou součástí strategických cílů bylo v období let 2004-2010 **doktorské studium, dostupnost dat** pro zkoumání jejich naplňování je však **velmi malá**: například mobilita a její zaměření, zapojení studentek a studentů do vědeckých spoluprací se zahraničními partnery nejsou v hodnoceném období strukturovány podle stupňů studia.

Největší problémy, jež ve výsledku ve většině případů znemožňují hodnocení, se ve zkoumaném období **objevují u mobilit**, tj. v oblasti, která náleží k nejviditelnějším a nejčastěji používaným indikátorům internacionalizace vysokého školství. Kromě **chybějících podkladů** tato část datové základny například **obsahuje nekonzistence a postrádá dostatečně jemné, strukturované vnitřní členění** (například informace o mobilitě studentek a studentů doktorských studijních programů či o kvalitativním rozměru akademické mobility⁸). V důsledku tak **není možné odpovědět ani na některé základní otázky**, například jaký je v rámci studentské mobility poměr mezi programem Erasmus a ostatními mechanismy, jaký podíl absolventů v průběhu studia vycestoval do zahraničí, či kolik na Univerzitě Karlově každoročně působí hostujících profesorů.

⁷ Jako příklad dobré praxe ve sledovaném období mohou sloužit dvě z fakult (FF a MFF), které zpracovávaly každoročně ještě bilanční zprávy, kterými hodnotily plnění aktualizací svých dlouhodobých záměrů.

⁸ Za krok správným směrem lze považovat systém evidence mobility v rámci meziuniverzitních dohod spravovaný *Odborem pro zahraniční vztahy RUK*. Meziuniverzitní dohody však tvoří pouze malou část mobilit a dalších spoluprací, které na Univerzitě Karlově probíhají.

Shrnutí

Obecná východiska

Univerzita Karlova si v dlouhodobém záměru pro období let 2004 až 2010 jako globální cíl vytyčila **rozvoj a strategické budování moderní univerzity vstupující do mezinárodního vzdělávacího a výzkumného prostoru**. Významnou charakteristikou základních priorit Univerzity Karlovy byl důraz na *kvalitativní proměnu zahraniční spolupráce zejména s důrazem na její vazbu na vědu a výzkum*. Internacionalizace se měla stát *integrální součástí rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech fakult* a stát se *základní podmínkou rozvoje všech hlavních činností univerzity*.

Ve vztahu k zapojení do mezinárodních programů a univerzitních sítí se vzhledem ke vstupu České republiky do Evropské unie stalo prioritou především *zapojení do programů EU* (Erasmus, Erasmus Mundus, ve vědě rámcové programy, vytváření společných center badatelského výzkumu apod.)

Univerzita si také stanovila za cíl vyhodnotit dosavadní smluvní spolupráci a navazovat kontakty *především s předními evropskými a světovými vysokými školami špičkovými v příslušných oborech a se světovými centry a významnými nevládními organizacemi, které se podílejí na podpoře vědy a výzkumu*. Za jedno z kritérií si stanovila umístění partnerské univerzity *na předních místech celosvětových žebříčků*. Pro akademické pracovníky měl být vytvořen *systém motivace pro spolupráci s předními světovými univerzitami*.

Fakulty se ztotožnily s celouniverzitními prioritami, zejména si vzaly za své ty, které se týkaly vědecko-výzkumné spolupráce, výjezdů studentů magisterských a doktorských studijních programů, mobility akademických pracovníků a podpory zahraničních přednášejících a hostujících profesorů. **Internationalizace byla chápána jako integrální součást rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech fakult.**

PRIORITY A CÍLE JEDNOTLIVÝCH FAKULT ZAŘAZENÉ DO STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ 2004-2010						
SOUČÁST	projekty vědecko-výzkumné spolupráce	společné vědecké konference nebo publikace	výjezdy studentů magisterských a doktorských SP	dvojí vedení diplomových a doktorských prací a/nebo společné programy (joint-degrees)	mobilita akademických pracovníků	podpora zahraničních přednášejících a hostujících profesorů
KTF			x			x
ETF	x	x	x		x	x
HTF	x	x	x	x	x	x
PF	x	x	x		x	x
1. LF	x		x		x	x
2. LF	x		x		x	
3. LF	x		x		x	
LFP	x		x	x	x	x
LFHK	x	x	x	x	x	x
FaF	x	x	x	x	x	x
FF	x	x	x	x	x	x
PřF	x	x	x	x	x	
MFF	x	x	x	x	x	x
PedF	x		x	x	x	x
FSV	x		x	x	x	x
FTVS	x	x	x	x	x	
FHS	strategické dokumenty pro uvedené období nebyly k dispozici					

Přesnou míru naplnění uvedených cílů lze – vzhledem k míře obecnosti jejich formulací – určit pouze obtížně, na základě analýzy je však možné konstatovat, že:

Zahraniční vědecká spolupráce Univerzity Karlovy byla v souladu s jejím dlouhodobým záměrem orientovaná především na prostor Evropské unie, zejména pak na Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Častými partnery Univerzity Karlovy však byly instituce z mimoevropských zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska nebo z Kanady.

Erasmus se stal nejmasovějším programem pro studentskou mobilitu na UK a zároveň napomáhal i akademické mobilitě. Počet smluvních partnerů ve sledovaném období plynule rostl, z 315 institucí v akademickém roce 2004/2005 na 531 v roce 2010/2011. Fakulty pro svou mobilitu nasmlouvaly zhruba 3 000 míst, z hlediska zemí byly nejčastějšími partnery univerzity z Německa, Francie, Španělska, Itálie a Velké Británie, z „nových“ členských zemí EU spolupracovala Univerzita Karlova nejčastěji s vysokými školami z Polska a Slovenska.

Mezi partnery (například v programech Evropské unie či v rámci publikační spolupráce) **Univerzity Karlovy náležela řada významných zahraničních vysokých škol.**

Mezinárodní spolupráci na jednotlivých fakultách se podařilo sice zmapovat pouze částečně, nicméně dostupné údaje napovídají, že byla velmi rozsáhlá a pro jejich aktivity zcela zásadní. Pro celou řadu fakult se stávaly důležitými partnery instituce (univerzity a profesní organizace nebo výzkumná centra/infrastruktury) nejen ze zemí Evropské unie, ale i mimo ni a mimo Evropu. Například lékařské fakulty nebo Fakulta farmaceutická přikládaly velký význam odborným stážím a profesně zaměřeným spolupracím, jejich důležití partneři byli v USA, u MFF nebo PŘF se pak stále více spoluprací realizovalo prostřednictvím „ad hoc“ vznikajících odborných partnerství a sítí.

Systém motivace akademických pracovníků pro spolupráci s „předními světovými univerzitami“ nebyl na celouniverzitní úrovni vytvořen, nicméně některé fakulty (např. 3. LF, FaF, MFF, LFP, FSV) zaměřily svoji pozornost na motivaci pro účast v 7. rámcovém programu EU nebo pro získávání prestižních grantů, např. ERC.

UK byla členem celé řady sítí a asociací s evropskou i globální působností. Materiály dostupné v době přípravy studie obsahovaly základní informační přehled. Ačkoliv není k dispozici zhodnocení působnosti či přínosů členství v mezinárodních organizacích a sítích, je možné usuzovat, že členství v těchto organizacích a sítích nabízela partnerství nad rámec bilaterálních styků a poskytovala srovnání UK se situací v jiných zemích a na partnerských univerzitách.

Pracovníci řady pracovišť se zapojovali i do významných projektů mezinárodních a mezivládních organizací (OSN, UNESCO, OECD nebo Evropské komise a dalších).

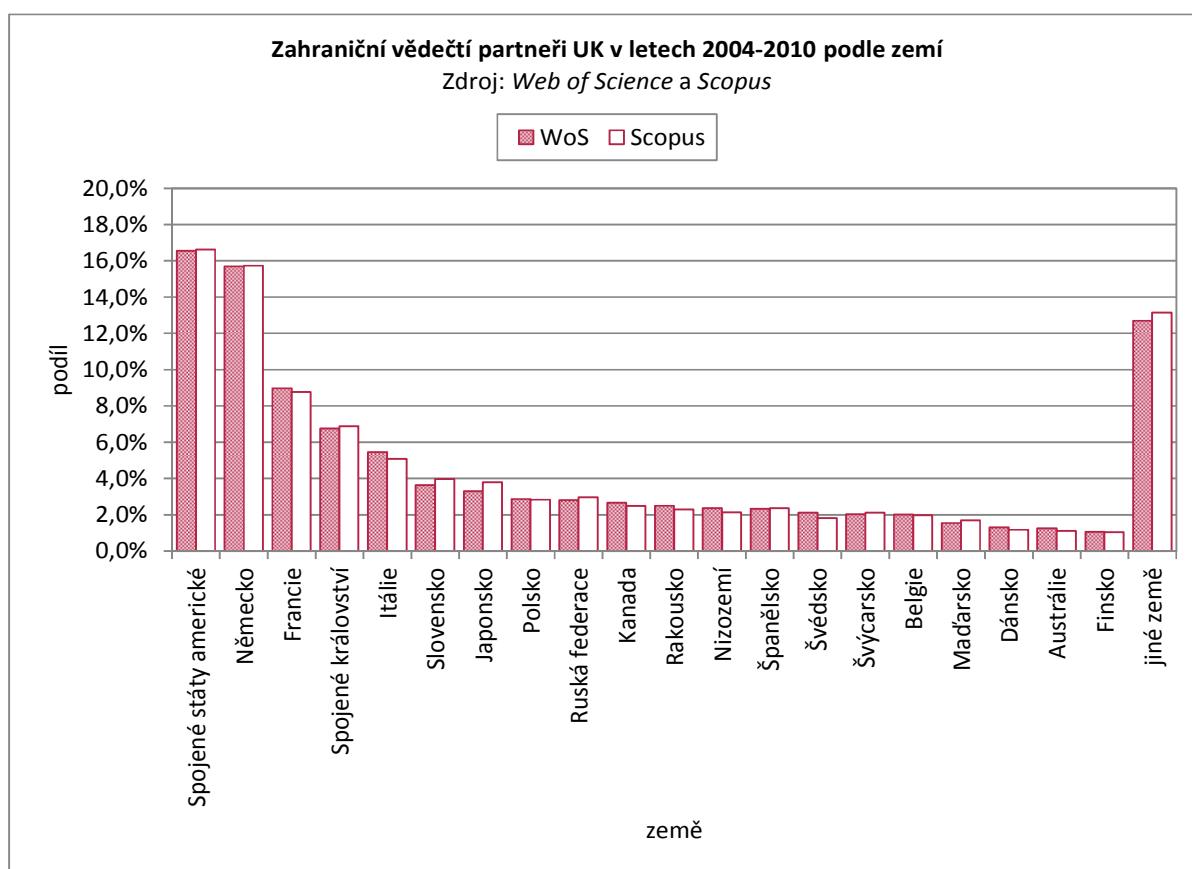
Posun k větší kvalitě nasmlouvaných aktivit bylo možné posuzovat pouze v některých oblastech. Univerzita i fakulty stanovily některé indikátory pouze velmi obecně (např. zaměření spolupráce především na společné projekty vědecko-výzkumné spolupráce a společné vědecké konference nebo publikace, styky umožňující jedno- až dvousemestrální pobyty studentů apod.), také informace obsažené ve výročních zprávách stanovené indikátory vždy plně nesledovaly. V důsledku toho, i když UK sbírala ve sledovaném období poměrně rozsáhlé soubory dat, nebyly k dispozici takové kvantitativní a kvalitativní údaje (a v takové struktuře), aby bylo možné kvalitu internacionalizace na UK – zejména v podobě kvalitativních výstupů – zevrubněji a přesněji hodnotit. K tomuto závěru dochází i VZČ UK za rok 2010, v níž se uvádí, že *"do budoucna je zapotřebí zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK"* (VZČ 2010: 42). Lze konstatovat, že obdobná situace byla i na fakultách. Z dostupných údajů a infor-

mací je však zřejmé, že **všechny fakulty věnovaly této problematice významnou pozornost a dosáhly řady výsledků, o nichž pojednávají následující kapitoly.**

Věda, výzkum a další tvůrčí činnosti

Ve vztahu k vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti si Univerzita Karlova jako **globální cíl** vytyčila **posílení a zkvalitnění její internacionalizace**, a to zejména prostřednictvím zapojení do mezinárodních programů financování vědecké práce, vytvářením společných center badatelského výzkumu či díky spolupráci s významnými zahraničními institucemi. Za kritéria dosažení uvedených cílů považovala vědecko-výzkumné spolupráce, společné publikace a mezinárodní konference. Uvedené priority našly, byť v různé míře konkrétnosti a intenzitě, odezvu ve strategických dokumentech jednotlivých součástí.

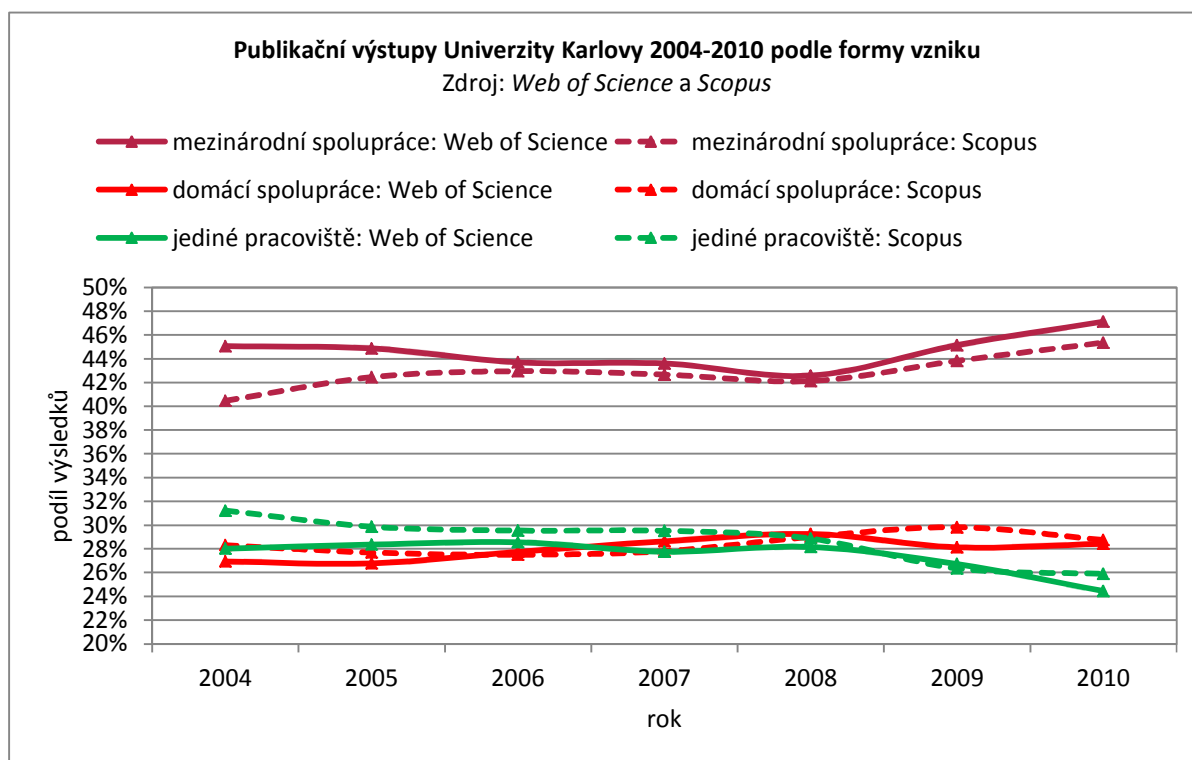
V souladu s dlouhodobým záměrem byla **zahraniční vědecká spolupráce Univerzity Karlovy v letech 2004 až 2010 orientovaná především na prostor Evropské unie**, zvláště pak na Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Jejími častými partnery však byly i instituce dalších zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska či Kanady. **Mezi její partnery**, ať již na formální (například meziuniverzitní dohody) či neformální (kupříkladu rámcové programy či publikační spolupráce) úrovni přitom **náležela řada významných zahraničních vysokých škol** a dalších institucí zabývajících se vědeckou, výzkumnou a další tvůrčí činností.

Mezinárodní spolupráce nabývala v této oblasti různých forem: sahala od neformální spolupráce, přes řešení společných výzkumných úkolů, až po vytváření společných center či zapojení do velkých infrastruktur, resp. úsilí o jejich vybudování uvnitř Univerzity Karlovy (Výzkumné a výukové centrum v Hradci Králové, Biomedicínské výzkumné centrum v Plzni, Biocentrum a Globcentrum či Biotechnologické a biomedicínské centrum).

V průběhu let 2004-2010 se Univerzitě Karlově podařilo zintenzivnit zapojení do **rámkových programů Evropské unie** (počet projektů celkem, počet současně řešených projektů, počet součástí, které participovaly alespoň na jednom projektu), **resp. mezinárodních programů financování vědecké práce obecně** (programy MŠMT a řada dalších zdrojů), a tím se ve výsledku jednak dále etablovat v evropském výzkumném prostoru, jednak **zvýšit podíl prostředků na vědeckou činnost, které pocházejí ze zahraničních zdrojů** (v současné době tvoří okolo tří procent).

I **při rostoucím počtu publikačních výstupů se přitom podíl těch, které vznikly v mezinárodní spolupráci, pohyboval na podobné, resp. mírně rostoucí úrovni** (naopak klesalo zastoupení těch publikací, za nimiž stálo jediné pracoviště); v roce 2010 se podíl publikačních výstupů, které vznikly v rámci mezinárodní spolupráce, pohyboval (podle údajů z mezinárodních bibliografických databází *Scopus* a *Web of Science*) v rozmezí 45-47 procent.

Doktorské studium

Podpora doktorského studia a jeho zkvalitňování patří mezi priority DZ UK 2004-2010 a všech jeho aktualizací. Kvalitní doktorské studium však není možné bez mezinárodních zkušeností jak v jeho vzdělávací, tak výzkumné složce. Cíle týkající se internacionalizace doktorského studia se proto objevují v částech DZ UK 2004-2010 věnovaných vědě a výzkumu, studiu a zahraničním stykům.

Univerzita Karlova si v této oblasti stanovila, že bude podporovat *zapojení doktorandů do spolupráce se zahraničními odborníky*, s čímž souvisí cíle v oblasti *podpory zahraničních pobytů doktorandů a vytváření společných center spolupráce se zahraničními partnery*. DZ UK také požadoval, aby součástí přijímacího řízení bylo i „*naplánování stáže na zahraničním pracovišti*“.

Za perspektivní cestu ke zvýšení podílu mezinárodní vědecké spolupráce DZ UK pokládal „*vytváření společných center badatelského výzkumu a doktorských studií se zahraničními partnery*“. V souvislosti se zkvalitněním doktorských studijních programů pak byl uveden i úkol „*dosáhnout*

výrazně vyššího podílu uchazečů o studium na UK, kteří přicházejí z jiných – domácích i zahraničních – univerzit“.

Nástroje pro podporu těchto cílů spatřovala UK zejména v **podpoře společných programů v doktorském studiu** (*joint-degrees*) a ve **dvojím vedení doktorských prací** (*co-tutelle*) a také v úsilí, aby se **mobilita doktorských studujících v rozsahu nejméně semestrálního pobytu na partnerském pracovišti** stala povinnou součástí studia.

Fakulty ve svých DZ a ADZ tyto cíle přebíraly, soustřeďovaly se však zejména na mobilitu studentů doktorského studia (krátkodobé i dlouhodobé studijní i výzkumné pobyty) a zapojení doktorandů do mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a prezentace výsledků (mezinárodní doktorandské konference, semináře apod.).

Ani tuto oblast nebylo možné zhodnotit v její úplnosti, jednak proto, že k některým tématům se výroční zprávy UK ani jejích fakult (a další zdroje informací) nevyjadřují nebo obsahují informace spíše obecného charakteru, jednak proto, že struktura vykazovaných dat neumožňuje podrobnou a jednoznačnou analýzu. Týká se to například mobility v doktorském studiu – celouniverzitní data nejsou evidovaná v takové struktuře, aby umožnila rozlišovat studenty v mobilitních programech podle stupňů studia, data fakult a údaje z hodnocení doktorského studia se ve své podrobnosti a úplnosti liší podle jednotlivých fakult.

Podle dostupných informací z fakult absolvuje zahraniční stáže významná část doktorandů, avšak ve velmi rozdílné formě. Cíle UK, aby minimálně jeden semestr v zahraničí absolvovali všichni doktorandi, se však dosáhnout nepodařilo, ačkoliv některé fakulty se tomuto cíli přiblížily. V průběhu sledovaného období se tak ukázalo, že cíl, formulovaný v roce 2004, do jisté míry v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie a podpory mobility jako hnacího motoru Boloňského procesu, byl zřejmě příliš ambiciózní, navíc dle údajů z některých fakult pravděpodobně již zcela neodpovídá novým formám spolupráce mladých (budoucích) vědeckých pracovníků.

Je možné usuzovat, že dlouhodobé studijní pobyty v doktorském studiu nejsou dominantní formou mobility doktorandů a že fakulty využívají i jiných forem – krátkodobých pobytů, letních škol, aktivní účasti na zahraničních konferencích apod. Tyto formy podporují fakulty UK různými způsoby – pořádají mezinárodní doktorandské konference, aktivně podporují účast doktorandů na konferencích a letních školách v zahraničí apod.

Různorodé formy mobility, zejména pak krátkodobé studijní a badatelské výměnné pobyty doktorandů jsou pro Univerzitu Karlovu významné a pozitivně přispívají k vytváření mezinárodně orientovaného akademického prostředí. V tomto směru je možné konstatovat, že Univerzita Karlova cíle stanovené v souvislosti s internacionalizací doktorského studia postupně plní.

Ve sledovaném období také nedošlo k výraznému navýšení finančních prostředků investovaných státem do podpory mobility, ani nebyly výrazně navýšeny prostředky na doktorandská stipendia.

UK se také úspěšně daří rozšiřovat možnosti v oblasti dvojího vedení dizertačních prací (*co-tutelle*) – ve sledovaném období uzavřelo 13 fakult celkem 99 dohod se zahraničními univerzitami, na základě většiny z nich byly úspěšně obhájeny dizertační práce.

Na základě hodnocení internacionalizace v doktorském studiu lze konstatovat, že této oblasti jako významné složce kvality doktorského studia je na UK dlouhodobě věnována soustavná a soustředěná péče.

Studium

Jako indikátor *špičkové úrovně studia na univerzitě* byl mj. stanoven *počet zahraničních studentů*. Pro jejich nárůst bylo nezbytné mít dostatečnou nabídku *kvalitních studijních programů akreditovaných v cizím jazyce*. Dalším nástrojem a zároveň *kritériem kvalitativního posunu* bylo *zavádění dvojího vedení diplomových a doktorských prací apod.*

S internacionalizací studia a mobilit je nedílně spojena *problematika uznávání části nebo celého zahraničního vzdělání*. Stanoven byl jediný cíl, který se vztahuje k uznávání částí studia realizovaného studenty Univerzity Karlovy na zahraniční vysoké škole, a to *dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností, které je pak předpokladem, že se tyto pobyty stanou integrální součástí studia, které nebude o tuto dobu prodlouženo.*

Fakulty ve svých DZ a ADZ výše uvedené cíle přebíraly, i když na ně podle svého zaměření a svých potřeb kladly větší či menší důraz.

Cíl týkající se dvojího vedení diplomových a doktorských prací se v průběhu hodnoceného období omezil na doktorské práce, naopak vytváření společných studijních programů (*joint-degrees*) probíhalo především v oblasti navazujících magisterských programů.

Ve sledovaném období **vzrostl počet zahraničních studentů** a jejich podíl na celkovém počtu studentů Univerzity Karlovy dosáhl necelých 14%. Výrazný podíl však tvořili studenti ze Slovenska, které vzhledem k dlouholeté existenci společného státu, kulturní tradici i absenci jazykové bariéry není možné považovat za typické zahraniční studenty. Na celkovém počtu zahraničních studentů se také výrazně podílejí studující v programech v českém jazyce ze zemí bývalého Sovětského svazu, zejména z Ruské federace nebo z Ukrajiny.

Počet studentů-samoplátců, tj. těch, kteří studují v programech v cizím jazyce, vzrostl ve sledovaném období na trojnásobek a činil v roce 2010 přes 30 % všech zahraničních studentů. **Převážná většina z nich studovala v magisterských programech na lékařských fakultách**, příklady dobré praxe v tomto směru představovala i FaF nebo FSV a FTVS. Cílem nebylo pouze navyšování počtu studentů v cizojazyčných programech, ale zejména jejich **přípravenost na náročné studium na Univerzitě Karlově a na ni navazující úspěšné studijní výsledky**.

POČTY CIZINCŮ STUDUJÍCÍCH NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ				
rok	počet studujících cizinců celkem	% z celkového počtu studentů UK	studující v cizím jazyce	% z celkového počtu cizinců
2004	4 985	11,5	736	14,8
2005	5 561	12,1	1069	19,2
2006	6 079	12,7	1354	22,2
2007	6 410	13,1	1533	23,9
2008	6 697	13,0	1928	28,8
2009	7 093	13,4	2169	30,6
2010	7 327	13,6	2304	31,4

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Počet studijních programů akreditovaných v cizím jazyce vzrostl a překročil polovinu všech akreditovaných studijních programů na Univerzitě Karlově. **Počet uskutečňovaných programů v cizím jazyce byl však podstatně nižší**, zejména pokud se jednalo o doktorské programy.

AKREDITOVANÉ A USKUTEČŇOVANÉ STUDIJNÍ PROGRAMY V CIZÍM JAZYCE		
rok	akreditované	uskutečňované

	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.
2004					1	13	3	7
2005					1	14	2	10
2006	16	30	20	83	4	14	3	13
2007	17	30	24	89	5	7	6	19
2008	16	30	27	97	4	6	6	19
2009	17	28	28	158	5	5	7	19
2010	17	19	28	200	3	6	7	19

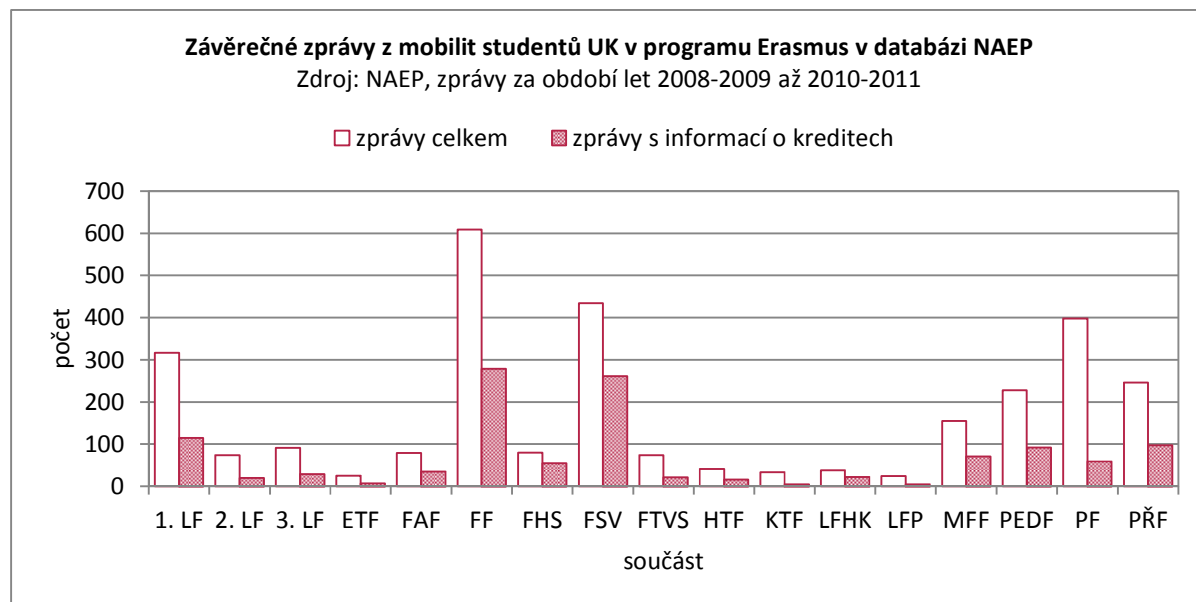
Zdroj: Univerzita Karlova, Výroční zprávy o činnosti

Šesti fakultám se podařilo realizovat osm studijních programů uskutečňovaných společně se zahraničními vysokými školami (*joint-degree*).

Dalším aspektem internacionalizaci v oblasti studia jsou cizojazyčné předměty, významné nejen pro rozvoj odborných jazykových znalostí a dovedností studentů UK, ale také pro zahraniční studenty přicházející na UK. Většina materiálů dostupných v době přípravy této zprávy se o této problematice explicitně nezmiňuje, nicméně údaje evidované ve Studijním informačním systému pro akademický rok 2012/2013 ukazují, že na většině fakult jsou v akreditovaných studijních programech předměty v cizích jazycích standardní součástí studijní nabídky.

Na Univerzitě Karlově probíhá dvojí „typ“ **uznávání studia realizovaného v zahraničí**:

- Uznávání částí studia realizovaného studenty Univerzity Karlovy na zahraniční vysoké škole;
- Uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání (celé kvalifikace) podle §§ 89 a 90 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů.

V prvním případě je praxe zcela decentralizována, uznávání probíhá na jednotlivých fakultách, ve druhém případě vydává rektor UK, na základě stanoviska získaného z věcně příslušných fakult, na které se žadatelé přímo obracují, rozhodnutí (resp. osvědčení) o uznání zahraničního vzdělání, „pokud neexistují podstatné rozdíly“⁹.

⁹ Ustanovení Úmluvy č. 165 RE /UNESCO, o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v evropském regionu; tzv. Lisabonské úmluvy o uznávání.

K uznávání **částí studia** realizovaného v zahraničí chyběla ve sledovaném období (a stále chybí) na Univerzitě Karlově centrální databáze/evidence. Určitá data byla získána z evidence zpráv studentů, kteří se vrátili ze zahraniční stáže realizované v rámci programu Erasmus¹⁰. I když pouze na tomto základě nebylo možné provést serióznější vyhodnocení, výsledky analýzy naznačily, že přes řadu příkladů dobré praxe zřejmě **nebylo studium realizované v rámci programu Erasmus na celé řadě fakult uznáváno**.

Uznávání **uceleného zahraničního vysokoškolského vzdělání se postupně na UK začíná standardizovat**. Narůstá však počet žádostí o uznání, a to kvůli zpřísnění postupu správních orgánů při prodloužení pracovního pobytu, kdy potřebuje žadatel doklad (rozhodnutí) o uznání studia, zatímco do roku 2012 postačoval úředně ověřený překlad diplomu.

UZNÁVÁNÍ ZAHRANIČNÍHO VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁNÍ		
rok	počet žádostí	podíl neuznaných
2004	300	17 %
2005	350	16 %
2006	370	16 %
2007	385	17 %
2008	433	18 %
2009	502	28 %
2010	610	26 %
2011	744	24 %

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Nejvíce podávaných žádostí je v lékařských oborech a v oborech společenských věd a učitelství.¹¹

Další vybrané aktivity v oblasti internacionalizace

V oblasti internacionalizace probíhaly na UK i další aktivity, u nichž DZ a ADZ UK většinou nestanovily explicitně formulované cíle. Jednalo se o přijímání zahraničních hostů – osobností z oblasti vědecko-pedagogické, kulturní i politické. Členové vedení Univerzity Karlovy přijali každoročně několik desítek významných osobností ze zahraničních univerzit, diplomatické pracovníky ze zemí po celém světě, zástupce významných zahraničních organizací a sítí i představitele cizích států a vlád.

Další významnou součástí aktivit UK v oblasti mezinárodních vztahů byla udělování čestných doktorátů. Tyto aktivity byly významné nejen pro prezentaci Univerzity Karlovy v zahraničí, ale také pro domácí kontext a prestiž univerzity obecně. Počet udělených ocenění – jak odpovídá jejich prestižnímu charakteru – nebyl příliš vysoký, pohyboval mezi pěti a deseti ročně. Čestné doktoráty byly – až na výjimky – udělovány významným vědeckým osobnostem za jejich přínos k rozvoji různých vědních oborů.

Součástí mezinárodních aktivit univerzity byla také jejich prezentace veřejnosti, ať již se jednalo o odborné publikum, uchazeče o studium v cizích jazycích nebo širokou veřejnost v obecnějším smyslu. Univerzita si proto ve svém dlouhodobém záměru stanovila obecný cíl **lepší prezentace vlastních akcí, témat a výsledků činnosti – včetně prezentace v zahraničí, včetně efektiv-**

¹⁰ Obrázek výše ukazuje, jak vypadala situace na jednotlivých fakultách: kolik bylo odevzdáno zpráv a v kolika z nich studenti uvedli počty získaných a uznaných kreditů. Tyto zprávy eviduje od roku 2008/2009 v elektronické podobě *Národní agentura evropských programů* při Domě zahraničních služeb MŠMT (NAEP). Pouze menší část studentů (40%) uvedla, kolik získali v zahraničí ECTS kreditů a kolik jim bylo následně uznáno.

¹¹ K říjnu 2012 *Studijní odbor RUK* evidoval již více než 950 žádostí (za celý rok 2011 „pouze“ 744), z toho bylo kladně vyřízeno 339, zamítnuto více než 500. V 66 případech se žadatel odvolal.

nějšího šíření informací o zahraničních stážích prostřednictvím Informačně poradenského centra UK (IPC UK). Univerzita vytvořila anglickou verzi svých webových stránek. Webové stránky IPC UK navíc nabízely ke stažení několik každoročně aktualizovaných publikací v angličtině, týkajících se zejména možností studia v cizích jazycích na Univerzitě Karlově. IPC UK také shromažďovalo, aktualizovalo a poskytovalo informace o možnostech stáží a studijních pobytů v zahraničí domácím studentům a zahraničním studentům zprostředkovávalo nabídku studia na Univerzitě Karlově. Univerzita Karlova poskytovala též informace prostřednictvím veletrhů, každoročně aktualizovaných publikací, tematických seminářů i poradny pro zahraniční studenty. UK také připravila reprezentativní publikaci o svých aktivitách.

Zastoupení aktivit v této oblasti mělo na každé fakultě odlišný charakter – to bylo dáno jednak zaměřením na různé vědní oblasti a disciplíny, jednak povahou spolupráce s dalšími institucemi a v neposlední řadě i velikostí fakulty z hlediska počtu vyučujících a studujících. Některé fakulty (zejména lékařské a FaF) se výrazně zaměřily na propagaci cizojazyčného studia v zahraničí, jiné na prezentaci dalších aktivit mezinárodního charakteru. Většina fakult také zlepšila a aktualizovala obsah svých webových stránek v anglickém jazyce.

Další součást mezinárodních aktivit také pro fakulty Univerzity Karlovy představovalo členství v mezinárodních sítích a odborných i profesních organizacích. Informace o této oblasti mezinárodní spolupráce na jednotlivých fakultách se lišily, bylo však možné konstatovat, že představovaly výraznou součást mezinárodní spolupráce téměř všech fakult UK.

Internacionalizace akademické obce

DZ UK (2004-2010) charakterizoval mobilitu studentů i akademických pracovníků jako významný nástroj internacionalizace činností Univerzity Karlovy. Na základě zjištění týkajícího se pomalého růstu mobility studentů a stagnace mobility akademických pracovníků stanovil DZ UK v období 2004-2010 jako prioritu *rozvoj a rychlejší růst mobilit*. Mobilita jako jedna z priorit internacionalizace se objevovala také ve všech ADZ.

Pro oblast mobility studujících DZ UK stanovil obecný základní cíl, podle něhož chce Univerzita „**učinit ze zahraniční mobility studentů samozřejmou součástí jejich studia.**“ Tento cíl pak byl konkretizován v několika dílčích cílech – rozvoj mobility v *magisterských a doktorských studijních programech, přičemž optimální podíl studentů v magisterských programech, kteří část svého studia absolvují v zahraničí, je 10 %*. Zásadním nástrojem pro to, aby se mobilita stala integrální součástí studia, bylo dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností (tomuto cíli se věnuje část 4. Studium výše).

Podpůrnou roli měl hrát také **Fond mobility** zřízený na podporu různých forem mobility studujících i akademických pracovníků.

Univerzita Karlova ve svém DZ zdůraznila, že spolupráce v oblasti mobilit musí být založena na **reciprocitě**. V oblasti mobility akademických a vědeckých pracovníků se pak UK hodlala zaměřit na dlouhodobější výjezdy akademických pracovníků UK i na přijímání odborníků ze zahraničí (tzv. hostující profesory).

Obecný cíl zvyšování mobility studentů i akademických pracovníků se objevil v DZ a ADZ všech fakult. Některé fakulty se podle svého zaměření při tom orientovaly i na specifické zdroje a formy její podpory. Fakultní strategické dokumenty obsahovaly také cíle v oblasti podpory mobility akademických a vědeckých pracovníků.

Hodnocení plnění celouniverzitních cílů nebylo zcela bez obtíží, zejména proto, že údaje, které byly pro hodnocení k dispozici, nebyly evidovány ve zcela vyhovující struktuře.¹²

STUDENTSKÁ MOBILITA – PROGRAM ERASMUS SOCRATES/LLP – PŘÍJEZDY A VÝJEZDY NA UK							
rok	2004 2005	2005 2006	2006 2007	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011
příjezdy	675	836	863	929	1045	1036	1110
výjezdy	951	958	1121	1144	1125	1085	1056
podíl vyjíždějících na počtu studentů	2,31%	2,22%	2,51%	2,51%	2,35%	2,22%	2,12%

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zpráva o činnosti 2011*

Zdaleka nejvyšší počty studentů vycestovali na zahraniční studijní pobyt v rámci programu Erasmus. Univerzita Karlova ve sledovaném období dále nabízela množství studijních pobytů na téměř sto dvaceti partnerských institucích v rámci meziuniverzitních dohod, zejména v Evropě, ale i v Jižní i Severní Americe nebo v Asii.

Z dostupných informací vyplývá, že Univerzitě Karlově se nepodařilo naplnit cíl, spočívající v **začlenění (zejména dlouhodobých) pobytů studentů v zahraničí jako automatické součásti studia**, zejména v doktorském studiu ani cíl **vyslat každý semestr do zahraničí 10 % studentů magisterského studia**.

Je možné se domnívat, že takto stanovené cíle (podobně jako cíl v oblasti doktorského studia učinit z dlouhodobých zahraničních pobytů povinnou součástí studia) se v průběhu sledovaného období ukázaly jako značně ambiciózní. Některé fakultní studie naznačují překážky a případné limity pro výjezdy studentů na zahraniční studijní či praktickou stáž v rámci jejich studia, neexistuje však žádná studie, která by je zmapovala a hlouběji analyzovala.

Tyto cíle zřejmě také nereflektovaly dostatečně předpoklad zvyšujícího se počtu studujících (mezi roky 2004 a 2010 vzrostl počet studentů UK o více než 20 %), ani předpokládaný vývoj zejména finančních prostředků investovaných do rozvoje mobilitních programů a dalších forem podpory mobility studujících, včetně jejich sociálních podmínek. Masifikace studia tak nebyla doprovázena masifikací studentské mobility. V průběhu sledovaného období však na většině fakult došlo ke zvýšení počtu vyjíždějících studentů a fakulty využívaly při zajišťování zahraničních pobytů svých studentů širokou škálu mobilitních programů. Z hlediska počtu zapojených studentů byl stále převládající program Erasmus, ovšem neplatilo to pro všechny fakulty – například lékařské fakulty a FaF intenzivně využívaly jiných forem podpory mobility, zejména stáží IFMSA a IPSF, obdobně i MFF nebo PřF a FTVS.

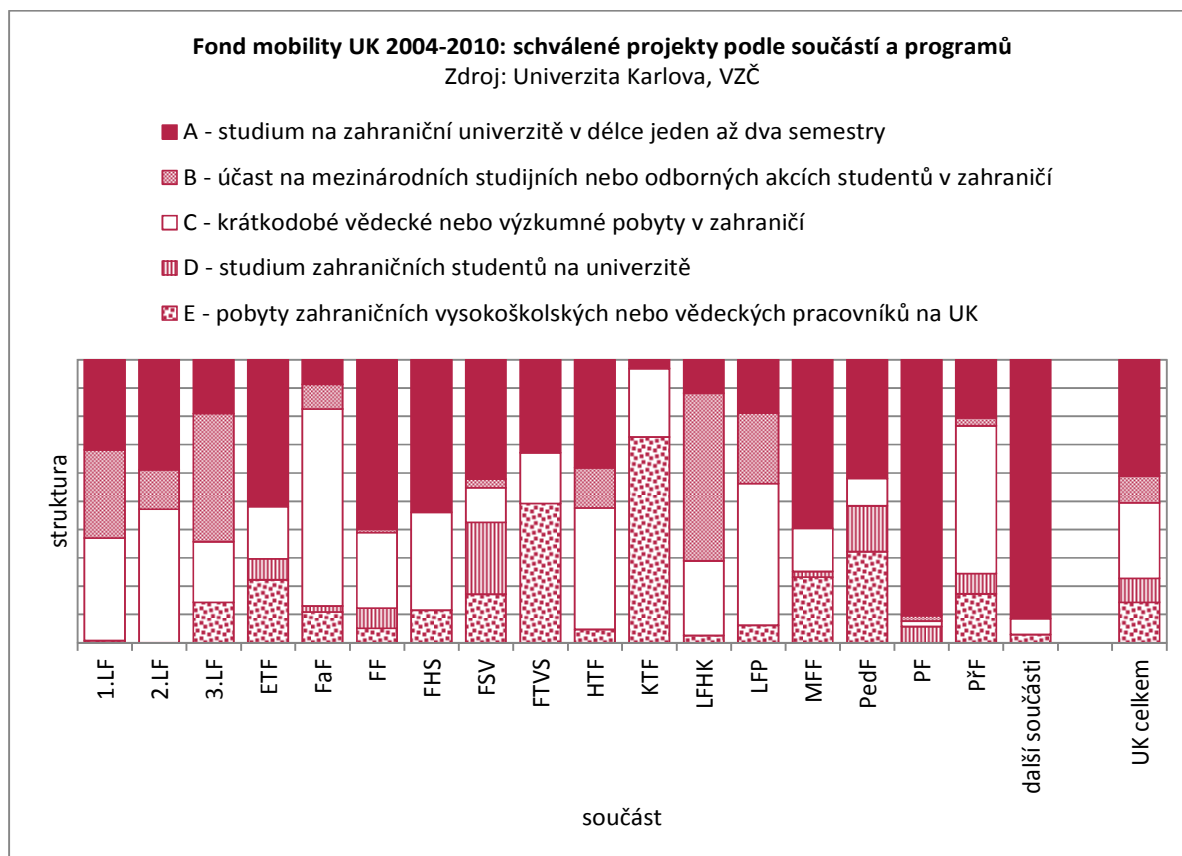
Univerzitě Karlově se v zásadě dařilo naplňovat cíl, spočívající v reciprocitě zahraničních mobilit – tj. ve vyrovnaném počtu vyjíždějících a přijíždějících studentů. Situace na fakultách byla různá – na některých byla mobilita skutečně vyrovnaná, jinde počty přijíždějících studentů značně převyšovaly počty vysílaných, nebo naopak. **UK jako celek se však stává institucí atraktivní pro zahraniční studenty, přijíždějící v rámci různých mobilitních programů, mezivládních dohod apod.**

Univerzita Karlova také úspěšně etablovala **Fond mobility** jako nástroj podpory zahraničních pobytů dlouhodobých i krátkodobých, účasti na zahraničních akcích i financování výzkumných i pedagogických pobytů významných akademických pracovníků ze zahraničí na UK. Fond mobility

¹² Např. podíly vyjíždějících studentů podle stupně programu bylo možno pouze odhadovat, a to jenom v programu Erasmus – v roce 2010 se jednalo o něco málo více než jedno procento studentů bakalářských programů, obdobně o něco málo více než tři procenta studentů magisterských (včetně navazujících) a necelé jedno procento studentů doktorských programů.

využívaly v různém zaměření a intenzitě všechny fakulty a pro některé představoval významný doplňkový nástroj financování mobility i dalších aktivit mezinárodní spolupráce, bez něhož by se některé významné aktivity nemohly uskutečnit (např. PedF).

V období let 2004-2010 nejvíce schválených projektů podporovalo výjezdy studentů (A) – 41%, dále výjezdy na krátkodobé vědecké a výzkumné pobyty (C) – 27% nebo na odborné akce studentů (konference, semináře, letní školy apod.) (B) – 14%. Výjezdy studentů byly podpořeny celkově 55% přijatých projektů Fondu mobility¹³.

Doporučení a závěry

Trendy analyzované v této hodnotící zprávě ukazují, že **hlavní činnosti na Univerzitě Karlově se internacionalizují** a jsou příslibem, že by se z této oblasti, pokud se jí budou univerzita i jednotlivé fakulty systematicky věnovat, mohla stát její silná stránka.

Internationalizace na Univerzitě Karlově se stala **průřezovým tématem, které se promítalo do všech jejích hlavních oblastí činnosti a do jejích jednotlivých fakult jako jedna z nutných podmínek dalšího rozvoje a zvyšování kvality všech jejích činností**. Tak ji pro další období 2011-2015 pojímá i Dlouhodobý záměr UK a dlouhodobé záměry jednotlivých fakult.

Pro cílenou podporu rozvoje internacionalizace vzdělávání, výzkumu či dalších činností UK je nezbytné sledovat a vyhodnocovat trendy a další vývoj v této oblasti. Je proto třeba ve spolupráci spolu se všemi fakultami stanovit, které indikátory budou charakterizovat Univerzitu Karlovu jako silnou výzkumnou a mezinárodně otevřenou instituci, a na tomto základě vyhodnotit a upravit současný sběr dat. Je také potřeba začít pracovat na zkvalitnění

¹³ Nelze však určit, kolik studentů vycestovalo a v jakém stupni studia.

sběru dat (kvantitativních i kvalitativních) a v souladu s VZČ 2010 tak „zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK“.

Výroční zpráva o činnosti by mohla zahrnovat část, která by shrnula míru naplnění jednotlivých cílů a zachytila časové řady kvantitativních i kvalitativních údajů, z nichž by mohly být odvozovány trendy rozvoje. Podobnou roli by mohlo plnit i hodnocení aktualizace dlouhodobého záměru ve formě, jak ho užívají FF nebo MFF. Výroční zpráva (nebo hodnocení aktualizace dlouhodobého záměru) by **vedle popisné části měla obsahovat i část analytickou**, která by kromě míry naplnění cílů uvedla důvody, proč některé z cílů aktualizace dlouhodobého záměru nebyly naplňovány/naplněny.

Součástí by mohla/měla být i kritická stanoviska, případně doporučení k překonání problémů, k limitování některých činností či k rozvíjení silných stránek – pak je ovšem nutné zvážit, do jaké míry mají být tyto dokumenty veřejné¹⁴. **Analytická část výroční zprávy (nebo hodnocení aktualizace dlouhodobého záměru) by současně byla každoročně připraveným podkladem k využití pro účely vnitřního i vnějšího hodnocení kvality.**

Další doporučení k jednotlivým hodnoceným oblastem:

(Všeobecná východiska)

- *Zmapovat, jaké formy, zaměření a jaká teritoria jsou pro fakulty v současné době v rámci mezinárodní spolupráce stěžejní, a následně vyhodnotit, jakou podporu je možno z centrální úrovně poskytnout, např. pro motivaci akademických pracovníků nebo studentů. Obdobně vyhodnotit členství Univerzity Karlovy v mezinárodních organizacích a v univerzitních sítích pro další působnost v těchto organizacích, zejména z hlediska jejich přínosů pro univerzitu jako celek, resp. jednotlivé součásti.*
- Na základě diskuse s fakultami stanovit, jaké indikátory budou vhodné pro sledování naplňování současného DZ UK (2011-2015), jaká data je třeba sbírat a následně začít pracovat na zkvalitnění sběru těchto dat (kvantitativních i kvalitativních). V souladu s VZČ 2010 „zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK“.
- Po diskusi s fakultami získávat význačné odborníky a vybírat vhodná témata k organizaci seminářů na centrální úrovni, které nabídnou *zkušenosti a příklady dobré praxe pro získávání prestižních výzkumných mezinárodních grantů*.

(Doktorské studium)

- *Pravidelné hodnocení doktorandů doplnit o hodnocení absolventů doktorského studia, které by mělo obsahovat údaje o absolvovaných zahraničních stážích a případně důvody, proč stáž nebyla uskutečněna (podobně lze postupovat i u absolventů dalších stupňů, zejména magisterského studia). V DZ UK 2011-2015 sice již není explicitně formulován kvantitativní cíl pro mobilitu studentů doktorského studia, nicméně *mobilita absolventů doktorského, zejména její trendy by měly být dlouhodobě sledovány a vyhodnocovány*. Pro zkvalitnění sbíraných údajů se doporučuje *zkvalitnit sběr dat o zahraničních stážích absolvovaných během celého studia*.*
- Údaje o mobilitách studentů členit podle typu studia, aby bylo možné samostatně hodnotit doktorandy, resp. studenty magisterských a bakalářských programů;

¹⁴ V praktickém využití systémů vlastních hodnocení je běžné, že jsou některé části jejich dokumentů neveřejné a slouží pouze příslušné instituci a jejímu vedení ke zdokonalování činností.

- Univerzita Karlova by také měla provést *podrobnější analýzu mobility v doktorském studiu zaměřenou na překážky v mobilitě a jejich důvody a na současné formy této mobility*, aby mohla navrhnout opatření k překonávání překážek i cílenou podporu nejvhodnějších forem mobility doktorandů.

(Studium)

- Univerzita Karlova by měla s ohledem na demografický pokles a s ohledem na zvyšování kvality studia *systematicky vytvářet podmínky pro nárůst podílu zahraničních studentů na UK* (nejenom ze Slovenska) a usilovat o zvýšení počtu zahraničních zájemců o studium v oborech, kde je to vhodné. *Vždy by však mělo být cílem získávání talentovaných uchazečů.* Za tím účelem je nezbytné pokračovat ve zlepšování nabídky studia v cizích jazycích, vytváření kvalitní prezentační strategie studijní nabídky a výběru studentů (vyváženou co do investic a výsledků) na fakultách i celouniverzitně a vytváření pobídkových nástrojů pro tuto činnost na fakultách (např. odpovídající mzdovou politiku).
- *Další rozvoj programů v cizích jazycích by měl být součástí strategie Univerzity Karlovy zaměřené na talentované uchazeče.*
- *V oblasti uznávání částí studia realizovaného v zahraničí by měla Univerzita Karlova zmapovat situaci na jednotlivých fakultách a zahájit s nimi diskusi o sjednocení postupů a metodických přístupů.*
- *V oblasti uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání je potřeba pokračovat ve standardizaci procesů a metodické podpoře jednotlivých fakult. Studijním odborem RUK, zejména se soustředit na problém „podstatných rozdílů“ ve smyslu Úmluvy č. 165 RE/UNESCO, o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v evropském regionu, tzv. Lisabonské úmluvy o uznávání. Příkladem dobré praxe v tomto směru je probíhající standardizace posuzování rovnocennosti a podstatného rozdílu pěti lékařskými fakultami UK.*

(Internacionalizace akademické obce)

- Ačkoliv se Univerzitě Karlově nepodařilo naplnit ambiciózní cíl učinit zejména z dlouhodobých pobytů v zahraničí běžnou součástí studia, jsou zahraniční pobyty a různé formy zahraniční zkušenosti významným prvkem pro rozvoj různých dovedností (jazykových, komunikačních, kulturních, společenských apod.) studentů i pro zvyšování kvality studia jako takového. *Univerzita Karlova by proto měla pokračovat v rozvoji různých forem mobilit (nejen dlouhodobých, ale i krátkodobých studijních pobytů, letních škol, účastí na konferencích, různých forem tzv. virtuální mobility apod.) a využívat k tomuto rozvoji existujících nástrojů.*
- *Vyhodnotit, jaká je role Fondu mobility, jakou úlohu plní na jednotlivých fakultách, zda i do budoucna podporuje priority UK, jak jej, bude-li třeba, modifikovat, případně jaký jiný nástroj v tomto směru zvolit.*
- V návaznosti na zjištění celé řady fakult, které ukázaly důležité limity pro extenzivní rozvoj mobility, kterými jsou nejen finanční prostředky, ale i rodinné záležitosti studentů, souběžné zaměstnání a další problémy i v souladu s měnícími se vnějšími podmínkami (např. dokončení restrukturalizace studia nebo změny ve financování ze strany MŠMT) by bylo vhodné zpracovat studii, která by tyto překážky a limity zmapovala a hlouběji analyzovala.

- K tomu, aby bylo možné rozvoj v oblasti mobility hodnotit, je potřeba disponovat úplnými a srovnatelnými informacemi. Univerzita Karlova by proto měla *vyhodnotit dosavadní způsoby sběru dat a výkaznictví nejen v oblasti studentské, ale i akademické mobility*.
- V návaznosti na toto hodnocení by UK měla *vytvořit a implementovat novou metodiku sběru dat*. Ta by měla pokrývat různé formy mobility – v případě studentské mobility by pak měla *sledovat spíše mobilitu studentů v průběhu celého studia, tj. evidovat počet a délku zahraničních pobytů a dalších forem mobility absolventů*. Za tímto účelem je potřeba *zkvalitnit a systematizovat sběr dat*.

1. Obecná východiska

1.1 Všeobecný rámec a vize

Cíle

DZ UK 2004-2010 vymezuje nadcházející roky jako léta „**rozvoje a strategického budování moderní univerzity vstupující do mezinárodního vzdělávacího a výzkumného prostoru.**“ Preambule dále stanovuje tři základní priority rozvoje Univerzity Karlovy. Druhou z nich je „**kvalitativní proměna zahraničních kooperací spojená s důrazem na jejich vazbu na vědu. Významným rysem této nové vývojové etapy je především internacionalizace vzdělávání a výzkumu [...]** Představuje základní podmínku rozvoje univerzity“.

Významnou charakteristikou všech tří základních priorit Univerzity Karlovy byl pro hodnocené období **důraz na kvalitu** – v oblasti mezinárodní spolupráce je cílem zejména „**aktivnější, více selektivní politika zahraničních styků.**“ Cílem Univerzity Karlovy proto bylo úsilí o navazování **intenzivnější spolupráce „se světovými centry a významnými nevládními organizacemi, které se podílejí na podpoře vědy a výzkumu“.** S tím je spjato úsilí o dosahování „**vysokého standardu ve vytváření společných mezinárodních vědeckých projektů**“ (DZ UK 2004-2010). Internacionalizaci vzdělávání a výzkumu je tudíž možné považovat za základní cíl rámuji rozvoj ve všech hlavních činnostech univerzity.

Fakulty tento základní cíl v oblasti internacionalizace rozpracovaly do dílčích cílů s různou mírou obecnosti, v různém rozsahu a šíři aktivit. V dlouhodobých záměrech fakult výrazně zaznívala zejména orientace na mezinárodní spolupráci ve vědě (1. LF, 2. LF, FaF, FSV, LFP, MFF, PřF), ale i ve vzdělávání a výuce (2. LF, ETF, FaF, FSV, LFP, MFF, PedF, PřF).

Strategické dokumenty fakult také obsahovaly cíl stát se významnými institucemi v konkrétních oblastech či oborech, a to nejen v kontextu národním, ale také na poli mezinárodním. Tato vize byla výrazně patrná zejména u některých lékařských fakult (3. LF, LFP) a FaF, byla obsažena i v dlouhodobém záměru PřF. U některých fakult bylo přímo ve strategických dokumentech zdůrazněno pojetí internacionalizace jako průřezového tématu, které se vztahuje na všechny jejich základní činnosti a je jednou z podmínek dalšího rozvoje a zvyšování kvality těchto činností (např. 2. LF, FaF, FF, KTF).

1.2 Zaměření zahraniční spolupráce

Cíle

Za kritéria kvalitativního posunu DZ UK 2004-2010 explicitně stanovil pokračování smluv zahrnujících především **společné projekty vědecko-výzkumné spolupráce a společné vědecké konference nebo publikace, styky umožňující jedno- až dvousemestrální pobyty studentů, prosazování vzájemné kompatibility výuky, zavádění dvojího vedení diplomových a doktorských prací, posilování mobility akademických pracovníků¹⁵ apod.**

S prioritami DZ UK pro rozvoj mezinárodní institucionální spolupráce se ztotožnily i jednotlivé fakulty. Následující tabulka uvádí přehled, jak jednotlivé fakulty témata stanovená DZ UK ve svých strategických dokumentech explicitně reflektovaly.

TABULKA 1.1: PRIORITY A CÍLE JEDNOTLIVÝCH FAKULT ZAŘAZENÉ DO STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ 2004-2010						
SOUČÁST	projekty vě-	společné vě-	výjezdy stu-	dvojí vedení	mobilita aka-	podpora za-

¹⁵ Mobilita akademických pracovníků jako priorita se objevila v ADZ 2005-2006.

	decko- výzkumné spolupráce	decké konfe- rence nebo publikace	dentů magis- terských a doktorských SP	diplomových a doktorských prací a/nebo společné pro- gramy (joint- degrees)	demických pracovníků	hraničních přednášejí- cích a hostují- cích profeso- rů
KTF			x			x
ETF	x	x	x		x	x
HTF	x	x	x	x	x	x
PF	x	x	x		x	x
1. LF	x		x		x	x
2. LF	x		x		x	
3. LF	x		x		x	
LFP	x		x	x	x	x
LFHK	x	x	x	x	x	x
FaF	x	x	x	x	x	x
FF	x	x	x	x	x	x
PřF	x	x	x	x	x	
MFF	x	x	x	x	x	x
PedF	x		x	x	x	x
FSV	x		x	x	x	x
FTVS	x	x	x	x	x	
FHS	strategické dokumenty pro uvedené období nebyly k dispozici					

Zdroj: Podkladové fakultní studie pro hodnocení oblasti internacionalizace

Analýza

V oblasti vysílání studentů, zejména doktorského studia, výjezdů akademických pracovníků a přijímání zahraničních přednášejících či hostujících profesorů se k celouniverzitním prioritám přihlásily všechny fakulty. I když nebyly uvedené priority ve strategických dokumentech fakult přímo zmíněny, z jejich VZČ či z VZČ UK je zřejmé, že byly naplňovány. Příkladem jsou např. vědecké konference a společné publikace, kde si řada fakult žádné cíle nestanovila, ale příslušná kapitola ukazuje, že všechny byly na tomto poli aktivní. Obdobně si některé fakulty nestanovily za cíl získat zahraniční odborníky, například ve VZČ 3. LF se však lze dočíst, že „zapojení zahraničních odborníků do běžné výuky se pro některá pracoviště stala samozřejmostí“. Blíže jsou jednotlivá témata rozpracována v dalších kapitolách této studie (viz níže).

Univerzitní cíle fakulty dále rozpracovávaly na základě svých specifických zaměření, cílů, priorit apod. Řada fakult si za prioritu stanovila podporu mladých vědců a „post-doců“ (např. MFF, LFP, PF atd.). FF prioritu zaměřenou na společné programy zaměřila na spolupráci s americkými univerzitami. Evropský parlament (*Directorate General for Interpretation*) podepsal s univerzitou dohodu o přípravě konferenčních tlumočnicků, na které participuje FF. Cílem PF bylo pravidelné působení zahraničních profesorů jako oponentů habilitačních docentských prací a v profesorském jmenovacím řízení, dalším cílem bylo vypracovat ve spolupráci s MŠMT jasná kritéria pro uznávání zahraničního studia v oboru právo. FaF, lékařské fakulty nebo FTVS pak chtěly získávat zahraniční studenty, kteří budou studovat v cizím jazyce, což bude mít pro dané fakulty i nemalý ekonomický přínos. Prioritou lékařských fakult bylo též získávání zahraničních studentů, ale chtěly se soustředit zejména na vyhledávání kvalitních kandidátů, nikoliv na kvantitativní růst.

1.3 Teritoriální zaměření meziuniverzitní spolupráce

Cíle

Ve vztahu k zapojení do mezinárodních programů a univerzitních sítí uvádí DZ UK 2004-2010 jako prioritu „*vzhledem k našemu členství v EU programy EU*“. V části věnované vědě je prioritou „*zvýšení mezinárodní vědecké spolupráce, zejména v rámci EU*“ (rámcové dvoustranné spolupráce, vytváření společných center badatelského výzkumu apod.)

Analýza

Tuto prioritu lze nalézt explicitně ve strategických záměrech jednotlivých fakult, zejména ve formě zapojení – do vzdělávacích programů Erasmus a Erasmus Mundus. V oblasti vědecké a výzkumné spolupráce bylo prioritou zapojení do rámcových programů.

Data sbíraná k meziinstitucionální spolupráci by v ideálním případě měla obsahovat informace o všech činnostech univerzity, resp. jejích součástí tak, aby bylo možné sledovat trendy v rozvíjejících se partnerstvích a míru souladu s prioritami instituce. Univerzita Karlova pravidelně sbírá data, nicméně kvalitnější datová základna existuje pouze v případě meziuniverzitních dohod, partnerství v rámci programu Erasmus či společných studijních programů a společného vedení závěrečných prací.

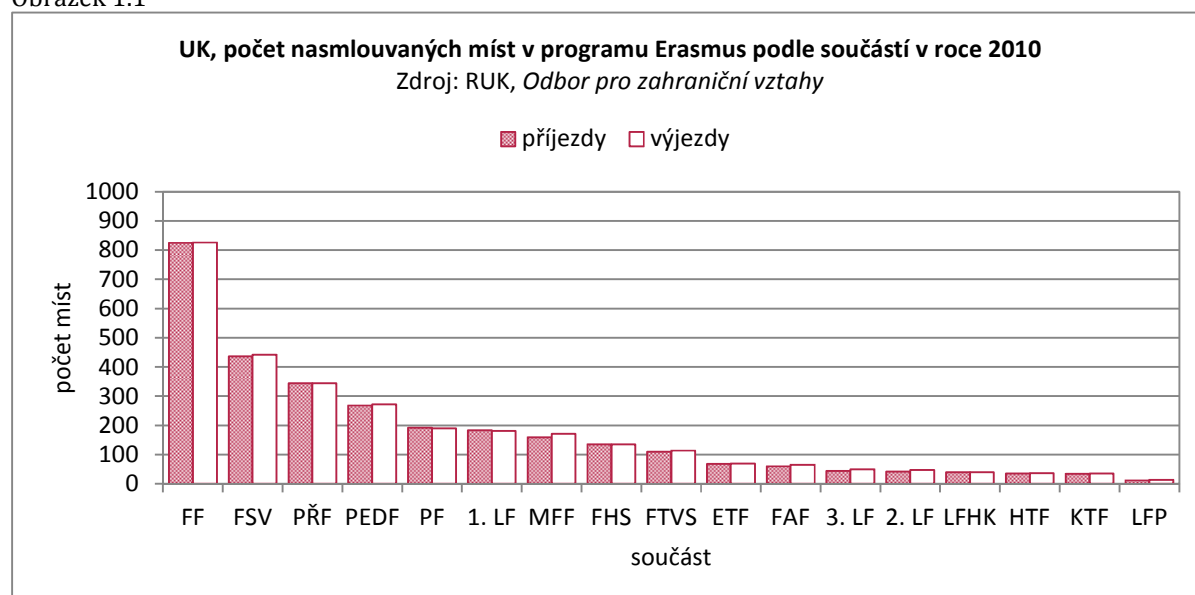
1.3.1 Program Erasmus

Pro studentskou mobilitu byl ve sledovaném období z celouniverzitního hlediska stěžejní program Erasmus, neboť měl, i díky centrální podpoře z Ministerstva školství, „*nejvyšší podíl na realizaci studentské mobility*“ (VZČ UK 2010: 42). V roce 2010 měly fakulty nasmlouváno okolo tří tisíc míst na výjezdy a obdobný počet na přijetí zahraničních studentů.

Počty nasmlouvaných míst se pohybovaly od několika set (zejména FF, dále FSV, PřF nebo PedF) po několik desítek (některé lékařské nebo teologické fakulty).

Z hlediska zemí bylo nejčastějšími partnery Německo, Francie a Španělsko, dále Itálie, Velká Británie, Polsko, Slovensko a Finsko, pro přijíždějící a vyjíždějící studenty v nepatrně jiném pořadí. Dohromady se uvedené země podílely zhruba dvěma třetinami na všech nasmlouvaných místech.

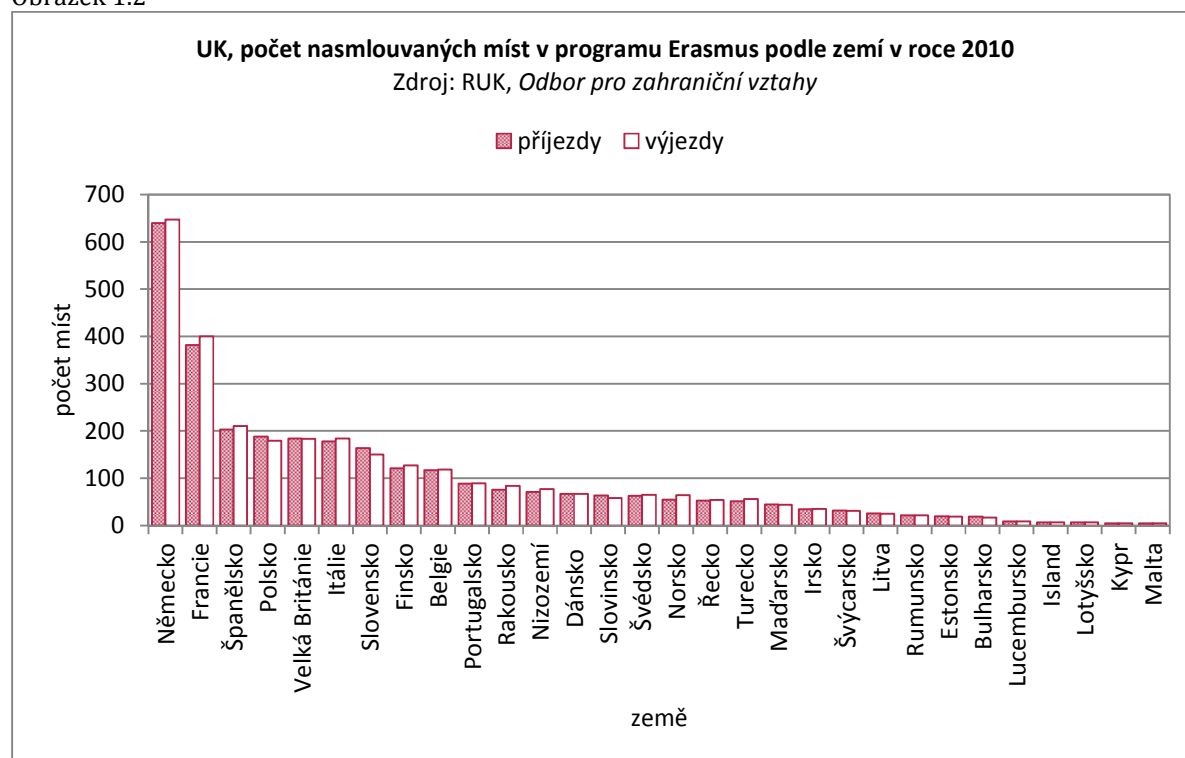
Obrázek 1.1

Smlouvy s Německem zaručovaly vyšší počty míst na jednotlivých institucích. V celkovém objemu představovala místa nasmlouvaná s německými univerzitami téměř jednu čtvrtinu celkové-

ho objemu míst nasmlouvaných v rámci programu Erasmus. Nasmlouvaná spolupráce s Francií představovala asi poloviční objem, z nových členských zemí EU pak to byly smlouvy s Polskem a Slovenskem (po šesti procentech).

Obrázek 1.2

Po celé období více než polovina zahraničních partnerských institucí spolupracovala na Univerzitě Karlově s jedinou fakultou. S jednou nebo dvěma fakultami pak tři čtvrtiny zahraničních univerzit a tento poměr se během sledovaného období příliš nezměnil. Pouze mírně narostl počet těch zahraničních partnerů, kteří spolupracovali s více (pěti a více) fakultami UK.

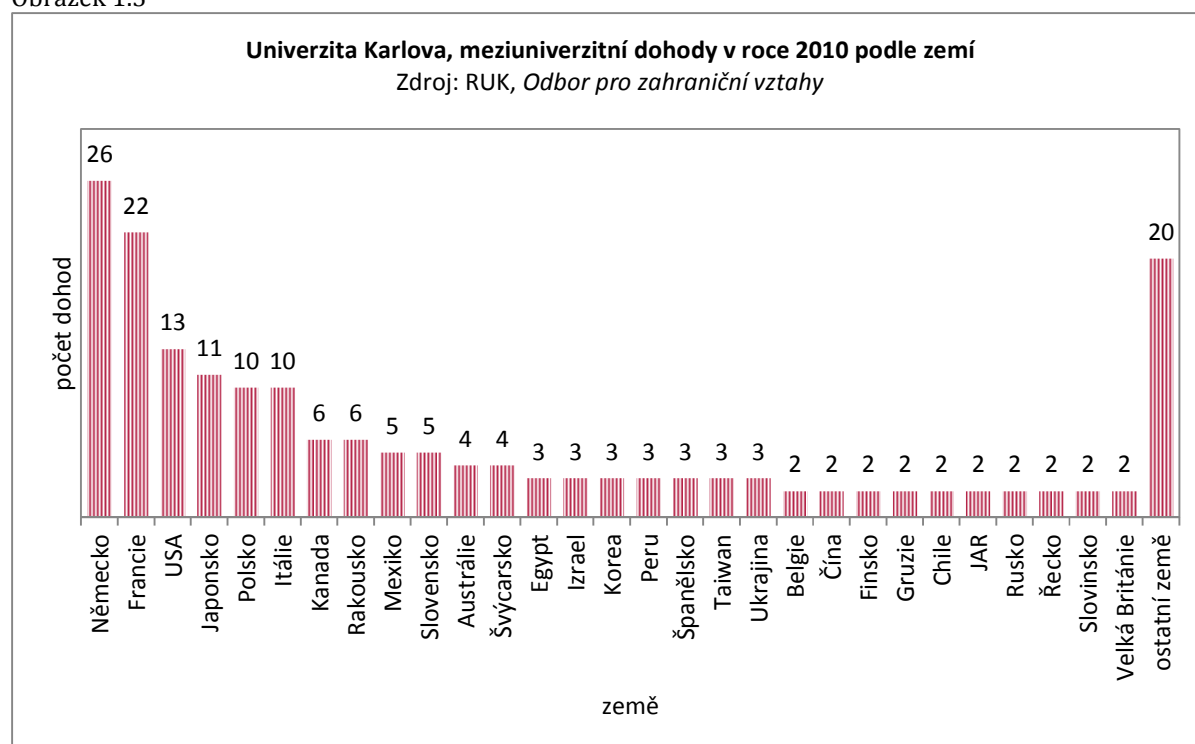
1.3.2 Meziuniverzitní dohody

V současné chvíli je na základě dostupných informací obtížné určit, jakou roli hrají meziuniverzitní dohody¹⁶ v zaměření spolupráce UK a jakou na jednotlivých fakultách. Na některých fakultách došlo během sledovaného období k určitým proměnám zahraniční spolupráce. Např. MFF uvádí, že nejdůležitější jsou pro fakultu dohody o spolupráci v rámci velkých výzkumných infrastruktur, avšak na významu oproti formalizovaným dohodám nabírají sítě vznikající na základě odborné spolupráce, společných publikací, vzájemných výměn studentů a čím dále tím více i tzv. *virtuální mobilita*. PřF, FTVS, KTF a lékařské fakulty zdůraznily důležitost práce v mezinárodních profesních a expertních týmech. Řada spoluprací tak vznikala v sítích, které byly vytvářeny „ad hoc“ v rámci projektů či dalších forem přímé spolupráce. V tomto případě je obtížné teritoriální zaměření posuzovat, neboť pro dané období nejsou k dispozici téměř žádné údaje. Údaje, které bylo možno dohledat např. ve výročních zprávách některých fakult, naznačovaly, že kontaktů mimo Evropskou unii, resp. Evropu mohlo být hodně. Bylo by zajímavé zjistit, do jaké míry byla taková spolupráce orientována skutečně na EU a Evropu, do jaké míry mimo ni a zda se v ní odrážel rozvoj například asijských univerzit.

¹⁶ Meziuniverzitní dohody jsou uzavírány vedením Univerzity Karlovy zejména na základě požadavku jednotlivých fakult případně na základě požadavku zahraničního partnera. Dohoda je uzavřena pouze v tom případě, že mají zájem o spolupráci alespoň dvě fakulty. V roce 2010 evidoval Odbor pro zahraniční vztahy RUK téměř dvě stě meziuniverzitních dohod.

Obrázek 1.3 ukazuje, že nejčastějšími partnery v rámci meziuniverzitních dohod byly opět evropské země Německo, Francie, následovány Spojenými státy americkými a Japonskem. Dohromady tyto smlouvy představovaly 40% z celkového počtu platných smluv. Zastoupeny byly univerzity ze všech kontinentů, a to Asie necelými 13%, Severní Amerika 10%, Latinská Amerika 6%, Austrálie a Nový Zéland jako Afrika asi 3%. Zhruba 65 % spolupráce představují smlouvy s evropskými zeměmi, z toho země EU výrazně převládají a meziuniverzitní dohody s nimi uzavřené tvoří více než jednu polovinu celkového počtu. To znamená, že meziuniverzitní dohody rozšiřovaly další možnosti rozsáhlé formalizované spolupráce v rámci Evropské unie, která byla realizována zejména přes program Erasmus (resp. rámcové programy), a to ponejvíce v oblasti mobilit studentů a akademických pracovníků.

Obrázek 1.3¹⁷

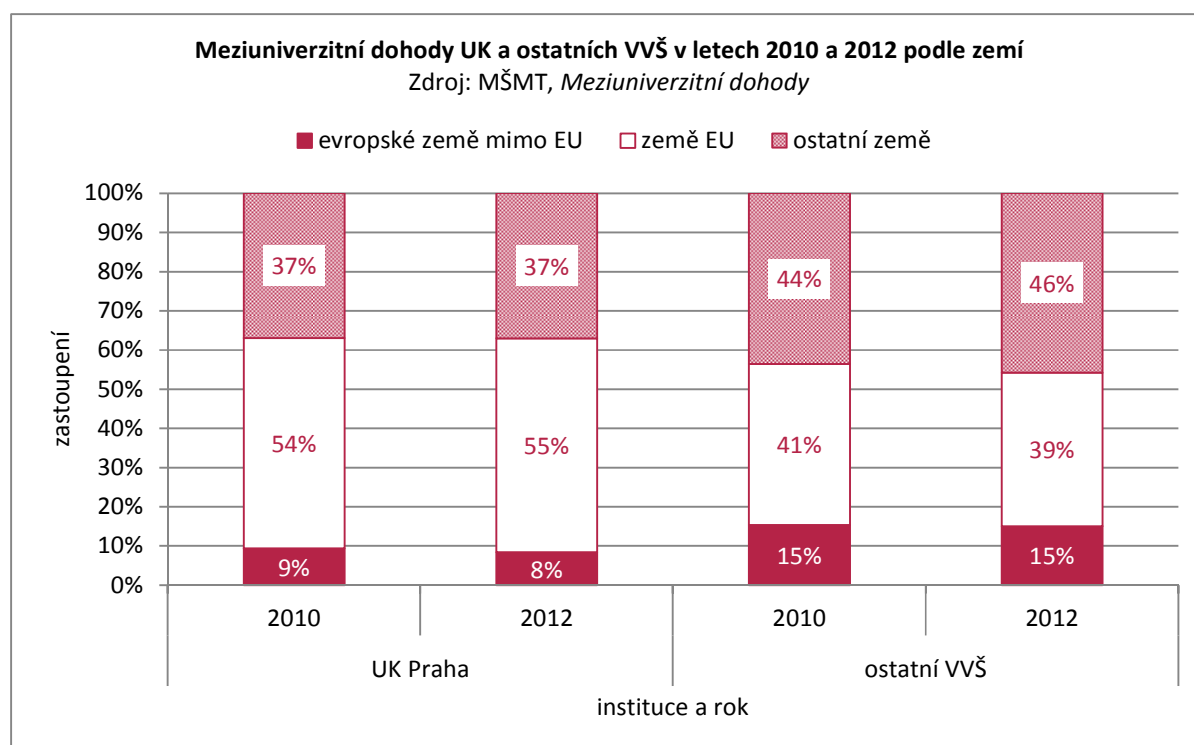

V tomto směru je zajímavé i srovnání teritoriálního rozložení meziuniverzitních dohod na Univerzitě Karlově s ostatními veřejnými vysokými školami. Obrázek 1.4 ukazuje situaci v roce 2010 a pro ilustraci i v roce 2012.

Na Univerzitě Karlově tvořily v roce 2010 meziuniverzitní dohody se zeměmi Evropské unie 54%, s evropskými zeměmi mimo EU 9% a s mimoevropskými zeměmi 37%. Na ostatních veřejných vysokých školách (mimo UK) bylo 41% meziuniverzitních dohod se zeměmi EU, 15% s evropskými zeměmi mimo EU a 44% se zeměmi na ostatních kontinentech. V roce 2012 zůstala situace na UK téměř stejná. Poměr dohod uzavřených s evropskými zeměmi a se zeměmi mimo Evropu se nezměnil (63%: 37%), mírně narostla spolupráce s EU oproti evropské spolupráci se zeměmi mimo EU. Na ostatních veřejných vysokých školách se poměr zemí evropských a mimo-evropských o 2% posunul směrem mimo Evropu (2010: 56%: 44%; 2012: 54%: 46%). Z dat Ministerstva školství pak vyplývá, že šlo o dohody uzavřené s asijskými partnery.

Obrázek 1.4

¹⁷ Ostatní země: Jedná se o země Andora, Arménie, Brazílie, Bulharsko, Dánsko, Chorvatsko, Kazachstán, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Makedonie, Malta, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Portugalsko, Srbsko, Švédsko, Turecko, Venezuela.

Během let 2008-2010 (resp. do současné doby) probíhaly na Univerzitě Karlově i revize smluvní spolupráce a bylo vyřazeno 28 smluv (resp. 43 do současné doby). Nejvíce vyřazených smluv bylo s Francií (10) a s USA (9), dále se Španělskem (4), Chile (2), po jedné smlouvě s Belgií, Německem a Uruguayí.

1.3.3 Zaměření zahraniční spolupráce na fakultách

Přehled fakultních dohod nad rámec programu Erasmus lze nalézt pouze v některých výročních zprávách fakult, resp. pouze na některých internetových stránkách, informace k jejich obsahu a využívání jsou ještě méně časté. Rámcové programy a jejich zaměření jsou podrobně analyzovány v kapitole týkající se vědecké spolupráce (viz oddíl 2.2.1). Program Erasmus Mundus, zaměřený na přijímání studentů ze zemí mimo Evropskou unii do tzv. „společných programů“ (joint degrees) je součástí kapitoly 4. Studium, 4.3 Programy *joint-degree*.

Evropské země, zejména členské státy Evropské unie, byly hlavními partnery i pro většinu fakult, nicméně podle svého zaměření hledaly fakulty partnerské instituce i mimo Evropu.

Vedle Spolkové republiky Německo či Francie, kladly lékařské fakulty velký důraz na spolupráci s USA, ale např. i na spolupráci s Izraelem (2. LF). Lékařské fakulty měly (a mají) silnou prioritní oblast v poskytování studia cizincům v cizojazyčných (anglických) studijních programech. V tomto případě zaměřovaly svoji pozornost do Asie a do Afriky. Mimo evropské země zdůrazňovaly FF a FHS spolupráci s USA, FF dále s Kanadou. Velmi pestré spektrum zemí představují partnerské univerzity FSV – jedná se o Hongkong, Izrael, Jižní Koreu, Čínu, USA, Ruskou federaci nebo Austrálii. Univerzity z USA, Kanady a Ruska byly nejčastějšími partnery mimo Evropskou unii pro PF. PedF rozvíjela spolupráci i s řadou menších univerzit v zemích Střední a Východní Evropy, měla některé smlouvy s Ukrajinou či Běloruskem, které využívala katedra českého jazyka. Teologické fakulty se orientovaly převážně na Německo, případně Rakousko. Pro FTVS byly partnery příslušné fakulty z univerzit evropských, dále měla uzavřeny smlouvy s partnery z USA, Kanady, Tchaj-wanu; PřF vedle Německa, Francie, Polska a Rakouska uzavřela smlouvy s univerzitami z USA, Kanady, Latinské Ameriky, v rámci *UNESCO Laboratory of Environmental Electrochemistry* přijímá stážisty z celého světa (včetně např. Pákistánu, Indie a Číny). MFF měla

opět nejvíce smluv o spolupráci s Německem, dále s Francií, Itálií a Polskem, z mimoevropských zemí s USA, Izraelem či Japonskem. Jak již bylo uvedeno, velmi důležité byly (a stále jsou) pro MFF dohody týkající se velkých výzkumných infrastruktur s Francií, Itálií, Japonskem, Ruskem, Švýcarskem, USA atd.

1.4 Úsilí o zkvalitnění mezinárodní spolupráce

Meziuniverzitní dohody: Rozvíjení spolupráce především s předními evropskými a světovými vysokými školami

Cíle

V kapitole *Zahraniční styky* DZ 2004-2010 stanovuje jako prioritu orientovat politiku Univerzity Karlovy „**na rozvíjení spolupráce především s předními evropskými a světovými vysokými školami špičkovými v příslušných oborech**“. Tuto prioritu dále upřesňuje: „**budeme usilovat o spolupráci s těmi světovými univerzitami, které se v rámci ratingů umísťují na předních místech. Kromě toho se budeme snažit navazovat intenzivnější spolupráci se světovými centry a významnými nevládními organizacemi, které se podílejí na podpoře vědy a výzkumu**“. Jako úkol stanovuje DZ 2004-2010 **pokračování v průběžné analýze vývoje zahraničních styků na fakultách a dalších součástech**. Na základě této analýzy měly být **redukovány ty dohody, které se staly neproduktivními, a aktivně měli být vyhledáváni noví partneři**.

Obdobnou prioritu ve svých strategických dokumentech explicitně zdůraznily i některé fakulty – např. 1. LF, ETF, FSV, PedF, PřF. Mezi ně lze počítat i FTVS, která se obecně přihlásila k pravidlům nastaveným DZ UK.

Analýza

V roce 2004 bylo na návrh vedení Univerzity Karlovy provedeno *Odborem pro zahraniční vztahy RUK* vyhodnocení spolupráce se 177 spolupracujícími zahraničními univerzitami podle toho, jak jsou zařazeny ve své zemi v žebříčku univerzit s ohledem na akademický a vědecký výkon. Při tomto vyhodnocování bylo použito žebříčků (rankingů) a ratingů sestavovaných vysokoškolskými vzdělávacími institucemi, či centry pro výzkum vysokého školství, které pořadí připravují. Z porovnání vyplynulo, že v zemích západní a střední Evropy a dalších, jako je Čína, Japonsko a Austrálie, spolupracuje UK s univerzitami, které jsou na předních místech. Podle Světového žebříčku Univerzit (ARWU – *Academic Ranking of World Universities*), který vypracovává univerzita Jiao Tong v čínské Šanghaji, bylo ze 177 partnerů, se kterými Univerzita Karlova spolupracuje, 65 před ní¹⁸.

I když by bylo možné položit k hodnocení spolupráce s přihlédnutím k umístění ve světových žebříčcích kritické otázky¹⁹, umístění univerzit v jejich první stovce koreluje s indikátory, které jsou široce používány k hodnocení kvality v oblasti výzkumu a vývoje (avšak je vždy třeba pečli-

¹⁸ Viz VZČ UK 2004: 21.

¹⁹ Výzkumem rankingů a jejich dopady se dlouhodobě zabývá ředitelka Dublinského technologického institutu Ellen Hazelkorn. Výsledky výzkumů publikovala v řadě článků, prezentovala je na řadě konferencí a vydala knihu *Rankings and the Reshaping of Higher Education The Battle for World Class Excellence* (Palgrave Macmillan, New York 2011). Tvůrci žebříčků je dle svých tvrzení vytvářejí pro potenciální zájemce o studium a širší veřejnost. Ellen Hazelkorn však ukazuje, že je používají ve svých politikách jednotlivé instituce i vlády. Zároveň varuje před faktem, že žebříčky vysoké školy nejenom hodnotí, ale též výrazně ovlivňují jejich rozvoj, rozvoj jednotlivých oborů, institucí i celých vysokoškolských systémů. A tyto změny nemusí nezbytně být pouze pozitivní.

vě analyzovat, o čem vypovídají a o čem nikoliv)²⁰. Podle těchto hodnocení byla mezi partnerskými institucemi univerzity celá řada špičkových institucí²¹.

Údaje získané o univerzitách byly využívány nejenom pro hodnocení meziuniverzitní spolupráce, ale sloužily i pro navazování nových kontaktů.

Kvalitativní posun v uzavírání smluv

Cíle

Dalším úkolem bylo „**upravit kritéria (indikátory) pro evaluaci meziuniverzitní spolupráce a rozšířit jejich aplikaci na další formy zahraniční spolupráce s cílem vyhodnotit efektivitu všech zahraničních aktivit univerzity; připravit či upravit stávající databáze spolupráce**“ (ADZ UK 2005-2006).

Analýza

VZČ 2010 uvádí, že byla vyhodnocena mobilita studentů a akademických pracovníků podle kvantitativních ukazatelů. Konstatuje, že došlo „*k očekávanému vyrovnání*“ vyjíždějících a přijíždějících studentů. Zároveň uvádí, že v letech 2009-2011 došlo k poklesu studentů vysílaných na zahraniční pobyt a k nárůstu studentů přijímaných na Univerzitě Karlově.

Kvalitativní data týkající se výsledků mobilit začala Univerzita Karlova postupně shromažďovat v závěru hodnoceného období, od roku 2010. V tomto roce se zaměřila na výstupy realizované mobility zejména studentů doktorských studijních programů a akademických pracovníků. VZČ 2010 uvádí, že „*u doktorandů převládají společné publikace, navázání spolupráce a příprava společných projektů. U výstupů akademických pracovníků jednoznačně převládají společné publikace, následuje navázání vědecké spolupráce a následná spolupráce a prezentace příspěvků na konferenci*“. (VZČ 2010: 42).

Lze konstatovat, že Univerzita Karlova ve sledovaném období pravidelně sbírala data, nicméně informace byly evidovány pouze částečně a v nesystematické podobě. VZČ UK 2010 uvádí, že neexistoval takový sběr kvantitativních ani kvalitativních údajů, aby bylo možné hodnotit kvalitu internacionalizace na Univerzitě Karlově. Přesto se podařilo získat některé dílčí výsledky – např. že většina mobilit hodnocených skupin směřuje ke společným publikacím nebo navázání vědecko-výzkumné spolupráce (VZČ 2010, s. 42). VZČ uzavírá, že „*do budoucna je zapotřebí zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK*“.

Systém motivace akademických pracovníků

Cíle

ADZ 2006-2007 stanovila úkol „**připravit systém motivace akademických pracovníků pro spolupráci s předními světovými univerzitami**“.

²⁰ Globální ranking sestavovaný Univerzitou v Šanghaji (ARWU) váhou 20% sleduje nejcitovanější výzkumníky v 21 oblastech podle databáze Thomson ISI, 20% počet článků publikovaných v časopisech *Nature* a *Science*, váhou 20% celkový počet publikací zanesených v databázích Science Citation Index-Expanded a Social Science Citation Index. Obdobně ranking organizovaný Times Higher Education odvozuje kvalitu vědecké a výzkumné činnosti od šetření mezi akademickou obcí, výdajů na výzkum a publikačních výstupů na akademického pracovníka v mezinárodní bibliografické databázi WoS. Zdrojem výpočtu citací jsou výsledky evidované WoS za šestileté období, měřítkem pak normalizovaný průměrný počet citací na jeden výsledek. Oba indikátory představovaly v roce 2012 60% váhy hodnocení.

²¹ VZČ v roce 2010 uvádí, že 19 spolupracujících univerzit se umístilo v první stovce.

K tomuto cíli se přihlásily i některé fakulty, např. 3. LF, FaF, MFF, s prioritou motivovat své pracovníky k co největšímu zapojení do rámcových programů Evropské unie, nebo obecněji do evropských výzkumných programů; LFP uvádí, že probíhalo hodnocení pracovišť s cílem nastavení motivačního systému pro úspěšné akademické pracovníky. Velmi explicitní motivační systém podporuje *Opatření děkana FSV*²².

Jako motivace sloužily i semináře organizované Rektorátem UK, které se např. týkaly předávání zkušeností z podávání a hodnocení projektů do 7. rámcového programu *European Research Council*. Dle vyjádření MFF motivovaly takovéto semináře jak k podání projektů, tak měly významný vliv na jejich kvalitu a fakulta vyjádřila přání, aby takových kvalitních seminářů RUK organizoval více.

1.5 Členství Univerzity Karlovy v mezinárodních organizacích a v univerzitních sítích

Cíle

V ADZ 2007-2008 byl stanoven úkol „**připravit zasedání European Universities Association (EUA) v Praze v dubnu 2009**“, v ADZ 2010 bylo uloženo „**aktivně zhodnocovat členství UK v mezinárodních organizacích a v univerzitních sítích**“.

Analýza

VZČ UK dokládají, že Univerzita Karlova byla ve sledovaném období aktivním členem celé řady sítí a asociací s evropskou i globální působností. Mezi nejdůležitější patří následující:

- **Europaeum** – konsorcium, které sdružuje prestižní evropské univerzity (např. Oxford, Paříž, Bolognu, Bonn, Ženevu, atd.). Studenti, doktorandi a mladí vědci z Univerzity Karlovy využívají možnosti pobytů, workshopů a mezinárodních letních škol na partnerských institucích.
- Univerzita Karlova je zakládajícím členem **Mezinárodního fóra veřejných univerzit, IFPU (International Forum of Public Universities)**, jehož sídlo se nachází v Montrealu. Cílem Fóra je výměna informací, příkladů dobré praxe, výzkumu na univerzitách a propagace vědy. V roce 2009 byl vydán seznam výzkumných center členů IFPU. Do souboru bylo zařazeno 13 výzkumných center Univerzity Karlovy. Od roku 2009 je členem výboru i prorektor UK prof. Jan Škrha²³. V roce 2010 byly vytvořeny dva vědecké projekty – *Languages a Human Ecology*.
- **Evropská asociace univerzit, EUA (European University Association)**, je asociací, která sdružuje evropské konference rektorů, některé mezinárodní asociace a univerzity různých typů a zaměření – od velkých výzkumných mnohooborových univerzit až po malé specializované či profesně orientované vysoké školy. Členství Univerzity Karlovy v EUA je důležité, protože tato asociace je pokládána za partnera zastupujícího vysoké školy při vyjednávání s Evropskou komisí, jak v otázkách vzdělávací tak výzkumné politiky, aktivně se podílí a zastupuje vysoké školy v rámci Boloňského procesu. EUA zpracovává studie a vede projekty zabývající se kvalitou, financováním, dopady ekonomické krize apod. Důležitý je její Institucionální hodnotící program – *Institutional Evaluation*

²² Jedná se o opatření děkana č. 38/2012 s názvem *Podpora grantové činnosti na FSV UK*, dostupné na <http://intranet.fsv.cuni.cz/FSVINT-2069.html>. Toto opatření bylo vydáno v roce 2012, tj. mimo hodnocené období, nicméně je zde uvedeno jako možný příklad, neboť explicitně motivuje k podávání žádostí o granty ERC/ERC CZ, ve kterých chce být UK do budoucna úspěšnější (v současné době dva *ERC Starting Grants* a tři granty ERC CZ) zejména na mezinárodní úrovni.

²³ Výroční zasedání IFPU se konalo v listopadu 2011 v Praze.

Programme (IEP) nebo *Rada pro doktorské studium – Council for Doctoral Education* (EUA-CDE). Univerzita Karlova je aktivním členem EUA. V roce 2010 byl rektor UK, prof. Václav Hampl, zvolen členem jejího řídicího výboru (EUA – Board), v roce 2009 hostila univerzita *Konvent Evropské univerzitní asociace (EUA)* na téma „*Facing Global Challenges: European Strategies for European Universities*“, na němž se sešlo více než 500 zástupců evropských univerzit. Poselství Konventu bylo tlumočeno ministrům na „boloňské“ konferenci v belgickém Leuvenu, kde byly formulovány priority pro další vývoj Boloňského procesu (2010-2020).

- Podobnou sítí v celosvětovém měřítku je **Mezinárodní asociace univerzit – IAU (*International Association of Universities*)**. Tato asociace vznikla v rámci UNESCO. Sdružuje vysoké školy a organizace z více než 120 zemí, které spolupracují na otázkách a problémech společného zájmu. IAU vede projekty, bibliografickou databázi, vydává publikace, provádí poradenskou činnost atd.
- **UNICA** je síť, která sdružuje univerzity z hlavních evropských měst. V roce 2010 tvořilo síť více než 40 univerzit a pracovalo třináct pracovních skupin. Ve většině měla UK zastoupení. Pravidelně se scházejí vedoucí zahraničních odborů, pracovní skupiny se zabývaly výzkumem, doktorským studiem, hodnocením univerzit v rámci globálních žebříčků, implementací priorit Boloňského procesu, společnými programy, rovnými příležitostmi, mobilitou, stipendijní politikou apod. UK se zapojuje v rámci UNICA do řešení evropských projektů, FSV se zapojila spolu se šesti univerzitami do konsorcia, které koordinuje společný magisterský program „UNICA Master in European History“.
- Univerzita Karlova byla ve sledovaném období (a stále je) členem sítě **Coimbra Group** (Sdružení nejstarších evropských univerzit). V letech 2009-2010 se např. UK zapojila do iniciativy zaměřené na vyvinutí indikátorů, které by popsaly internacionalizaci univerzit a nástroje, jež by umožnily univerzitám se v tomto ohledu profilovat a zlepšit svůj výkon (*Indicators for Mapping and Profiling Internationalisation, IMPI*).
- Univerzitní síť Sasakawa každoročně rozdělovala prostředky **Nadace Sasakawa** (Sasakawa Foundation) na granty studentům nebo podporovala projekty (např. na UK finančně podpořila projekt zavedení informační technologie do výuky pro zrakově a sluchově postižené na FF). V důsledku finanční krize nebyla na rok 2010 vyhlášena stipendia.

Uvedené informace ukazují, že tato členství nabízela partnerství nad rámec bilaterálních styků a byla zajímavá např. pro úvahy o budoucím směřování UK – ať již obecněji či v oblastech jejího zájmu, tj. v doktorském studiu, vědě a výzkumu, hodnocení kvality, sociálních aspektech apod. Spojení univerzit přinášela nové možnosti pro společné programy, stipendia či prezentaci univerzit. Některé organizace byly (a stále jsou) i důležitým evropským politickým „hráčem“ (zejména EUA). Společné studie mohly napomoci univerzitě vyrovnávat se lépe např. s tzv. finanční krizí, porozumět globálnímu vysokoškolskému prostoru atd. Pro hlubší analýzu by bylo třeba rozsáhlejšího šetření, zejména mezi přímými aktéry různých projektů, s cílem zjistit, zda projekty byly nasměrovány skutečně do oblastí zájmu UK a zda byly jejich výstupy kvalitní, poskytlly možnosti rozšiřování získaných výsledků a zda (a jak) byly tyto výsledky využívány.

Pracovníci řady pracovišť se zapojovali i do významných projektů mezinárodních a mezivládních organizací (OSN, UNESCO, OECD nebo Evropské komise a dalších).

1.6 Institucionální zabezpečení oblasti internacionalizace ve vzdělávání a výzkumu na UK

Funkci **prorektora pro zahraniční styky a mobilitu** na UK vykonával ve sledovaném období *prof. MUDr. Jan Škrha, DrSc., MBA*. Zastupoval rektora univerzity zejména v oblasti internaciona-

lizace ve vzdělávání a výzkumu se zaměřením na mezinárodní spolupráci v rámci meziuniverzitní smluvní spolupráce, mezinárodních programů, zejména Evropské unie, prezentace UK v mezinárodních organizacích a profesních sítích, měl v gesci agendu Fondu mobility. Podmínky pro činnost prorektora zabezpečoval **Odbor pro zahraniční vztahy Rektorátu UK** se čtrnácti pracovníky a pracovníci.

Oddělení meziuniverzitní spolupráce Odboru pro zahraniční vztahy zajišťovalo agendu týkající se meziuniverzitních dohod včetně aktivního vyhledávání námětů na jednotlivých fakultách nebo vypisování a obsazování studentských stipendijních nabídek. Zabývalo se spoluprací v rámci kulturních dohod a vyřizovalo stipendia nabízená MŠMT v rámci i nad rámec kulturních dohod, vedlo spolupráci se zahraničními vysokými školami, nadacemi a agenturami, připravovalo a zajišťovalo oficiální návštěvy zahraničních partnerů, státní návštěvy apod.

Oddělení pro evropské programy – Evropská kancelář zajišťovalo studentskou i akademickou mobilitu, mobilitu dalších zaměstnanců v rámci EU, informační služby týkající se vzdělávacích programů EU, vyplácení stipendií a grantů, shromažďovalo data a vedlo databázi evropských programů.

Úhradu členských příspěvků, vyplývajících ze členství UK v mezinárodních nevládních organizacích, cestování na konference a symposia, informační služby zajišťoval *organizační úsek*.

Mezinárodní spolupráci ve vědě a výzkumu, zejména vyhledávání a zprostředkovávání nabídek zahraničních programů, stipendia a podporu pro doktorandy a mladé vědce, programy EU v oblasti výzkumu a vývoje a zapojení do 6. a 7. RP zajišťoval *Odbor pro vědu a výzkum Rektorátu UK*.

V oblasti lékařských věd bylo důležitou součástí institucionálního zabezpečení *Medicínské informační centrum pro evropské projekty (MICEP)*. Centrum bylo založeno 1. ledna 2005 s podporou Univerzity Karlovy v Praze a její 1. lékařské fakulty. Jeho cílem je dosáhnout lepší informovanosti medicínských a ostatních zdravotnických výzkumných pracovišť o možnostech účasti v evropských projektech.

Na fakultách byly kompetence v oblasti internacionalizace vzdělávání a výzkumu organizovány různě. Byly svěřeny *proděkanům pro zahraniční/mezinárodní styky a mobilitu* (PF, 3. LF, LFP, LFHK, PedF, FaF, FSV, FHS). Na některých fakultách byla tato funkce spojována s dalšími – např. *proděkana pro vědeckou činnost a zahraniční styky* (MFF, 2. LF), nebo *proděkana pro rozvoj a zahraniční agendu* (PřF), *proděkana pro vnější (ekumenické) a zahraniční styky* (KTF, ETF, FTVS). *Proděkana pro zahraniční styky* nemá HTF. Na 1. LF byla tato agenda v kompetenci *proděkana pro grantovou problematiku a postgraduální doktorské studium a proděkana pro zahraniční studenty a sociální problematiku*. *Proděkana* odpovědného za zahraniční studenty měla i LFHK.

Na některých fakultách bylo oddělení zahraniční spolupráce spojeno s oddělením vědy (MFF, HTF, 1. LF, 2. LF). Tato oddělení byla na některých fakultách podporována odděleními zabezpečujícími studijní agendu, např. v oblasti mobilit studentů, studentů v cizích jazycích a dále grantovými odděleními, byla-li zřízena.

Na většině fakult pracovalo oddělení (referát) zahraniční spolupráce (PřF, KTF, ETF, FTVS, 3. LF, LFP, PedF, FaF, PF, FSV, FHS, FF). Tato oddělení byla podporována odděleními pro podporu a rozvoj společné spolupráce. LFHK měla oddělení grantové a zahraniční za podpory studijního oddělení, které zabezpečuje výuku v cizím jazyce.

Fakulty měly i další podpůrné struktury, např. PřF zřídila *Komisi pro mobilitu a zahraniční styky* s cílem podpořit mobility a mezinárodní aktivity obecně (např. reciprocitu v programu Erasmus, informovanost akademické obce, prezentace významných zahraničních projektů apod.). Komise

se věnovala převážně studentské mobilitě. Na FF spolupracovalo zahraniční oddělení se studentským Klubem Erasmus.

Rozdělení kompetencí a organizace aktivit spojených s internacionalizací jak na Univerzitě Karlově, tak na jednotlivých fakultách dokládá, že internacionalizace byla chápána jako integrální součást obou hlavních posláních Univerzity Karlovy, vzdělávání a výzkumu.

1.7 Závěry a doporučení

Závěry

- **Fakulty se ztotožnily s celouniverzitními prioritami v oblasti internacionalizace,** zejména si vzaly za své ty, které se týkaly vědecko-výzkumné spolupráce, výjezdů studentů magisterských a doktorských studijních programů, mobility akademických pracovníků a podpory zahraničních přednášejících a hostujících profesorů. **Internacionalizace byla a je na Univerzitě chápána jako integrální součást rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech fakult.**
- Významnou roli zejména na celouniverzitní úrovni hrál **program Erasmus. Stal se nejmasovějším programem pro studentskou mobilitu na Univerzitě Karlově,** zároveň napomáhal i akademické mobilitě. Nejčastějšími partnery instituce z Německa, Francie, Španělska, Itálie a Velké Británie, z nových „nových“ členských zemí EU spolupracovala UK nejčastěji s institucemi z Polska a Slovenska.
- Další důležitou formou univerzitní spolupráce byly **meziuniverzitní dohody.** Zastoupeny byly univerzity ze všech kontinentů, nejvíce smluv uzavřela Univerzita Karlova s evropskými institucemi, zejména z EU, z ostatních kontinentů z Asie, následovaly vysoké školy ze Severní a Latinské Ameriky, Austrálie a Nového Zélandu, nejméně z Afriky. Nejčastějšími partnery byly vysoké školy z Německa, Francie, dále ze Spojených států amerických a Japonska. **Oproti dalším veřejným vysokým školám byla spolupráce UK orientována více na země EU.**
- **U řady fakult převládaly stejně jako na univerzitní úrovni partnerské smlouvy s evropskými zeměmi,** zejména se zeměmi Evropské unie (zvláště Německo a Francie). Dalšími důležitými partnery byly univerzity ze Spojených států amerických, podle zaměření fakult dále např. univerzity z Kanady, Japonska, Izraele, ale i zemí Latinské Ameriky, bývalých republik Sovětského svazu nebo zemí asijských.
- **Na významu vedle formalizovaných dohod stále více nabývaly další formy mezinárodní spolupráce:** sítě vznikající na základě odborné spolupráce, společných publikací, vzájemných výměn studentů, práce v mezinárodních profesních a expertních týmech, „ad hoc“ v rámci projektů či dalších forem přímé spolupráce a čím dále tím více i tzv. virtuální mobilita. Řada vznikajících spoluprací nebyla evidována mimo příslušné projektové dokumentace. Ze smluvní spolupráce byly pro některé fakulty **důležité a úspěšné spolupráce v rámci velkých výzkumných infrastruktur.**
- **Pro zkvalitnění meziuniverzitní smluvní spolupráce** univerzita vyhodnocovala dohody se zahraničními partnery z hlediska jejich umístění v národních a mezinárodních žebříčcích. Podle těchto hodnocení byla **mezi partnerskými institucemi univerzity celá řada špičkových institucí**²⁴.

²⁴ VZČ v roce 2010 uvádí, že 19 spolupracujících univerzit se umístilo v první stovce.

- Hodnocení provedená UK v roce 2010 získala některé **dílič výsledky** – např. že *většina mobilít hodnocených skupin směřuje ke společným publikacím nebo navázání vědecko-výzkumné spolupráce*. I když univerzita sbírala pravidelně poměrně rozsáhlé soubory dat, **nebyly k dispozici takové kvantitativní a kvalitativní údaje (a v takové struktuře), aby bylo možné kvalitu internacionalizace Univerzity Karlovy zevrubněji hodnotit** (VZČ 2010: 42).
- **Systém motivace akademických pracovníků** pro spolupráci s „předními světovými univerzitami“ nebyl na celouniverzitní úrovni vytvořen. Některé fakulty (např. 3. LF, FaF, MFF, LFP, FSV) zaměřily svoji pozornost na motivaci pro účast v 7. rámcovém programu EU nebo pro získávání prestižních grantů, např. ERC.
- **UK byla členem celé řady sítí a asociací s evropskou i globální působností**. Materiály dostupné v době přípravy studie obsahovaly základní informační přehled. Ačkoliv není k dispozici zhodnocení působnosti či přínosů členství v mezinárodních organizacích a sítích, je zřejmé, že členství v těchto organizacích a sítích nabízela partnerství nad rámec bilaterálních styků a poskytovala srovnání UK se situací v jiných zemích a na partnerských univerzitách.

Doporučení

- **Internationalizace by měla zůstat průřezovým tématem**, které se promítne do všech hlavních oblastí činnosti Univerzity Karlovy a do jejích jednotlivých součástí jako **jedna z nutných podmínek dalšího rozvoje a zvyšování kvality těchto činností**.
- Období do roku 2010 bylo zaměřeno z celouniverzitní úrovně především **na spolupráci s Evropskou unií**, jejímiž nejdůležitějšími nástroji byly program Erasmus, ve vědecko-výzkumné spolupráci pak rámcové programy. Zaměření spolupráce na jednotlivých fakultách se podařilo sice zmapovat pouze částečně, nicméně dostupné údaje napovídají, že pro celou řadu z nich se stávaly důležitými partnery instituce (univerzity a profesní organizace nebo výzkumná centra/infrastruktury) ze zemí EU, ale i mimo Evropskou unii a mimo Evropu. Dále např. lékařské fakulty nebo Fakulta farmaceutická přikládají velký význam odborným stážím a profesně zaměřeným spolupracím, jejich důležití partneři byli v USA, u MFF nebo PŘF se pak stále více spoluprací realizuje prostřednictvím „ad hoc“ vznikajícím odborným partnerstvím a sítím. Za tím účelem se doporučuje **zmapovat, jaké formy, zaměření a jaká teritoria jsou pro fakulty v současné době v rámci mezinárodní spolupráce stěžejní a následně vyhodnotit, jakou podporu je možno z centrální úrovně poskytnout**.
- Na základě diskuse s fakultami by bylo přínosné **stanovit, jaké indikátory budou vhodné pro sledování naplňování současného DZ UK (2011-2015), jaká data je třeba sbírat a začít pracovat na zkvalitnění sběru těchto dat (kvantitativních i kvalitativních)**. V souladu s VZČ 2010 „zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK“.
- **Vyhodnotit členství UK v mezinárodních organizacích a v univerzitních sítích** pro další působnost v těchto organizacích.
- Po diskusi s fakultami získávat význačné odborníky a vybírat vhodná témata k organizaci seminářů na centrální úrovni, které nabídnou **zkušenosti a příklady dobré praxe pro získávání prestižních výzkumných mezinárodních grantů**.

2. Věda, výzkum a další tvůrčí činnosti

2.1 Výchozí rámec

Univerzita Karlova si ve svém dlouhodobém záměru na období let 2004-2010 v **obecné rovině** kladla za **cíl posílit a zkvalitnit internacionalizaci vědecké, výzkumné a vývojové činnosti**. Hlavní referenční oblastí přitom byl pro toto období prostor Evropské Unie.

Strategické materiály stanovily pro dosahování uvedených cílů **nástroje** – především **intenzivnější zapojení do mezinárodních programů** financování vědecké práce, **vytváření společných center badatelského výzkumu se zahraničními partnery** („*Perspektivní cestu pro nás představuje vytváření společných center badatelského výzkumu a doktorských studií se zahraničními partnery, což kromě kvality výsledků zaručuje i reálnou šanci na publicitu a zvyšování renomé univerzity v zahraničí*“), **aktivní vyhledávání nových partnerství** na základě zkušeností se zahraničními programy („*Projekty a průběžné hodnocení jejich výsledků využít jako nabídky k zahraniční spolupráci institucím, kde se řeší podobná problematika*“)²⁵ a **s ohledem na významnost institucí, či podporu registrace časopisů vydávaných UK ve Web of Science**.

Za **indikátory** těchto posunů DZ považoval **vědecko-výzkumné spolupráce, společné publikace a mezinárodní konference**.

Ve fakultních dlouhodobých záměrech a jejich aktualizacích jsou přítomny všechny obecné cíle DZ UK,²⁶ tj. podpora, posilování a zkvalitňování (zejména v podobě spolupráce s významnými zahraničními vysokými školami a dalšími organizacemi) mezinárodní spolupráce ve vědě a výzkumu, ať již v abstraktnější nebo konkrétnější formulaci. Odlišnosti částečně vyplývají z pojetí strategických dokumentů (míra konkrétnosti, zpracovávání aktualizací), částečně pak ze zaměření a priorit jednotlivých součástí (důraz na zapojení do zahraničních programů lze nalézt napříč součástmi, byť s různými cíli).

2.2 Mezinárodní programy financování vědecké práce

Strategické dokumenty Univerzity Karlovy i jednotlivých součástí co do zastoupení i míry rozpracovanosti po celé zkoumané období věnovaly mezinárodním programům financování vědecké práce **výraznou pozornost**. Konkretizovaly ji přitom především směrem k programům Evropské unie, zejména rámcovým.

Výchozím stavem, který DZ Univerzity Karlovy (podobně jako některých součástí, například LFP) explicitně identifikoval, bylo **nedostatečné množství multilaterálních zahraničních projektů**.

2.2.1 Rámcové programy Evropské unie

Cíle

Globální cíl „intenzivněji se zapojit do programů Evropské unie“ („*Klíčovým úkolem je zapojení do nových forem vědecké spolupráce se zahraničními partnery [...] přípravou komplexních projektů v rámci 6. Rámcového programu EU se zapojením většího počtu pracovišť než dosud...*“)²⁷ lze nalézt jak ve strategických dokumentech Univerzity Karlovy, tak i jejích součástí, nicméně v rozdílně podobě. Například MFF uvádí: „*Stimulovat pracovníky a pracoviště k zapojo-*

²⁵ Viz DZ UK 2004-2010.

²⁶ Při zkoumání provázanosti celouniverzitních a fakultních strategických dokumentů je nutné pamatovat, že v období let 2004-2010 bylo zpracovávání dlouhodobých záměrů a jejich aktualizací značně různorodé. Pro detaily viz například zprávy *Hodnocení činností Univerzity Karlovy v letech 2004-2010: třetí role* či *Vyhodnocení dlouhodobých záměrů Univerzity Karlovy a jejích fakult na léta 2011-2015*.

²⁷ Viz DZ UK 2004-2010.

vání do velkých evropských společných programů a experimentů, případně zabezpečit/motivovat podání co největšího počtu kvalitních projektů 6. RP a 7. RP“. Naproti tomu u KTF lze nalézt tuto formulaci: „Otevřenou zůstává otázka získání prostředků z programů Evropské unie. Úkolem je sledovat, zda by byla i pro naši, relativně malou, fakultu nějaká možnost participovat na projektu s jinou organizací, tuzemskou nebo zahraniční“. Šířeji je pak možné vést linii mezi DZ MFF, PŘF a lékařských fakult, resp. společenskovědně (včetně FTVS), humanitně a teologicky orientovaných součástí²⁸.

Vedle globálního cíle se ve strategických dokumentech objevují také **nástroje**, které by měly jeho naplňování napomoci. V případě DZ UK se jednalo o **vyhodnocení dosavadní aktivity, informační a konzultační podporu** či **asistenci při uzavírání konsorciálních smluv**. Ve fakultních dokumentech jsou konkrétní nástroje uvedeny méně často²⁹ a zároveň je nutné počítat s jejich rozdílným zpracováním.

Analýza

Z hlediska dosahování cílů strategických dokumentů, skutečného zapojení Univerzity Karlovy či objemu získaných prostředků ze zahraničí jsou nejdůležitější **šestý** (2002-2006) a **sedmý** (2007-2013) **rámcový program**.³⁰

Mezi lety 2004-2010 bylo zahájeno řešení celkem 156 projektů³¹ 6. nebo 7. RP, v nichž byla jednou ze zapojených institucí Univerzita Karlova; v celkem pěti případech vystupovala v roli koordinátora.³² Je-li vzat soubor všech projektů, jichž se účastnila alespoň jedna instituce z České republiky, pak se Univerzita Karlova účastnila přibližně jedenácti procent z nich, a to jak v případě šestého, tak sedmého rámcového programu.

Mezi nejčastější zahraniční partnery Univerzity Karlovy v rámcových programech v období let 2004-2010 náležely instituce z Velké Británie, Německa, Francie a Itálie.

²⁸ Podobně viz DZ na období let 2011-2015: „Rozvoj center, týmů a spoluprací naznačuje rozdíly mezi fakultami: priority 1. LF, 2. LF, 3. LF, LFP, LF HK, FaF, PŘF a MFF se oproti ostatním fakultám více zaměřují na kvalitu této aktivity než na její „pouhé“ rozšiřování“ (*Vyhodnocení dlouhodobých záměrů Univerzity Karlovy a jejích fakult na léta 2011-2015*, s. 10).

²⁹ Soustavné vytváření podmínek pro podporu zapojení do mezinárodních programů bylo nejkonkrétněji rozpracováno v dokumentech PŘF. Fakulta v této oblasti zamýšlela provést vyhodnocení procesu přípravy projektů, přijmout osobu, které by byla svěřena tato agenda (organizace přípravy, finanční pravidla) a finančně a organizačně podpořit uchazeče o prestižní mezinárodní granty, jejichž projekty jsou kvalitní. V současné době fakulta mezi svými zaměstnanci aktivně vyhledává možné uchazeče o ERC granty, přičemž těmto uchazečům poskytuje institucionální podporu, rovněž tak účast na seminářích zaměřených na kompletaci aplikací.

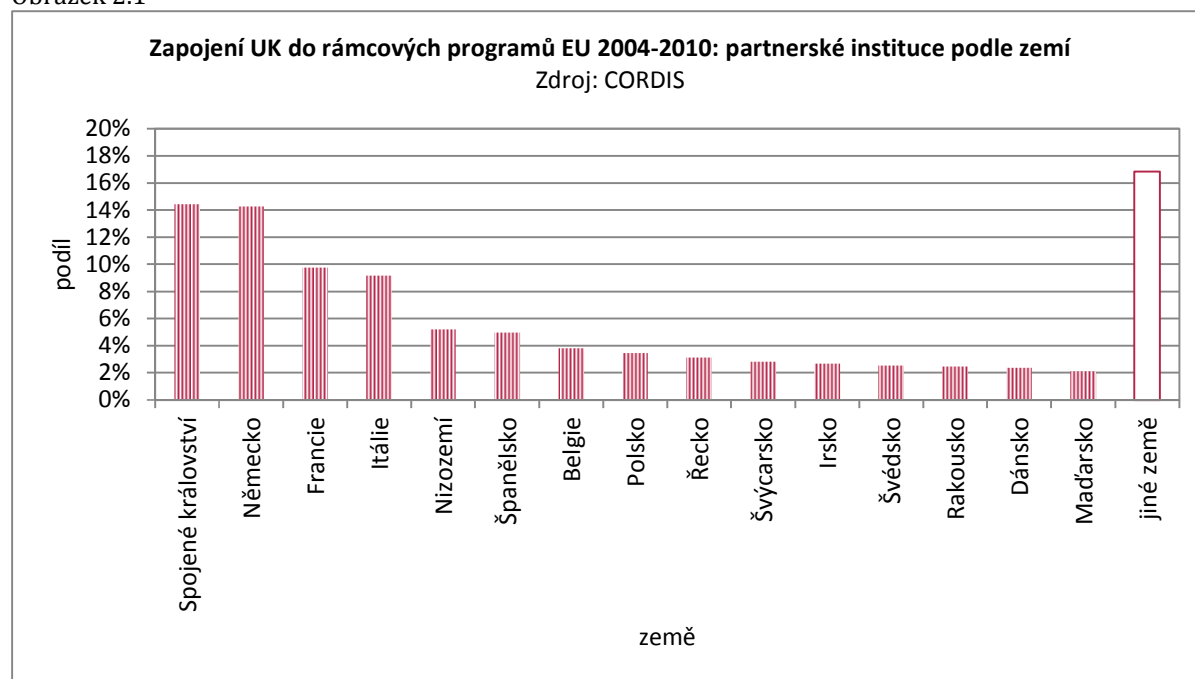
³⁰ Období let 2004-2010 se částečně překrývá i s 5. RP, avšak pouze v podobě dobíhajících projektů, tzn. takových, v nichž se cíle a nástroje strategických dokumentů již nemohly projevit; tento program je proto ponechán stranou.

³¹ Údaje vychází z databáze CORDIS (*Informační služba Společenství pro výzkum a vývoj*). Čísla se mohou lišit od VZČ UK kvůli odlišnému způsobu počítání.

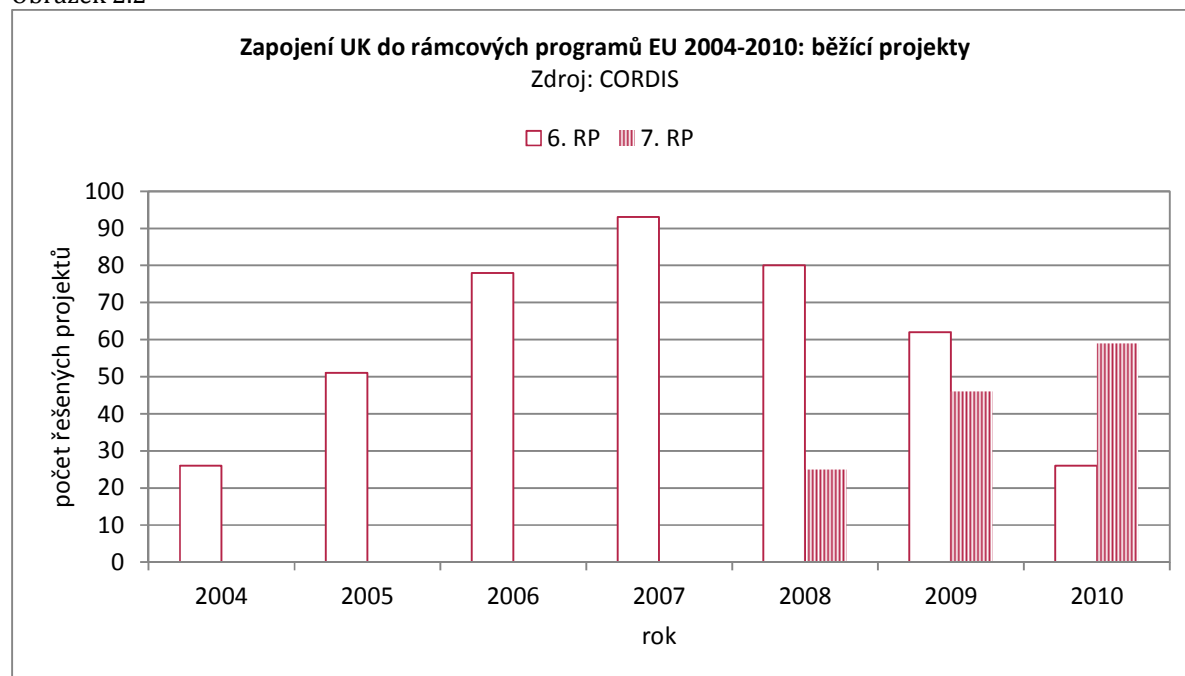
³² 1. LF (projekt *Promotion and facilitation of international cooperation with Eastern European and Central Asian countries*, 7. RP, podprogram Health, 16 partnerů), PŘF (*Mitochondrial biogenesis: evolution of molecular machines*, 6. RP, podprogram Marie Curie Outgoing International Fellowships, 1 partnerská organizace) a COŽP (*Indicator-based evaluation of inter-linkages between different sustainable development objectives*, 6. RP, podprogram Forecasting and developing innovative policies for sustainability in the medium and long term, 8 partnerských organizací) po 1 projektu, MFF 2 projekty (*Central and Eastern Europe Climate Change Impact and Vulnerability Assessment* a *Automated reasoning in large formal mathematical knowledge bases*, v obou případech 6. RP, podprogramy Climate changes in central-eastern Europe, 15 partnerů, resp. Marie Curie Outgoing International Fellowships, 1 partner). U dalších šesti projektů vystupovala Univerzita Karlova v roli jediného řešitele.

Na rovině jednotlivých institucí to pak byly tyto: *Centre national de la recherche scientifique, Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale, Commissariat à l'énergie atomique et aux énergies alternatives* (Francie), *Katholieke Universiteit Leuven* (Belgie), *University of Cambridge, University of Oxford, University College London, University of Edinburgh* (Velká Británie), *ETH Zürich* (Švýcarsko), *Universiteit Leiden* (Nizozemí), *Max Planck Gesellschaft* či *Universität Hamburg* (Německo).

Obrázek 2.1

Obrázek 2.2

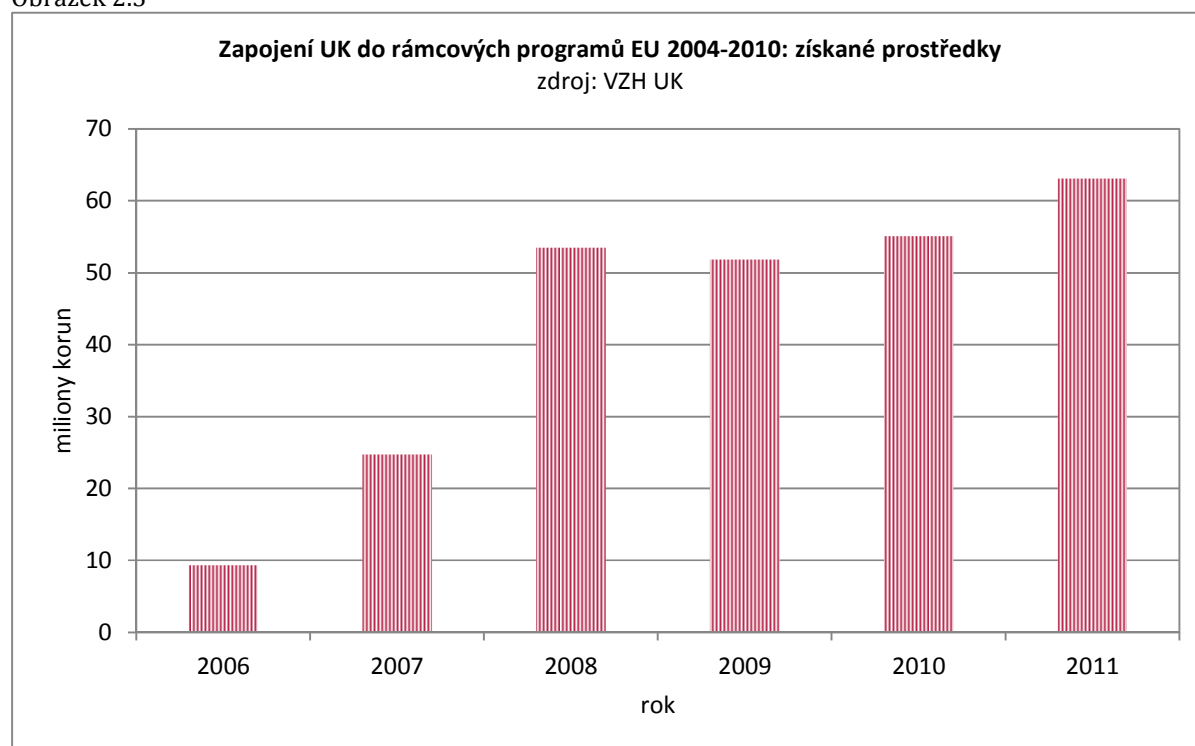
Univerzita Karlově jako celku se přitom **dařilo zintenzivňovat zapojení do rámcových programů**: jak v šestém, tak i v sedmém rámcovém programu její pracoviště každoročně současně řešila větší počet projektů. Počet součástí, které se zapojily do 6. nebo 7. RP se v průběhu období celkově zvýšil (nově se na řešení projektu/projektů podílely FaF či PF). I když i v roce 2010 exis-

tovaly součásti, které ve sledovaném období v rámcových programech neparticipovaly, je třeba dodat, že se jedná o fakulty velmi specificky zaměřené a zapojení do RP buď nebylo podle strategických dokumentů jejich prioritou (ETF), nebo – pokud bylo – jej pojaly jako hledání možností vědecké spolupráce (HTF, KTF a FTVS).

Celkově byly co do počtu projektů do rámcových programů Evropské unie nejvíce zapojeny 1. LF, 2. LF, COŽP, MFF a PŘF, **na řešení projektů se však podílely i společenskovědně a humanitně zaměřené fakulty i další součásti** (CERGE či CTS). Podle vyjádření některých fakult přitom spolupráce s participujícími institucemi pokračovala i po skončení řešení konkrétního projektu (např. 2. LF³³, 3. LF či LFHK), což lze považovat za činnost směřující k plnění záměru DZ UK aktivně vyhledávat partnery na základě zkušenosti s mezinárodními programy.

MFF a PŘF se také v roce 2010 podařilo získat **podporu pro projekty od Evropské výzkumné rady** (*ERC Starting Grant*; tento grant z vysokých škol v České republice získaly pouze Univerzita Karlova a VŠCHT).

Obrázek 2.3

V souladu se strategickými dokumenty Univerzita Karlova po celé období rozvíjela **podpůrná opatření**, a to opět na obou úrovních. Na celouniverzitní úrovni šlo například o spolupráci s *Českou styčnou kanceláří pro výzkum a vývoj* či *Technologickým centrem Akademie věd České republiky*; pro navýšení úspěšnosti v 7. RP byla zahájena (2007) spolupráce s externím pracovištěm za účelem poskytování administrativní podpory při přípravě i realizaci projektů. Z fakultního prostředí lze zmínit působení *Medicínského a informačního centra pro evropské projekty* (MICEP, 1. LF), jež podporuje lékařské fakulty (resp. zdravotnická výzkumná zařízení obecně), popř. aktivitu MFF ve vztahu k předávání zkušeností úspěšných řešitelů směrem k připravovanému 8. RP, či činnost Asistenčního centra při LFP. Podporu potenciálním řešitelům ale poskytovala i řada dalších fakult.

³³ Konkrétně šlo o tyto projekty: *European Coordination Action for Research in Cystic Fibrosis*; *Genetic Testing in Europe - Network for test development harmonization, validation and standardization of services*; *European Centres of reference Network for Cystic Fibrosis*; *European network of centres of expertise for CF, LAM and LTX Flow cytometry for fast and sensitive diagnosis and follow-up of haematological malignancies*.

Mezi indikátory intenzivnější účasti v rámcových programech lze počítat také **objem získaných prostředků**; ten v případě Univerzity Karlovy strmě **narůstal** mezi lety 2006 a 2008, v následujícím období stoupal pozvolněji.

2.2.2 Ostatní programy

Další programy, které podporují mezinárodní spolupráci, je možné rozdělit na ty, které jsou financovány pouze ze zahraničních zdrojů, a ty, jež jsou spolufinancovány ze státního rozpočtu České republiky. Také účastí v těchto programech přispívají jednotlivé fakulty k naplňování strategického záměru Univerzity Karlovy získávat prostředky ze zahraničních zdrojů.

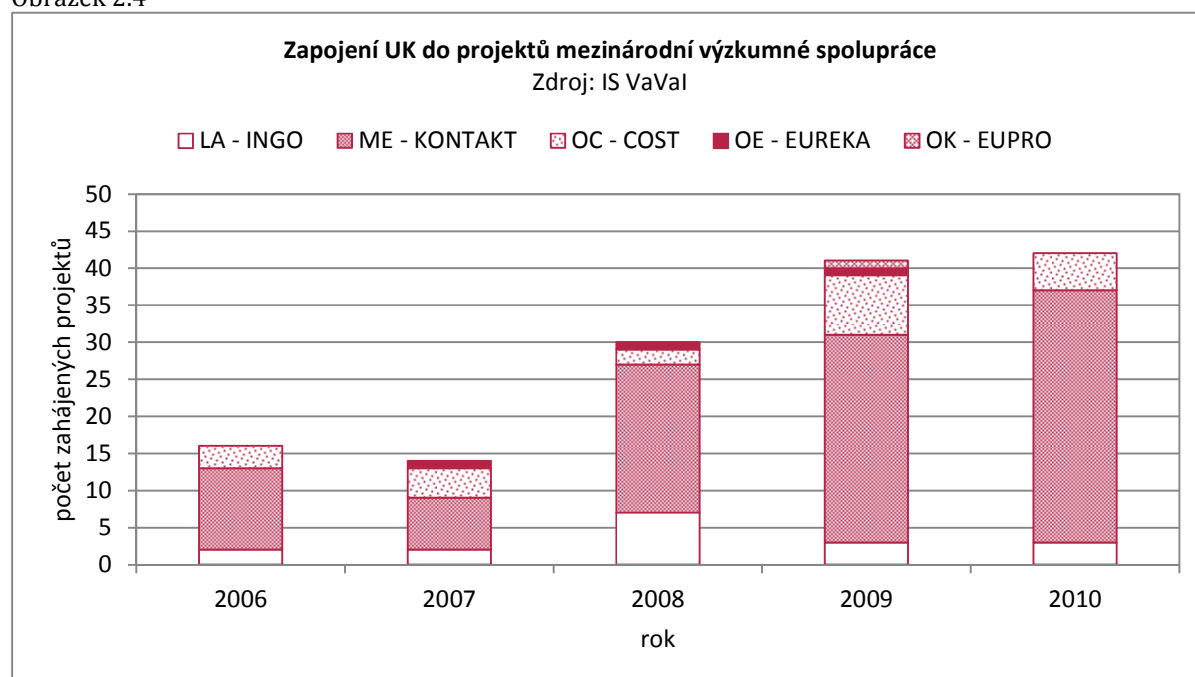
Cíle

Konkrétní cíle stanoveny nebyly, ale lze i na tyto programy vztáhnout cíle stanovené ve výchozím rámci (kapitola 2.1).

Analýza

Do první skupiny projektů náleží **široké spektrum mechanismů, oproti rámcovým programům však je jejich využívání v řadě případů spíše příležitostné a liší se mezi součástmi**. Výběrově lze jmenovat například programy *INTAS* (MFF, FSV), *Public Health* (1. LF, 2. LF), *Jean Monnet* (zejména FSV, ale i PF, EIS); *Organizace spojených národů* (1. LF, FSV), *Eurostat* (COŽP); programy zahraničních univerzit (MFF, FSV); *NASA* (MFF), *National Institute of Health* (1. LF), *Fred Hutchinson Cancer Research Center* (MFF), *Deutsche Forschungsgemeinschaft* (KTF), *Social Sciences and Humanities Research Council of Canada* (FF); *Wellcome Trust* (1. LF, 3. LF, PřF), *Ford Foundation* (FHS), *Sasakawa Peace Foundation* (FSV), *Open Society Institute* (1. LF) či *International Visegrad Fund* (3. LF, PEDF, KTF, FF), *Global Development Network* (CERGE), *COPERNICUS Alliance a Virtual Campus for Sustainable Europe* nebo *Global Footprint Network* (COŽP), *European Science Foundation* (ÚDAUK) a další.

Obrázek 2.4

Do druhé skupiny náleží především programy, za nimiž stojí MŠMT, tj. zejména **INGO, KONTAKT, COST, EUREKA či EUPRO**, ale i programy dvoustranné spolupráce České republiky a dalších vybraných zemí. Univerzita Karlova se v období let 2004-2010 zapojila do všech těchto programů; největší část projektů byla realizována v programu KONTAKT, největší prostředky byly naopak spjaty s programem INGO, jehož cílem je „*usnadnit financování členských závazků organizací výzkumu a vývoje v mezinárodních vědeckých organizacích a podpora aktivní účasti vědců z České republiky v řídicích orgánech mezinárodních vědeckých organizací*“. Tři finančně nejnákladnější projekty směřovaly/směřují k **velkým infrastrukturám**, konkrétně šlo/jde o *Institut Laue-Langevin* a *CERN*, ve všech třech případech byla/je jejich (spolu)příjemcem MFF (viz též níže).

Celkem se do programů INGO, KONTAKT, COST, EUREKA či EUPRO a dalších v letech 2004-2010 zapojilo dvanáct fakult Univerzity Karlovy, zejména pak MFF (64 projektů) a PŘF (38), ale i fakulty lékařské a fakulta farmaceutická (31), resp. fakulty humanitně a společenskovědně orientované (12) nebo další součásti (COŽP).

2.3 Finanční prostředky na vědeckou činnost ze zahraničních zdrojů

Cíle

DZ UK zdůrazňuje, že je „*nezbytné získávat finanční prostředky na vědu z více zdrojů*“. To lze chápat tak, že jedním z těchto zdrojů jsou prostředky získané ze zahraničních zdrojů.

Analýza

V období let 2004-2010 se postupně zvyšoval podíl prostředků na vědeckou činnost na celku výnosů Univerzity Karlovy; jednu z jeho složek tvořily ty, které pocházely ze zahraničních zdrojů. Údaje z výročních zpráv o hospodaření Univerzity Karlovy ukazují jejich **stoupající zastoupení**, skok je patrný mezi roky 2007 a 2008, tj. **spolu se zahájením 7. rámcového programu Evropské unie**. Jestliže v roce 2006 tvořily prostředky získané na vědeckou činnost ze zahraničních zdrojů přibližně 0,6 procent výnosů v oblasti vědecké činnosti, od roku 2008 se pohybovaly na úrovni **necelých tří procent**.

2.4 Vědecko-výzkumná spolupráce se zahraničními institucemi

Cíle

Posílení a zkvalitnění mezinárodního rozměru vědecké činnosti Univerzity Karlovy její dlouhodobý záměr rozpracoval také směrem ke **spolupráci se zahraničními partnery, zejména s předními světovými vysokými školami**. Tímto směrem se vydaly i fakultní strategické dokumenty.

Mezi nástroje pro dosahování tohoto cíle lze vedle **formální** části (**uzavírání meziuniverzitních či fakultních dohod vědecké o spolupráci**;³⁴ **vytváření společných center; účast na velkých infrastrukturách**) počítat i část **neformální**, jež se odvíjí například od řešení menších společných výzkumných úkolů; k ní se vztahuje například úkol připravit systém, který bude motivovat akademické pracovnice a pracovníky ke spolupráci s předními světovými univerzitami.³⁵

Analýza

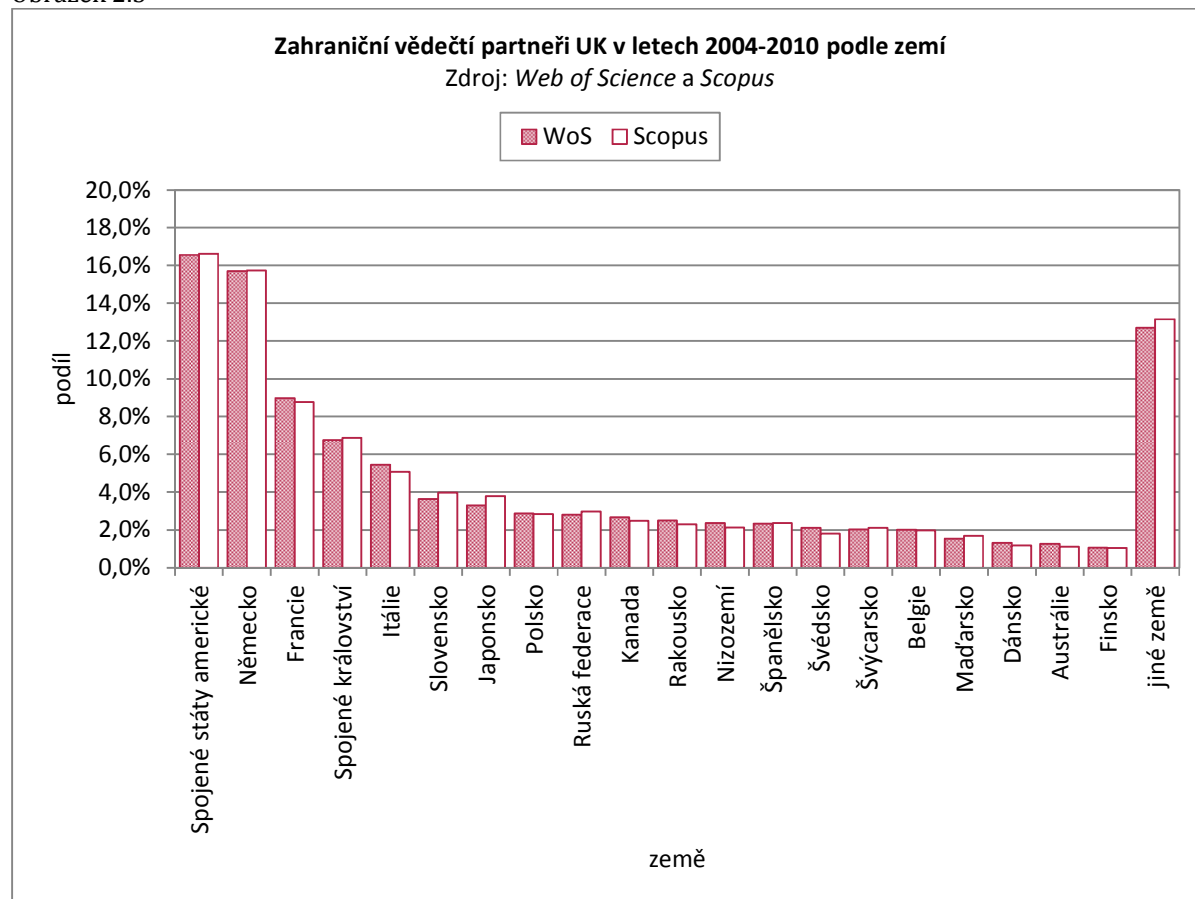
³⁴ O meziuniverzitních a fakultních dohodách je pojednáno v oddílu 1.3 této zprávy.

³⁵ Viz oddíl 1.4 této zprávy.

2.4.1 Síť spolupráce

Zatímco pro zkoumání formální spolupráce lze nalézt mnohé podklady, neformální spolupráce, která v případě řady fakult tvoří většinu mezinárodních vědeckých spoluprací, je popsitelná obtížněji.

Obrázek 2.5

Širší pohled na síť vazeb Univerzity Karlovy se zahraničními partnery nabízí mezinárodní bibliografické databáze *Web of Science* či *Scopus*. Pokud jsou instituce, které s Univerzitou Karlovou v letech 2004-2010 spolupracovaly, rozčleněny podle zemí, ukazuje se, že nejvýznamněji jsou zastoupeny **Spojené státy americké** (především³⁶ pak *National Cancer Institute, University of Rochester*), **Německo** (*Max Planck Institute, Deutschen Krebsforschungszentrum, Universität München, Universität Bonn, Universität Erlangen*), **Francie** (*Centre national de la recherche scientifique, Université Paris VI, Université Paris VII, Commissariat à l'énergie atomique et aux énergies alternatives, Université Louis Pasteur Strasbourg, Université Grenoble, Université Paris XI*), **Velká Británie** (*University College London, Imperial College London*), **Itálie** (*Sincrotrone Trieste, Istituto Nazionale di Fisica Nucleare*), **Slovensko** (*Slovenská Akadémia Vied, Univerzita Komenského*), **Japonsko** (*Tohoku University*), **Polsko** (*Polska Akademia Nauk, Uniwersytet Jagielloński*), **Rusko** (*Joint Institute of Nuclear Research Dubna, Russian Academy of Sciences*), **Kanada** (*Dalhousie University, McGill University, University of Manitoba*), **Rakousko** (*Universität Wien, Universität Graz, Medizinische Universität Wien*), **Nizozemí** (*Universiteit van Amsterdam*), **Španělsko** (*Consejo Superior de Investigaciones Científicas*), **Švédsko** (*Uppsala universitet, Stockholms universitet*), **Švýcarsko** (*Universität Zürich, CERN*), **Belgie** (*Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Antwerpen, Universiteit Ghent*), **Maďarsko** (*Eötvös Loránd Tudományegyetem*), **Dánsko** (*Aarhus*

³⁶ Uvedené instituce dosáhly u publikačních výstupů, na nichž v období let 2004-2010 participovala Univerzita Karlova, nejvyšší sumy spolupráce.

Universitet, Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Universitet), **Austrálie** (University of Sydney, University of Queensland, University of Melbourne) a **Finsko** (Helsingin yliopisto).³⁷ Z tohoto základního přehledu je patrné, že **Univerzita Karlova v období let 2004-2010 spolupracovala s významnými vědeckými institucemi i s řadou významných zahraničních vysokých škol.**

Z institucí, které jsou ve *Web of Science* zastoupeny u více než sta publikací, na nichž se ve zkoumaném období podílela Univerzita Karlova, existovala **nejintenzivnější³⁸ spolupráce** se *Slovenskou, resp. Ruskou akademií věd, Universität Wien, Katholieke Universiteit Leuven, University College London, Univerzitou Komenského v Bratislavě, Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika, Universität Erlangen Nürnberg, Univerza v Ljubljani, Technische Universität München, CRNS či Humboldt Universität.*

2.4.2 Společná centra a velké infrastruktury

Uvnitř Univerzity Karlovy ve zkoumaném období vzniklo a/nebo existovalo několik významných společných center se zahraničními partnery. Jmenovat lze například **společné centrum 3. LF a Národního institutu zdraví a lékařského výzkumu v Toulouse** (Francie; spolupráce v oblasti publikací, akademické mobility, zapojení studentů doktorských studijních programů), tzv. *Česko-francouzská laboratoř klinického výzkumu obezity* působí od roku 2004. Příklad v rámci **PřF** je **UNESCO Laboratory of Environmental Electrochemistry** (mobilita, spolupráce s *Pakistánskou Centrem of Excellence in Analytical Chemistry, FIOCRUZ, Universität Regensburg*, řada projektů se zahraničními pracovišti, několik desítek společných publikací, členství v komisích, orgánech, redakčních radách). **LFHK** dlouhodobě a úzce spolupracuje s **Mayo Clinic** (Spojené státy americké).

Do velkých infrastruktur se zapojila především **MFF**, konkrétně šlo o **Electra Synchrotron Light Laboratory** (Itálie), **National Institute for Materials Science** (Japonsko), **Laue-Langevin** (Francie), **CERN** (Švýcarsko), **Joint Institute for Nuclear Research Dubna** (Rusko). Tyto spolupráce vyústily mimo jiné i v celou řadu společných publikací, jež přispívaly k naplňování indikátorů, které Dlouhodobý záměr UK ve vztahu k internacionalizaci vědecké činnosti stanovil.

Do budoucna lze očekávat, že k mezinárodní vědecké spolupráci v dalším období přispějí **centra, o jejichž výstavbu Univerzita Karlova ve zkoumaném období usilovala**: *Výzkumné a výukové centrum v Hradci Králové, Biomedicínské výzkumné centrum v Plzni,³⁹ Biocentrum a Globcentrum či Biotechnologické a biomedicínské centrum (BIOCEV) Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy.*

2.4.3 Internacionalizace výstupů vědecké činnosti

Za jeden z indikátorů naplňování cílů v oblasti internacionalizace vědecké činnosti Univerzity Karlovy Dlouhodobý záměr stanovil **společné publikace** se zahraničními pracovišti. Podobně jako v případě spoluprací i zde lze za zdroje pro zkoumání považovat mezinárodní bibliografické databáze, byť nedokáží pojmut činnost všech součástí.⁴⁰

³⁷ Toto rozložení je jednak určováno tím, jak jsou v obou databázích zastoupeny výsledky jednotlivých součástí Univerzity Karlovy (největší díl zastupují MFF, PřF a 1. LF), jednak tím, jak velké a „významné“ jsou „vědecké prostory“ jednotlivých zemí (počet vysokých škol a dalších výzkumných organizací, kvalita vědecké činnosti).

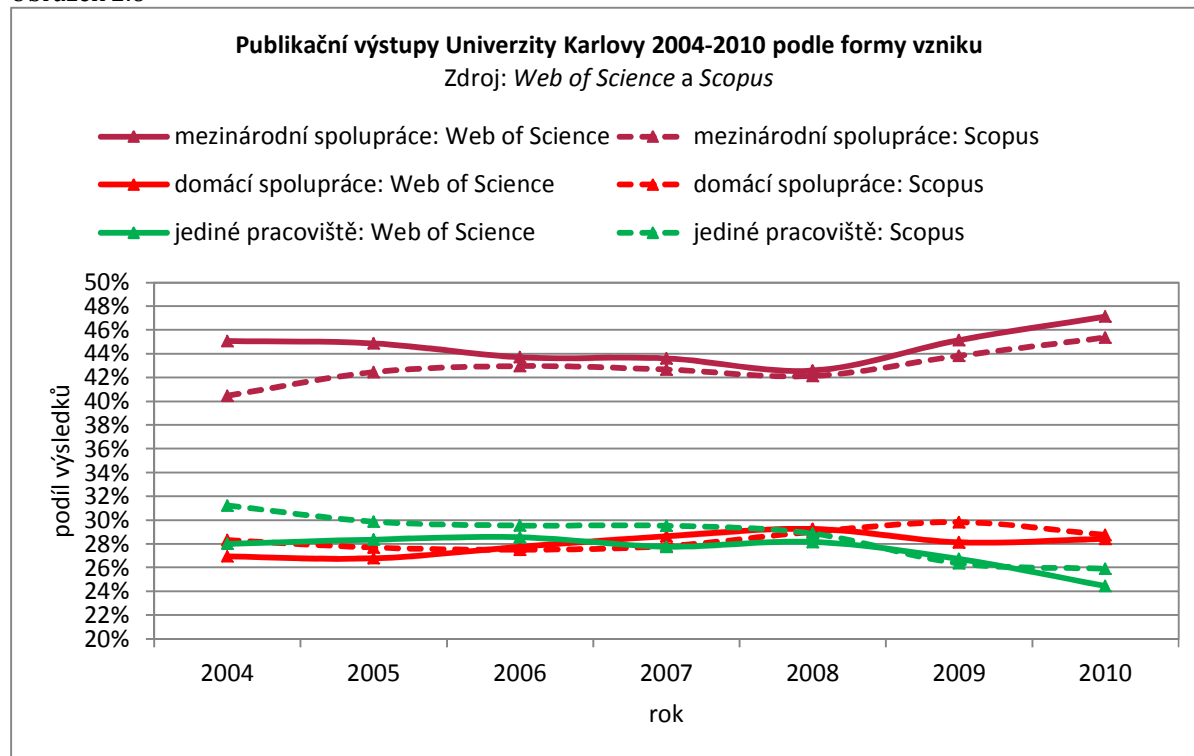
³⁸ Intenzita spolupráce je zde matematicky odvozena od poměru mezi celkovým podílem instituce na výstupech, u nichž je uvedena, a jejich počtem.

³⁹ V současné době je zvažována účast *Biomedicínského centra* v evropské výzkumné infrastruktuře na bioinformatiku ELIXIR.

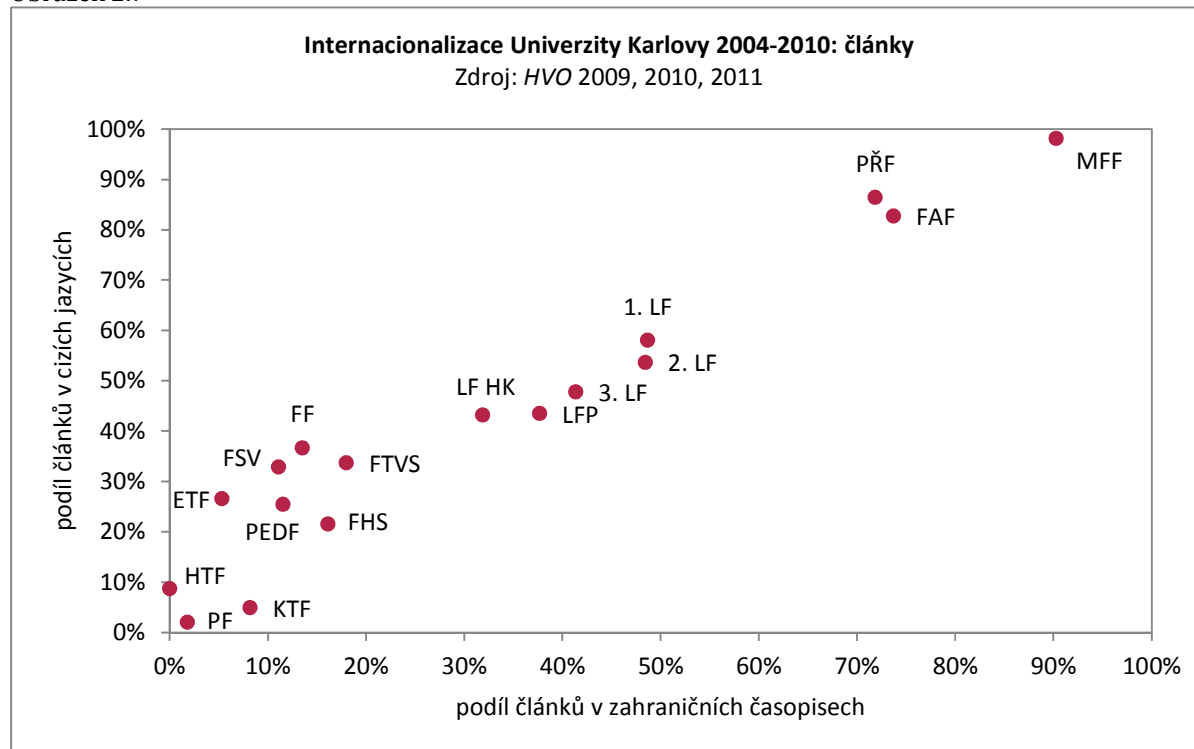
⁴⁰ RIV, jenž obsahuje řadu výsledků společenskovědně, humanitně a teologicky zaměřených součástí, podklady pro zkoumání společných publikací nenabízí.

Web of Science i *Scopus* se z hlediska „přesných čísel“ nepatrně rozcházejí, obě databáze však pro období let 2004-2010 signalizují pokles výsledků, které vznikly v rámci jednoho pracoviště (jedna součást Univerzity Karlovy), a podobný či pouze mírně stoupající podíl společných domácích (více fakult, Univerzita Karlova a další instituce), resp. mezinárodních výstupů.

Obrázek 2.6

Obrázek 2.7

Spolupráce se zahraničními institucemi se v období let 2004-2010 pohybovala mezi čtyřiceti a padesáti procenty.⁴¹ Řada z nich je přitom výsledkem delší, ať již formální⁴² či neformální⁴³ spolupráce.

Výstupy ze zahraniční spolupráce se v letech 2004-2010 nezhmotňovaly pouze v podobě publikační činnosti, ale i ve formě **patentů**: 1. LF se podílela na dvou (uděleny v roce 2011) mezinárodních patentech s *Universität München* (*Použití galektinů a způsob přípravy myofibroblastů a nanovláken extracelulární matrix*), resp. s *Medical College Wisconsin* (*Method of isolating of epidermal neural crest stem cells*).

2.5 Mezinárodní konference a akce s mezinárodní účastí

2.5.1 Univerzitní úroveň

Cíle

Univerzita Karlova si ve svém Dlouhodobém záměru neklade cíle bezprostředně spojené s pořádáním akcí s mezinárodní účastí, je však zřejmé, že **pořádání takových akcí je nedílnou součástí aktivit směřujících k realizaci jejího základního cíle – rozvoj a kvalitativní proměna zahraniční spolupráce, především se zaměřením na vědu.**

Analýza

Informace o významných akcích mezinárodního významu přinášejí také výroční zprávy o činnosti Univerzity Karlovy. Akce zmiňované ve výročních zprávách přitom nemají pouze charakter vědeckých a pedagogických konferencí a setkání, ale propojují tato témata také s veřejným působením univerzity. V roce 2004 uspořádala Univerzita *sérii akcí souvisejících se vstupem České republiky do Evropské unie*, zahrnující přednášky několika evropských komisařů (Ján Figel', Günter Verheugen), předsedy belgické vlády Guy Verhofstadta. Univerzita také v této souvislosti rozvíjela projekt *Evropské diskuzní fórum*, zahájený již v roce 2002. Na *Evropské diskuzní fórum* také navázal seminář Praha – Vídeň – Mnichov: Češi – Němci – Židé ve společném státě setkáními ve Vídni a v Praze a v roce 2005 i v Mnichově. Za Univerzitu Karlovu se jich účastnili studující i akademičtí pracovníci z FSV, FHS a FF.

Univerzita Karlova pokračovala v organizaci konferencí s mezinárodní účastí i v následujících letech. Výroční zpráva v této souvislosti např. v roce 2005 zmiňuje několik konferencí, které se konaly ve spolupráci se zahraničními univerzitami (jednalo se zejména o německé univerzity – Düsseldorf, Heidelberg, Hamburg) a kterých se zúčastnili studující i akademičtí pracovníci několika fakult Univerzity.

V letech 2006 a 2007 pokračovala spolupráce při pořádání celouniverzitních akcí s mezinárodní účastí zejména s německými univerzitami (konference *Hoffnung in Wissenschaft, Gesellschaft*

⁴¹ K podobným závěrům ve vztahu k Univerzitě Karlově dospěl i *Mezinárodní audit výzkumu, vývoje a inovací v České republice*, který z vyšel databáze, za níž stojí *Centre for Science and Technology Studies* Leidenské univerzity (opírá se o *Web of Science*). Pokles výstupů, za nimiž stojí jediné pracoviště, je podle této studie platný obecně, podobně mezinárodní spolupráce, v rámci některých institucí je však významnější (AV ČR, UK, ČVUT). Viz *Bibliometrická analýza produkce výzkumu České republiky v mezinárodním kontextu – analýza institucí, 1993-2009*.

⁴² Ve *Web of Science* je například evidováno přibližně sto třicet výstupů z D0 Collaboration, a po padesáti z DELPHI Collaboration, H1 Collaboration, resp. PHENIX Collaboration. Ve všech případech jde o výstupy, na nichž se podílela MFF.

⁴³ Například PŘF a *University of Bradford* či *Université de Strasbourg* 1; 3. LF a *Národní institut zdraví a lékařského výzkumu v Toulouse*.

und Politik in Tschechien und Deutschland s Univerzitou Düsseldorf, zasedání v rámci stipendijního programu nadace Herberta Quandta na Technische Universität Dresden a další).

Od roku 2007 obsahují výroční zprávy o činnosti UK i reprezentativní výběr nejvýznamnějších akcí s mezinárodní účastí, v tomto přehledu přitom převládají akce, pořádané přímo jednotlivými fakultami, nebo ve spolupráci většího počtu fakult (blíže viz níže).

Mezi významné akce patří i např. dvoudenní česko-francouzské kolokvium Evropské vize (květen 2008), pořádané ve spolupráci s velvyslanectvím Francie v České republice a se Senátem PČR a které se týkalo zejména témat spojených s budoucností Evropské unie. V říjnu 2008 pak proběhla ve Velké aule Karolina přednáška německé kancléřky Angely Merkelové.

V roce 2009 oslavila výroční 600. založení partnerská instituce Univerzity Karlovy – Univerzita v Lipsku. U příležitosti tohoto významného jubilea se konalo několik společných akcí – v lednu 2009 na půdě UK proběhla konference na téma "Dekret kutnohorský", v Lipsku se pak v květnu za účasti představitelů UK konalo sympozium "Univerzity dneška" a několik dalších akcí, které vyvrcholili v prosinci závěrem oslav.

2.5.2 Fakultní úroveň

Při analýze dokumentů se ukázalo, že mezi fakultami existují (nejčastěji v souvislosti s jejich oborovým zaměřením) určité podobné přístupy. Proto se jeví vhodné rozdělit je pro účely této podkapitoly, aniž by měla být omezována nebo potlačována specifická jednotlivých fakult, do několika skupin (kde to bylo vhodné, byly do skupin zařazeny i další součásti):

- lékařské fakulty a FaF (1. LF, 2. LF, 3. LF, LFP, LFHK a FaF);
- společenskovědní a humanitní fakulty a další součásti (PF, FF, PedF, FSV, FHS; ÚJOP, CTS, CERGE);
- teologické fakulty (KTF, ETF, HTF);
- přírodovědné fakulty a další součásti (MFF, PřF, COŽP);
- Fakulta tělesné výchovy a sportu (FTVS).

Lékařské fakulty a FaF

Cíle

Z šesti fakult, zařazených do této skupiny, si cíle v oblasti pořádání akcí s mezinárodní účastí explicitně stanovily pouze dvě fakulty – LFHK a FaF. Obě se přitom chtěly zaměřit na **pořádání mezinárodních akcí (konferencí, seminářů) vědeckého charakteru**.

Analýza

Ačkoliv ostatní fakulty neměly cíle v této oblasti stanoveny, věnovaly se aktivně pořádání akcí s mezinárodní účastí – jednalo se o oborově zaměřené konference, mezinárodní vědecké kongresy i akce menšího charakteru (semináře). Všechny fakulty také pořádaly akce s mezinárodní účastí zaměřené na prezentaci práce studentů doktorského studia a mladých vědců (podrobnější informace jsou uvedeny v kapitole věnované studiu, viz níže). Většina fakult se v posledních letech sledovaného období výrazněji věnovala mezinárodním akcím rozsáhlejšího charakteru (velkým vědeckým konferencím a kongresům), kterých se účastnily desítky až stovky účastníků z vysokých škol a výzkumných institucí z mnoha zemí.

Společenskovědní a humanitní fakulty a součásti

Akce s mezinárodní účastí představují pro všechny fakulty a součásti uvedené v této skupině významnou součást aktivit se zahraničním rozměrem, ačkoliv jejich strategické dokumenty se k této oblasti vztahují odlišným způsobem.

Cíle

Dlouhodobý záměr FF a PF uvádí v této oblasti obecný cíl **podporovat účast akademických pracovníků fakulty na zahraničních konferencích a kongresech**, FSV si stanoví velmi konkrétní cíle – **další rozvoj a redefinice Evropského diskusního fóra**, FHS stanoví ve svých výročních zprávách cíl **pořádat mezinárodní konference a letní školy**. Strategické dokumenty PedF oproti tomu explicitní cíl v oblasti pořádání akcí s mezinárodním charakterem neobsahují.

Analýza

Výroční zprávy všech fakult obsahují podrobné informace o pořádání akcí s mezinárodní účastí i o vysílání akademických pracovníků i studujících na významné akce v zahraničí. Fakulty také dlouhodobě spolupracují s významnými oborově relevantními zahraničními institucemi a mezinárodní akce, které pořádají, mají často opakovaný a dlouhodobý charakter (PF například pořádá *Česko-švýcarské sympozium* a spolupracuje na různých aktivitách OSN, PedF každoročně vysílá zástupce z řad akademických pracovníků na konference *Evropské asociace pro pedagogické vzdělávání*, FHS pořádá každý rok mezinárodní výukový program *Summer School* ve spolupráci s americkými Purdue University a University of Illinois). ÚJOP se každoročně aktivně zúčastňuje konferencí ALTE (Association of Language Testers in Europe). Rozsah akcí s mezinárodní účastí ukazuje, že tato oblast je pro všech pět fakult a ÚJOP významnou součástí internacionalizace jejich činností a dobře přispívá k rozvoji spolupráce v oblasti vědecké i vzdělávací.

Teologické fakulty

Cíle

Teologické fakulty Univerzity Karlovy si specifické cíle v oblasti pořádání akcí s mezinárodní účastí nekladly, z jejich činnosti je však zřejmé, že pořádání a účast akademických pracovníků i studujících těchto fakult na mezinárodních seminářích, konferencích apod. je součástí obecnějších cílů – v případě KTF se podle DZ KTF jedná o „**rozvíjení mezinárodních kontaktů na různých úrovních**“, v případě ETF pak o **rozvoj spolupráce se zahraničními partnery**.

Analýza

Podrobné informace o akcích s mezinárodní účastí jsou součástí výročních zpráv o činnosti fakult. KTF pořádá každoročně jednu až dvě mezinárodní vědecké konference – jedná se o konference zaměřené jak na teologická, tak na uměnovědná témata a kulturně zaměřená témata. Počet českých i zahraničních účastníků takových akcí se pohybuje od desítek po stovky. Mnoho z těchto akcí je spojeno s vydáním sborníků a dalších publikací.

ETF pořádá každoročně několik akcí s mezinárodní účastí, některé z nich se každoročně opakují (*Colloquium Biblicum*), a spolupořádá také semináře a konference v zahraničí, zejména s německými univerzitami (Bonn, Erlangen).

V případě HTF neuvádějí výroční zprávy o činnosti příliš podrobné informace, je však zřejmé, že fakulta se pořádání akcí s mezinárodní účastí věnuje – pořádá například společné konference ve spolupráci s Univerzitou v Řezně.

Přírodovědné fakulty a součásti

Cíle

Matematicko-fyzikální ani Přírodovědecká fakulta si v oblasti pořádání akcí s mezinárodní účastí konkrétní cíle nekladly. **Obě fakulty i Centrum pro otázky životního prostředí (COŽP) zastoupené v této skupině jsou však výrazně orientovány vědecky – a totéž se týká akcí s mezinárodní účastí, které pořádají.**

Analýza

MFF pořádá každoročně kolem dvaceti akcí s mezinárodní účastí, na většině z nich přitom převažují zahraniční účastníci – výroční zprávy o její činnosti obsahují podrobný výčet těchto akcí. Fakulta se také každoročně podílí na pořádání několika akcí v zahraničí – jedná se o rozsáhlejší konference i akce s menším počtem účastníků. PřF každoročně pořádá několik akcí s mezinárodní účastí, včetně akcí většího rozměru (mezinárodní antropologický kongres v roce 2009). Obě fakulty se také výrazně zaměřují na pořádání akcí s účastí studujících doktorského studia a mladých vědců (blíže viz níže kapitolu věnovanou doktorskému studiu). Na řadě prestižních konferencí s evropskou či globální působností z oblasti otázek spojených s životním prostředím se podílelo COŽP nebo jeho pracovníci.

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Cíle

Fakulta si ve svém DZ stanovila, že bude nabízet a realizovat "**přednášky, semináře a kongresy na místní i mezinárodní úrovni**".

Analýza

Výroční zprávy o činnosti fakulty nejsou pro větší část zkoumaného období k dispozici – dostupných informací o aktivitách fakulty v této oblasti proto není mnoho. Z výročních zpráv o činnosti UK je však jasné, že se fakulta pořádání akcí s mezinárodním charakterem i vysílání akademických pracovníků a studujících na takové akce do zahraničí věnovala – největší počet akcí přitom zrealizovala v letech 2006 a 2008, jejich počet naopak klesal v posledních dvou letech hodnoceného období vlivem nepříznivých ekonomických podmínek. Fakulta také pořádá mezinárodní konference pro studující (více informací k těmto aktivitám lze nalézt v kapitole 4).

2.6 Odborné časopisy

Cíle

Aktualizace dlouhodobého záměru UK 2006-2007 deklarovala podporu **registraci časopisů v mezinárodní bibliografické databázi Web of Science** (časopisy s impakt-faktorem). Ve fakultních strategických dokumentech se tato aktivita objevuje pouze u **ETF** ve vztahu ke *Communio viatorum* (DZ 2005), resp. později ve vztahu ke všem fakultním časopisům a „relevantním databázím“ (ADZ 2009),⁴⁴ a u **PF** směrem k časopisu *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*.⁴⁵

⁴⁴ „Prosadit *Communio viatorum* mezi časopisy indexované v ISI“ (DZ 2005-2009), resp. „U všech titulů [tj. *Communio viatorum*, *Teologická reflexe* a *Studie a texty Evangelické teologické fakulty*] usilovat o zařazení do relevantních databází indexovaných vědeckých periodik“ (ADZ 2009).

⁴⁵ „Perspektivním cílem je zařazení AUCI mezi impaktované časopisy“ (DZ 2007-2009).

Analýza

V prostředí Univerzity Karlovy v současné době existují **dva časopisy, které jsou zařazeny mezi impaktované** (databáze Web of Science): *Folia Biologica* (časopis v roce 2006 přešel pod 1. LF⁴⁶) a *Finance a úvěr – Czech Journal of Economics and Finance* (FSV, od roku 2006 vychází pouze v anglickém jazyce). V databázi **Scopus** se kromě obou uvedených pro období let 2004-2010 nachází **dalších osm seriálových publikací** vydávaných Univerzitou Karlovou.⁴⁷

2.7 Závěry a doporučení

Závěry

Univerzita Karlova v dlouhodobém záměru pro období let 2004 až 2010 jako globální cíl vytyčila **posílení a zkvalitnění internacionalizace vědy, výzkumu, a dalších tvůrčích činností**, zejména prostřednictvím zapojení do mezinárodních programů financování vědecké práce, skrze vytváření společných center badatelského výzkumu či díky spolupráci s významnými zahraničními institucemi. Za kritéria dosažení uvedených cílů považovala vědecko-výzkumné spolupráce, společné publikace a mezinárodní konference.

Na základě analýzy je možné konstatovat, že:

- **zahraniční vědecká spolupráce Univerzity Karlovy byla v souladu s jejím dlouhodobým záměrem orientovaná především na prostor Evropské unie**, zejména pak na Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Jejími častými partnery však byly instituce z mimoevropských zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska či Kanady.
- **mezi partnery** (například v programech Evropské unie či v rámci publikační spolupráce) **Univerzity Karlovy náležela řada významných zahraničních vysokých škol**.
- **Univerzitě Karlově se podařilo zintenzivnit** (počet projektů celkem, počet současně řešených projektů, počet součástí, které participovaly alespoň na jednom projektu) **zapojení do rámcových programů Evropské unie, resp. mezinárodních programů financování vědecké práce obecně** (nárůst prostředků na vědeckou, výzkumnou a další tvůrčí činnost ze zahraničních zdrojů).
- **i při rostoucím počtu publikačních výstupů se podíl těch, které vznikly v mezinárodní spolupráci, pohyboval na podobné, resp. mírně rostoucí úrovni** (naopak klesalo zastoupení těch, za nimiž stálo jediné pracoviště).
- **mezinárodní spolupráce ve vědě, výzkumu a dalších tvůrčích činnostech není uvnitř Univerzity Karlovy uniformní**, při jejím zkoumání a hodnocení je třeba přihlížet k **rozdílům mezi jednotlivými součástmi**; ty se dotýkají například priorit a cílů (jejich skladba či intenzita), zaměření (například poměr mezi profesní a vědeckou orientací) a možností, které v konkrétní oblasti pro jednotlivé součásti existují (kupříkladu objem finančních prostředků, které lze v rámci různých oborů získat ze zahraničních zdrojů).

⁴⁶ Fakulta též významně proměnila časopis *Prague Medical Report*: od roku 2004 vychází pouze v anglickém jazyce a za spolupráce s mezinárodním dohlížecím výborem.

⁴⁷ Konkrétně jde o tyto: *Acta Medica Hradec Králové*, *Acta Medica Hradec Králové Supplementum* (LFHK), *Acta Universitatis Carolinae Environmentalica*, *Acta Universitatis Carolinae Geographica*, *Acta Universitatis Carolinae Geologica* (PřF), *Acta Universitatis Carolinae Medica Monographia*, *Prague Medical Report* (1. LF) a *Estetika: the Central European Journal of Aesthetics* (FF).

- Lze očekávat, že k mezinárodní vědecké spolupráci v dalším období přispějí **výzkumná centra, případně velké infrastruktury**, o jejichž výstavbu Univerzita Karlova ve zkušmaném období usilovala: *Výzkumné a výukové centrum v Hradci Králové, Biomedicínské výzkumné centrum v Plzni*,⁴⁸ *Biocentrum a Globcentrum* či *Biotechnologické a biomedicínské centrum* (BIOCEV) Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy.
- **Univerzita Karlova pořádala ve sledovaném období řadu významných akcí s mezinárodní účastí, některé z nich v přímé spolupráci se zahraničními univerzitami, zejména z německy mluvících zemí.** Mnoho akcí s mezinárodní účastí – konferencí, symposií, seminářů, letních škol apod. pořádají také fakulty, ačkoliv většina z nich (obdobně je tomu na celouniverzitní úrovni) si jejich pořádání za cíl explicitně neklade. Zejména v posledních letech sledovaného období roste počet velkých mezinárodních konferencí na některých fakultách s desítkami až stovkami účastníků ze zahraničí.
- Univerzita Karlova v současné době vydává **dva odborné časopisy, které jsou zařazeny do mezinárodní bibliografické databáze Web of Science** (časopisy s impakt faktorem).

3. Doktorské studium

Podpora doktorského studia a jeho zkvalitňování patří mezi priority DZ UK 2004-2010 a všech jeho aktualizací. Kvalitní doktorské studium však není možné bez mezinárodních zkušeností jak v jeho vzdělávací, tak výzkumné složce. Z toho důvodu se cíle týkající se internacionalizace doktorského studia objevují ve třech částech DZ UK 2004-2010 věnovaných vědě a výzkumu, studiu a zahraničním stykům.

V části **Věda a výzkum** se praví: „*V případě doktorských prací podpoříme kritérium zapojení doktoranda do spolupráce se zahraničními odborníky – partnery školitele či školicího pracoviště.*“

Požaduje se, aby součástí přijímacího řízení bylo i „*naplánování stáže na zahraničním pracovišti*“. Za perspektivní cestu ke zvýšení podílu mezinárodní vědecké spolupráce se pokládá „*vytváření společných center badatelského výzkumu a doktorských studií se zahraničními partnery*“. V souvislosti se zkvalitněním doktorských studijních programů je uveden i úkol „*dosáhnout výrazně vyššího podílu uchazečů o studium na UK, kteří přicházejí z jiných – domácích i zahraničních – univerzit*“.

V části **Studium** je formulován jasný a jednoznačný cíl: „*U doktorandů by minimálně semestrální stáž na partnerském pracovišti měla být povinná.*“

V části **Zahraniční styky** je mezi požadavky na pokračující smlouvy o meziuniverzitní spolupráci uvedeno i „*umožnění jedno- až dvousemestrálních pobytů studentů, prosazování vzájemné compatibility výuky a zavádění dvojího vedení diplomových a doktorských prací.*“ Jedna ze dvou priorit *Fondu mobility* je „*podpora výjezdů studentů doktorských studijních programů v prezenčním studiu.*“

Aktualizace DZ některé z těchto cílů opakují. V ADZ 2010 byl připojen konkrétní podpůrný cíl:

„*Připravit a uskutečnit informační kurs pro fakulty, které mají zájem o akreditování a realizaci tzv. co-tutelle nebo joint-degree forem vedení studentů v doktorských studijních programech.*“

⁴⁸ V současné době je zvažována účast *Biomedicínského centra* v evropské výzkumné infrastruktuře na bioinformatiku ELIXIR.

Některé aspekty internacionalizace doktorského studia, které jsou společné se studiem bakalářským a magisterským (zvyšování počtu zahraničních studentů, programy akreditované v cizím jazyce, programy typu *joint-degree*) jsou uvedeny v kapitole 4 (viz níže). Podobně je v kapitole 6 zahrnuta i mobilita doktorandů, protože v některých případech jsou data o mobilitě uváděna souhrnně pro všechny studenty. Tato kapitola se tak soustředí pouze na ty aspekty internacionalizace, které jsou specifické právě pro doktorské studium.

3.1 Dlouhodobé stáže doktorandů

Cíle

U doktorandů by minimálně semestrální stáž na partnerském pracovišti měla být povinná (DZ UK 2004-2010).

Analýza

Tento dosti ambiciózní, a pro kvalitu doktorského studia nepochybně významný cíl uvádí ve svých DZ i řada fakult. Hodnotit míru jeho dosažení je však obtížné. Při hodnocení doktorského studia, které se na Univerzitě Karlově každoročně provádí, se sice sleduje, kolik doktorandů v prezenční a kombinované formě studia absolvovalo v daném roce zahraniční stáž (délka stáže se rozlišuje „do 3 měsíců“ a „nad 3 měsíce“), z těchto údajů lze ale jen nepřímě odhadnout podíl doktorandů, kteří absolvovali zahraniční stáž během svého studia, natož zda tato stáž trvala alespoň jeden semestr.

V následující tabulce uvádíme pro jednotlivé součásti podíl hodnocených doktorandů, kteří v letech 2008, 2009, 2010 (kdy jsou data k dispozici) absolvovali zahraniční stáž⁴⁹.

TABULKA 3.1: PODÍL HODNOCENÝCH DOKTORANDŮ, KTEŘÍ ABSOLVOVALI ZAHRANIČNÍ STÁŽ						
součást	2008		2009		2010	
	hodnoceno	stáž (%)	hodnoceno	stáž (%)	hodnoceno	stáž (%)
KTF	37	8,1	45	6,7	49	8,2
ETF	62	21,0	66	28,8	64	25,0
HTF	59	32,2	53	49,1	53	24,5
PF	312	0,0	345	0,0	388	0,0
1. LF	566	13,4	673	16,5	582	18,0
2. LF	200	0,0	214	6,5	344	0,0
3. LF	170	7,1	185	5,4	171	2,9
LFP	181	12,2	185	7,0	162	6,2
LFHK	234	10,3	228	14,9	218	9,6
FaF	166	12,7	161	11,2	150	8,7
FF	1 464	17,6	1 507	10,9	1 544	12,5
PřF	1 124	23,0	1 157	19,4	1 178	12,1
MFF	554	30,3	554	23,6	598	27,4
PedF	251	32,7	268	28,7	286	31,1
FSV	455	2,9	314	7,0	326	3,1
FTVS	116	12,1	118	8,5	140	8,6
FHS	101	6,9	106	8,5	128	17,2
CERGE	123	5,7	141	2,8	109	1,8
UK	6 175	16,1	6 320	14,1	6 490	12,7

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

⁴⁹ Je třeba upozornit, že data z fakult a údaje z hodnocení doktorského studia se ve své podrobnosti a úplnosti liší podle jednotlivých fakult (hodnoceni nejsou všichni studenti doktorských studijních programů).

Dosahuje-li tento podíl 20 % a více, lze usoudit (za předpokladu, že většina doktorandů absolvuje zahraniční stáž jen jednou během studia), že většina nebo téměř všichni doktorandi během tříletého či čtyřletého studia zahraniční stáž absolvují. Tato situace nastává u ETF, HTF, PřF, MFF a PedF. Je-li tento podíl kolem 10 % a méně, je jasné, že takovýchto doktorandů je asi třetina a méně.

Data z hodnocení doktorandů umožňují porovnat stáže kratší či delší než 3 měsíce. Toto srovnání uvádíme za celou univerzitu:

TABULKA 3.2: PODÍL HODNOCENÝCH DOKTORANDŮ, KTEŘÍ V DANÉM ROCE ABSOLVOVALI ZAHRANIČNÍ STÁŽ				
rok	počet hodnocených	stáže kratší než 3 měsíce (%)	stáže delší než 3 měsíce (%)	stáže celkem (%)
2008	6 175	8,6	7,6	16,2
2009	6 320	9,5	4,6	14,1
2010	6 490	8,5	4,2	12,7

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Jak lze očekávat, stáže kratší než 3 měsíce převládají. S rostoucím počtem doktorandů však klesá podíl těch, kteří v daném roce absolvovali zahraniční stáž. Tento pokles se týká převážně stáží delších než 3 měsíce.

Důvody, proč se na všech fakultách nedaří dosahovat uvedeného cíle nebo se k němu přiblížit, patrně nespočívají v nedostatku kontaktů se zahraničními pracovišti nebo v jejich neochotě doktorandy na stáž přijímat. Z údajů v této zprávě (viz výše kapitola 2) vyplývá, že všechny fakulty Univerzity Karlovy mají ve vědecké oblasti dosti bohatou zahraniční spolupráci a dostatečné kontakty. Rovněž finanční problémy nejsou patrně rozhodující – kromě mobilitních programů EU a Fondu mobility na UK existuje řada možností, jak získat v České republice nebo v zahraničí příslušnou finanční podporu či stipendium. Jazyková bariéra by se u doktorandů také neměla vyskytovat.

V úvahu tedy přicházejí i důvody osobní. Řada doktorandů, a to nejen v kombinované formě studia, je zaměstnána a není pro ně často snadné se ze zaměstnání na několik měsíců uvolnit. Mnozí z nich by riskovali, že by toto zaměstnání ztratili. Tento důvod patrně platí v případě doktorandů na PF, 2. LF a 3. LF. K uvedenému důvodu mohou ovšem přistupovat i důvody rodinné (péče o malé děti apod.).

Na základě dostupných informací z fakult absolvuje zahraniční stáže významná část doktorandů v jiné formě než je „alespoň jedno semestrální zahraniční pobyt“. Je možné usuzovat, že dlouhodobé studijní pobyty v doktorském studiu nejsou dominantní formou mobility doktorandů na řadě fakult a že fakulty využívají i jiných forem – krátkodobých pobytů, letních škol, aktivní účasti na zahraničních konferencích apod. (Viz kapitola 3.3 Účast na konferencích a letních školách).

Na základě dostupných údajů je tedy možno konstatovat, že stanovený cíl – minimálně semestrální zahraniční stáž u každého doktoranda – nebyl zřejmě v rámci celé UK v plném rozsahu dosahován, i když některé fakulty se k němu významně přiblížily.⁵⁰

⁵⁰ V DZ UK 2011-2015 již takto ambiciózní cíl uveden není. Za jeho určitou modifikaci lze považovat jeden z nástrojů pro dosahování strategických cílů v oblasti doktorského studia: „zajistit, aby běžnou součástí doktorského studia byla aktivní účast na mezinárodní výzkumné spolupráci a zejména u studujících v prezenční formě i zahraniční pobyt na partnerském pracovišti“.

3.2 Dvojí vedení disertačních prací (*co-tutelle*)

Cíle

Zavádění dvojího vedení diplomových a doktorských prací a jeho podpora (DZ UK 2004-2010, ADZ 2007, 2008, 2009). Tento cíl se objevuje i DZ a ADZ řady fakult.

Analýza

Tohoto cíle bylo zatím dosahováno pouze u doktorských prací. Doktorské studium pod dvojím vedením, tj. v režimu „*cotutelle de these*“, umožňuje doktorandům vypracovat část jejich disertační práce na zahraniční univerzitě. Po obhajobě disertační práce obdrží dva diplomy, které mají stejnou platnost a jsou vzájemně uznávány oběma univerzitami, na kterých příprava a obhajoba disertační práce probíhala. Tento způsob vedení disertačních prací významně přispívá ke zvýšení kvality výzkumu a vzdělávání. Dochází při něm k prohloubení internacionalizace doktorského studia a vytváření vazeb mezi zahraničními institucemi a odborníky, což posiluje odborný růst nejen doktorandů, ale i celých pracovišť.

O tuto formu studia je podle výročních zpráv UK mezi doktorandy značný zájem. Tomu odpovídá i skutečnost, že v hodnoceném období bylo uzavřeno celkem 99 takových smluv, tj. více než 10 smluv ročně. Tyto smlouvy jsou uzavírány na 2 roky, takže je nutno je v případě dalšího zájmu obnovovat. Převážná většina těchto smluv je uzavírána s univerzitami nebo výzkumnými institucemi ve Francii.

Ve sledovaném období uzavřelo smlouvy o *co-tutelle* 13 fakult UK. Největší počet smluv uzavřela FF (38), následují MFF (22), PřF (18), FHS (8). Další fakulty uzavřely 1 až 3 smlouvy: PedF 3 smlouvy, 1. LF a 2. LF 2 smlouvy, 3. LF, ETF, FaF, FHS, FTVS a HTF po 1 smlouvě. Počty uzavřených smluv do značné míry odpovídají počtu disertací vypracovaných v tomto režimu a úspěšně absolvovaných doktorských programů.

Lze tedy konstatovat, že do dvojího vedení doktorského studia je zapojena převážná většina fakult UK. Cíle stanoveného v DZ UK a ADZ bylo nepochybně dosaženo.

3.3 Účast na konferencích a letních školách

Cíle

Některé fakulty si kromě výše uvedených obecných cílů stanovily ve svých dlouhodobých záměrech a jejich aktualizacích ještě vlastní konkrétní cíle v oblasti podpory účasti doktorandů na mezinárodní vědecké spolupráci. Například:

ETF: „*Podporovat mobilitu doktorandů, zahraniční stáže, studijní pobyty a účast na sympoziích či konferencích.*“

MFF: „*Podpora účasti na mezinárodních školách pro studenty doktorských programů.*“

Jiné fakulty si vlastní konkrétní cíle výslovně neformulovaly, přesto však různými aktivitami internacionalizaci doktorského studia v této oblasti podporovaly.

Analýza

Ve výročních zprávách fakult lze nalézt řadu činností zaměřených na podporu a rozvoj internacionalizace doktorského studia.

KTF upořádala na podporu doktorského studia již čtyři ročníky „Letní školy německého jazyka pro postgraduální studenty katolických teologických fakult v Praze a Českých Budějovicích“.

ETF uspořádala v roce 2005 dva mezinárodní semináře doktorandů na témata „*Der Mensch im Alten Testament: Grundfragen alttestamentlicher Anthropologie*“ a „*Sterben in Würde*“, v dalších letech se doktorandi aktivně účastnili četných mezinárodních akcí pořádaných fakultou (např. každoroční *Colloquium biblicum* aj.).

FF pořádá semestrální kurzy pro zahraniční studenty (nejen pro doktorandy), kterých se mohou účastnit i čeští studenti. Poměrně velký zájem je o kurzy *East and Central European Studies* a *Czech Literature in and out*.

Největší mezinárodní renomé mezi letními školami, které každoročně pořádá FF, má „Letní škola slovanských studií“ organizovaná Ústavem bohemistických studií. V roce 2010 se uskutečnil již 54. běh, kterého se účastnilo 178 studujících.

Tradici již má také letní škola *Prague Summer Program – Letní spisovatelská škola*, pořádaná ve spolupráci s *Western Michigan University* (v roce 2010 proběhl již 14. ročník).

Významný je též cyklus pěti letních kurzů *Léto s češtinou* organizovaný ÚJOP, jehož se v roce 2010 zúčastnilo již přes 400 účastníků. Největšího renomé z tohoto cyklu dosáhl kurz pro české krajany žijící v zahraničí.

Na FF dlouhodobě působí Mezinárodní sinologické centrum Chiang Ching-Kuovy nadace, jehož hlavním posláním je podpora rozvoje doktorského studia a vědeckých projektů v oboru sinologie na FF, ale i v dalších institucích ČR a širším regionu střední a východní Evropy.

MFF pořádá od roku 1993 každoročně letní mezinárodní doktorskou školu *Week of Doctoral Students*. Ve sledovaném období se počet příspěvků pohyboval mezi 200-250, počet zahraničních příspěvků dosahoval 10-25 %. Asi polovina příspěvků bývá publikována ve sborníku.

FTVS pořádá či spolupořádá již od roku 1995 Studentskou vědeckou konferenci, na které jsou prezentovány výsledky výzkumu studentů doktorského i magisterského studia českých i zahraničních vysokých škol. V roce 2010 byl upořádán již 16. ročník s názvem *Věda v pohybu, pohyb ve vědě 2010*. V organizaci se periodicky střídají FTVS UK Praha, FSS MU Brno a FTK UP Olomouc. Z konference je vydáván sborník příspěvků.

FHS začala v roce 2010 spolupracovat na mezinárodním badatelském projektu spojeném s graduačním kolegiem *Religiöse Kulturen im Europa des 19. und 20. Jahrhunderts*, které fakulta organizuje společně s Ludwig-Maximilians-Universität v Mnichově za podpory Grantové agentury ČR a *Deutsche Forschungsgemeinschaft*.

3.4 Závěry a doporučení

Závěry

Z analýzy dosahování cílů v oblasti internacionalizace doktorského studia vyplývají tyto závěry:

- zkvalitňování doktorského studia je prioritou DZ i všech aktualizací, jeho internacionalizace je jedním z důležitých cílů.
- zahraniční stáže absolvuje významná část doktorandů; nepodařilo se však dosáhnout toho, aby minimálně jeden semestr v zahraničí absolvovali všichni doktorandi, i když některé fakulty se tomuto cíli hodně přiblížily.

- úspěšně se prosazuje dvojí vedení disertačních prací (co-tutelle): v hodnoceném období uzavřelo 13 fakult celkem 99 dohod se zahraničními univerzitami (převážně francouzskými) a na základě většiny těchto dohod již byly vypracovány a úspěšně obhájeny disertační práce.
- na řadě fakult je různými způsoby podporována účast doktorandů na mezinárodní vědecké spolupráci: jsou pořádány mezinárodní konference pro doktorandy, je podporována jejich aktivní účast na mezinárodních konferencích a účast na mezinárodních letních školách apod. Různé formy mobility, zejména pak krátkodobé studijní a badatelské výměnné pobyty doktorandů jsou pro Univerzitu Karlovu významné a přispívají k vytváření mezinárodně orientovaného akademického prostředí.
- lze konstatovat, že internacionalizaci doktorského studia jako významné složce jeho kvality je na UK dlouhodobě věnována soustavná a soustředěná péče.

Doporučení

- Pravidelné hodnocení doktorandů doplnit o hodnocení absolventů doktorského studia, které by mělo obsahovat údaje o absolvovaných zahraničních stážích a případně důvody, proč stáž nebyla uskutečněna (podobně lze postupovat i u absolventů magisterského studia).
- Údaje o mobilitách studentů členit podle typu studia, aby bylo možno hodnotit samostatně počty doktorandů a studentů magisterských a bakalářských programů.
- V DZ UK 2011-2015 již není explicitně formulován kvantitativní cíl pro mobilitu studentů doktorského studia. Nicméně mobilita absolventů doktorského, zejména její trendy by měly být dlouhodobě sledovány a vyhodnocovány. Doporučuje se proto zkvalitnit sběr údajů o mobilitě absolventů doktorského studia.
- Univerzita Karlova by také měla provést hlubší analýzu mobility v doktorském studiu zaměřenou na překážky v mobilitě a jejich důvody, aby mohla navrhnout opatření k jejich překonávání.

4. Studium

Cíle v oblasti internacionalizace studia se vyskytují v DZ 2004-2010 jak v části Studium, tak v části Zahraniční styky. Podobně je tomu i v aktualizacích DZ.

DZ 2004-2010, část Studium, bod d):

*„Jedním z indikátorů špičkové úrovně studia na univerzitě je i **počet zahraničních studentů**. Pro jejich nárůst považujeme za nezbytné podpořit **studijní programy akreditované v cizím jazyce**. Konkrétně vytvářením pobídkových nástrojů jak pro fakulty a další součásti, které takové studium nabízejí nebo se na něm podílejí (zejména odpovídající mzdovou politikou), tak pro potenciální zájemce o vysokoškolské studium v České republice.“*

DZ 2004-2010, část Studium:

*„**Dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností** je pak předpokladem, že se tyto pobyty stanou integrální součástí studia, které nebude o tuto dobu prodlouženo.“*

DZ 2004-2010, část Zahraniční styky:

*„Kritériem kvalitatívneho posunu pak je [...] zavádění **dvojího vedení diplomových a doktorských prací apod.***

„Tyto záměry vyžadují v krátkém čase rozšířit a zkvalitnit nabídku kursů v cizím jazyce.“

V jednotlivých aktualizacích byly tyto cíle opakovány (pokud byly vůbec zmíněny), v ADZ 2008 byl uveden další cíl, tentokrát kvantifikovaný:

„Rozšířit počet nových společných doktorských studijních programů s předními zahraničními pracovišti nejméně na dvacet.“

V ADZ 2010 byl připojen ještě jeden konkrétní cíl:

„Provést analýzu potenciálu pracovišť UK pro cizojazyčnou (zejména anglickou) výuku studijních programů i analýzu poptávky po ní.“

Fakulty ve svých DZ a ADZ výše uvedené cíle přebíraly, i když na ně podle svého zaměření a svých potřeb kladly větší či menší důraz.

Cíl týkající se dvojího vedení diplomových a doktorských prací se v průběhu hodnoceného období omezil na doktorské práce a byl analyzován v kapitole 3. Naopak vytváření společných studijních programů (*joint-degree*) probíhalo především v oblasti navazujících magisterských programů. Tato kapitola se proto zabývá čtyřmi vzájemně souvisejícími cíli:

- zvyšovat počet zahraničních studentů;
- podporovat studijní programy akreditované v cizím jazyce;
- dokončit nastavení procesů vzájemného uznávání studijních povinností zahraničí;
- rozšiřovat počet společných doktorských programů (*joint-degree*), a to nejméně na dvacet.

4.1 Zahraniční studentky a studenti

Cíle

Zvyšovat počet zahraničních studentů (DZ UK 2004-2010).

Analýza

Celkový počet cizinců studujících na Univerzitě Karlově, jak je uveden ve výročních zprávách, vzrostl ve sledovaném období (mezi lety 2004 a 2010) téměř o padesát procent (viz tabulka 4.1). Za tu dobu ovšem vzrostl i celkový počet studentů, takže podíl cizinců na tomto celkovém počtu vzrostl pouze o 2 procentní body a činil v roce 2010 13,6 procent. Nárůstu počtu cizinců tedy bylo evidentně dosaženo.

Cizinci studují na všech fakultách Univerzity Karlovy, jejich podíl na celkovém počtu studentů se však u jednotlivých fakult liší. Největší podíl cizinců je na lékařských fakultách (na 1. LF činil v roce 2010 dokonce 29,6 %, nejvíce z celé Univerzity Karlovy), na MFF (24,3 %), FSV (13,7 %) a na FaF (13,6 %). Na ostatních fakultách byl v roce 2010 podíl cizinců menší než deset procent.

Větší část cizinců studuje v českém jazyce (především studenti ze Slovenska, ale i z dalších zemí), menší část v cizím jazyce (převážně v angličtině). Studium v cizím jazyce je bez rozdílu státní příslušnosti realizováno za úplaty. Z tabulky je vidět, že počet těchto studentů-samoplátců se ve sledovaném období ztrojnásobil a jejich podíl na celkovém počtu cizinců vzrostl více než na dvojnásobek.

TABULKA 4.1: POČTY CIZINCŮ STUDUJÍCÍCH NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ				
rok	počet studujících cizinců celkem	% z celkového počtu studentů UK	studující v cizím jazyce	% z celkového počtu cizinců
2004	4 985	11,5	736	14,8
2005	5 561	12,1	1069	19,2
2006	6 079	12,7	1354	22,2
2007	6 410	13,1	1533	23,9
2008	6 697	13,0	1928	28,8
2009	7 093	13,4	2169	30,6
2010	7 327	13,6	2304	31,4

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Převážná část těchto zahraničních studentů-samoplátců studuje na pěti lékařských fakultách a na fakultě farmaceutické. Studium probíhající v angličtině zde má již svoji tradici, příjem z něho je významnou složkou rozpočtu fakult (činí okolo 10 % příjmů). Vzhledem k významu tohoto studia uvádíme v tabulce vývoj počtu studentů-samoplátců na uvedených fakultách. Je vidět, že počet těchto studentů poměrně rychle roste (na LFP dosáhl v roce 2010 22 % z celkového počtu studentů na fakultě). Fakulty toto studium propagují v zahraničí, kde rovněž někdy konají přijímací zkoušky.⁵¹ Převážná většina studentů-samoplátců studuje v dlouhých magisterských studijních programech, deset až dvacet pak v doktorských programech.

V roce 2004 tvořili studenti na lékařských fakultách a FaF osmdesát osm procent studentů-samoplátců na Univerzitě Karlově, tento podíl do roku 2007 vzrostl přes devadesát procent, pak začal mírně klesat, tak jak přibývali studenti samoplátců i na jiných fakultách. V roce 2010 tento podíl činil osmdesát sedm procent.

TABULKA 4.2: POČET STUDUJÍCÍCH V CIZÍM JAZYCE NA LÉKAŘSKÝCH FAKULTÁCH A FAF/Z TOHO V DOKTORSKÝCH STUDIJNÍCH PROGRAMECH							
rok	1. LF	2. LF	3. LF ⁵²	LFP	LFHK	FaF	celkem
2004	151/1	55/0	68	128	238/17	10/0	650
2005	205/1	116/0	154	209	260/11	12/0	956
2006	316/0	153/0	188	300	272/11	17/0	1 256
2007	414/0	175/2	34	358	289/12	27/2	1 297
2008	509/4	182/1	234	398	307/7	77/2	1 707
2009	541/4	196/1	258	443	336/6	113/2	1 887
2010	583/3	217/2	266	454	362/5	120/1	2 002

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*⁵³

Z ostatních fakult studovalo v roce 2010 nejvíce studentů-samoplátců na FSV (155). Následovaly FTSV (75, z toho 4 doktorandi), PŘF (41, z toho 29 doktorandů), MFF (10), PedF (6), FHS (3 doktorandi) a ETF (2 doktorandi). Na zbývajících 4 fakultách samoplátců v roce 2010 nestudovali.

4.2 Studijní programy akreditované v cizím jazyce

⁵¹ Pro detaily viz přílohu této zprávy, tj. fakultní studie.

⁵² Údaj za rok 2006 je zřejmě nesprávný, ve VZČ 3. LF je 216.

⁵³ Údaje ve výročních zprávách 1. LF, 3. LF a LFP se poněkud liší.

Cíle

Podpořit studijní programy akreditované v cizím jazyce (DZ UK 2004-2010 a ADZ 2006).

Analýza

Studium v cizím jazyce za úplatu předpokládá, že je nabízen příslušný studijní program akreditovaný v cizím jazyce. Tato akreditace zase předpokládá, že je studijní program personálně zabezpečen habilitovanými učiteli, kteří prokázali znalost cizího jazyka. Většina studijních programů akreditovaných v cizím jazyce byla na začátku hodnoceného období uskutečňována na lékařských fakultách a FaF. Další programy byly uskutečňovány na PřF, PedF, FSV a FTVS. Na uvedených fakultách získalo studium v cizích jazycích pevné místo, a – jak bylo uvedeno v předcházející části – tyto fakulty mají i největší počty zahraničních studentů-samoplátců. Na FSV je tradičně poměrně velký zájem o program *International Economic and Political Studies*, následně byl v angličtině akreditován program *International Area Studies* se šesti obory se zaměřením na různé geopolitické oblasti.⁵⁴ Na FTVS je např. trvalý zájem o bakalářské studium v oboru *Physiotherapy*.

Od roku 2006 je možno ve výročních zprávách o činnosti Univerzity Karlovy sledovat počty jak akreditovaných, tak uskutečňovaných studijních programů⁵⁵ v cizích jazycích (viz tabulka 4.3). Podpora přípravy studijních programů v cizím jazyce vedla zřejmě k tomu, že počet akreditovaných programů se ve sledovaném období výrazně zvýšil. Více než polovina všech studijních programů akreditovaných na Univerzitě Karlově je akreditována v cizím jazyce (převážná většina v angličtině). V tomto ohledu bylo stanoveného cíle dosaženo.

Počet akreditovaných programů ovšem výrazně převyšuje počet programů uskutečňovaných, tj. programů, pro které se podařilo získat zahraniční studenty-samoplátce. Rozdíl mezi počtem akreditovaných a uskutečňovaných programů je obzvláště nápadný u doktorských programů. Pro vysvětlení se nabízejí dvě skutečnosti: v řadě programů, zejména magisterských a doktorských, jsou některé předměty vedeny v cizím jazyce (též s ohledem na studenty přijíždějící v programu Erasmus) a není tak obtížné jejich počet rozšířit natolik, aby bylo možno v cizím jazyce akreditovat celý program. Navíc v doktorských programech je celkový počet předmětů poměrně malý.

TABULKA 4.3: AKREDITOVANÉ A USKUTEČŇOVANÉ STUDIJNÍ PROGRAMY V CIZÍM JAZYCE								
rok	akreditované				uskutečňované			
	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.
2004					1	13	3	7
2005					1	14	2	10
2006	16	30	20	83	4	14	3	13
2007	17	30	24	89	5	7	6	19
2008	16	30	27	97	4	6	6	19
2009	17	28	28	158	5	5	7	19
2010	17	19	28	200	3	6	7	19

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

⁵⁴ Doktorskému studiu CERGE byla již v roce 2000 jako první neamerické vzdělávací instituci v zemích Střední a Východní Evropy udělena americká akreditace (v roce 2005 se z dočasné změnila v trvalou). Pracoviště je také oprávněno k udělování titulu M. A. v oboru ekonomie, který je ekvivalentní vzdělání získanému ve Spojených státech amerických.

⁵⁵ Nepřehlédneme zde k tomu, že studijní programy se většinou ještě člení na obory. Ve studijním programu mohou být v cizím jazyce akreditovány buď všechny obory, nebo jen některé.

Jak u akreditovaných, tak u uskutečňovaných programů výrazně převládá anglický jazyk. V německém jazyce jsou akreditovány 3 pregraduální a 5 doktorských programů, ve francouzském jazyce 2 pregraduální a 2 doktorské programy.

Je možno též porovnat celkové počty studijních programů akreditovaných na Univerzitě Karlově s počty programů v cizím jazyce. V roce 2010 jsou tyto počty uvedeny v následující tabulce:

TABULKA 4.4: POČTY AKREDITOVANÝCH A USKUTEČŇOVANÝCH STUDIJNÍCH PROGRAMŮ NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ V ROCE 2010				
typ programu	počet akreditovaných programů		počet uskutečňovaných programů	
	celkem	v cizím jazyce	celkem	v cizím jazyce
Bc.	59	17	57	3
Mgr.	55	19	39	6
NMgr.	58	28	52	7
Ph.D.	252	200	158	19
celkem	424	264	306	35

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zpráva o činnosti 2010*

Z tabulky je zřejmé, že tento poměr je silně určován velkým počtem akreditovaných doktorských programů. U tzv. pregraduálních programů je tento poměr více než třetina. Pokud jde o uskutečňované programy, je programů v cizích jazycích o řád méně, než je celkový počet programů.

VZČ UK 2010 se zmiňuje o vyhodnocení údajů o studijních programech a oborech realizovaných v cizích jazycích: uvádí (s. 22), že „*naplněnost akreditovaných studijních programů a oborů realizovaných v cizích jazycích má stále ještě rezervy*“, a konstatuje, že nejvíce jsou využívány na 1. LF.

Nejsou to však výlučně celé studijní programy, které přispívají internacionalizaci studia. Běžnou součástí studijních plánů se ve sledovaném období stávaly předměty vyučované v cizích jazycích. Jsou významné nejen pro rozvoj odborných jazykových znalostí a dovedností studentů UK, ale i pro zahraniční studenty přijíždějící na UK v rámci mobilních programů. Údaje o předmětech za akademický rok 2012/2013 ukazují, že takovéto předměty existují na všech fakultách.

TABULKA 4.5: PŘEDMĚTY VYUČOVANÉ V CIZÍCH JAZYCÍCH V AKREDITOVANÝCH STUDIJNÍCH PROGRAMECH V AKADEMICKÉM ROCE 2012-2013			
součást	předměty celkem	z toho	
		v českém jazyce	v jiném jazyce
KTF	594	586	8
ETF	443	417	26
HTF	587	552	35
PF	483	422	61
1. LF	1 642	1 377	265
2. LF	612	492	120
3. LF	1 101	993	108
LFP	670	496	174
LFHK	635	395	240
FaF	508	411	97
FF	7 105	6 325	780
PřF	2 570	2 354	216
MFF	2 097	525	1 572
PedF	6 041	4 969	1 072
FSV	1 534	1 038	496
FTVS	2 170	1 761	409
FHS	1 333	1 171	162

Zdroj: Univerzita Karlova, *Studijní informační systém*

4.3 Programy *joint-degree*

Cíle

Rozšířit počet nových společných doktorských studijních programů s předními zahraničními pracovišti nejméně na dvacet (ADZ 2008).

Analýza

Studijní programy typu *joint-degree* jsou připraveny a uskutečňovány společně konsorciem několika vysokých škol z různých zemí. Je vypracován společný studijní plán, podmínky pro přijetí a požadavky ke zkouškám; studující absolvují některé předměty na hostitelské vysoké škole, některé předměty přednášejí učitelé z partnerských škol. Absolventi získají buď diplom na mateřské vysoké škole, nebo společný diplom.

Příprava těchto programů je dosti náročná a realizace programu musí být řádně smluvně zajištěna. Finanční podpora se často čerpá z programu *Erasmus-Mundus*. Z těchto důvodů bylo na UK v roce 2010 smluvně zajištěno a akreditováno 8 programů typu *joint-degree* za účasti 6 fakult. Seznam těchto programů je v následující tabulce:

TABULKA 4.6: STUDIJNÍ PROGRAMY TYPU <i>JOINT-DEGREE</i> NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ					
součást	studijní program	studijní obor	typ	délka (roky)	počet partnerů
FF	ERASMUS MUNDUS Joint Doctorate. Text and Event in Early Modern Europe ⁵⁶	ERASMUS MUNDUS Joint Doctorate. Text and Event in Early Modern Europe	Ph.D.	3	3
FF	Historické vědy	Historie	NMgr.	2	3
MFF	Informatics	Mathematical Linguistic	NMgr.	2	7
PedF	Erasmus Mundus – Special Educational Needs	Bez studijních oborů	NMgr.	1,5	4
FSV	International Area Studies	Central and East European-Studies	NMgr.	2	6
FSV	Internationale territoriale Studien	Česko-německá studia/Deutsch-tschechischen Studien	Bc.	3	1
FTVS	Physical Education and Sports	Sports Management	NMgr.	2	6
FHS	Philosophie	Philosophies allemande et française dans l'espace européen (EuroPhilosophie)	NMgr.	2	11

Na FHS, kde byl uvedený program schválen v roce 2007, jej dosud úspěšně absolvovalo 45 studentů. V současné době je v programu 32 aktivních studentů.

Pokud v ADZ 2008 byly skutečně míněny doktorské programy typu *joint-degree*, pak tohoto cíle nebylo ani zdaleka dosaženo (je dosud schválen pouze jeden program tohoto typu).

4.4 Uznávání studia realizovaného v zahraničí

Na Univerzitě Karlově probíhá dvojitý „typ“ uznávání studia realizovaného v zahraničí:

⁵⁶ Schválen v roce 2010.

- **uznávání částí studia** realizovaného studenty Univerzity Karlovy na zahraniční vysoké škole;
- **uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání** (celé kvalifikace) podle §§ 89 a 90 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů.

V prvním případě je praxe zcela decentralizována, je realizována na jednotlivých fakultách, ve druhém případě vydává rektor UK rozhodnutí o uznání (resp. osvědčení) zahraničního vzdělání „pokud neexistují podstatné rozdíly⁵⁷“ na základě stanoviska získaného z věcně příslušných fakult, na které se žadatel přímo obrací.

Cíle

Dokončit proces vzájemného uznávání studijních výsledků ze zahraničí (DZ UK 2004-2010).

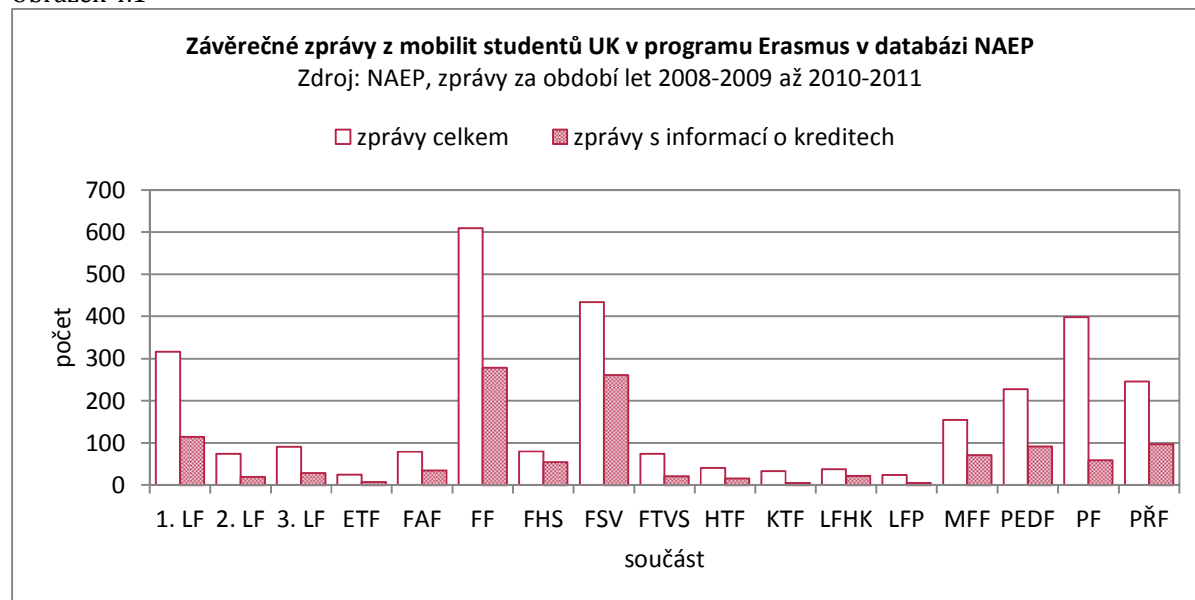
Analýza

Uznávání částí studia realizovaného na zahraniční vysoké škole

Uznání/neuznání částí studia realizovaného na zahraniční vysoké škole se zpravidla opíralo o smlouvu (např. *Learning Agreement* používaný v rámci programu Erasmus), kterou student uzavřel na své domovské fakultě o tom, jakou část studia a za jakých podmínek měl na zahraniční vysoké škole realizovat, jaké měl přivést doklady a za jakých podmínek mu na základě toho mohlo být studium uznáno. Po zavedení kreditů ECTS byl výsledek nakonec převáděn do „uznaných ECTS kreditů“.

Neexistoval (a dosud neexistuje) jednotný metodický návod, praxe na fakultách se lišila, mohla být dále decentralizována až do jednotlivých kateder.

Obrázek 4.1

Na centrální úrovni se podařilo zajistit evidenci pouze pro část sledovaného období a pouze pro program Erasmus. Ten však pokrýval nejvíce takto realizovaných výjezdů. Jako zdroj informací sloužila databáze spravovaná *Národní agenturou evropských programů při Domě zahraničních*

⁵⁷ Ustanovení Úmluvy č. 165 RE /UNESCO, o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v evropském regionu; tzv. Lisabonské úmluvy o uznávání

služeb (NAEP), která od akademického roku 2008-2009 eviduje zprávy studujících, kteří se vrátili ze zahraničního studijního pobytu. Do akademického roku 2010-2011 se v databázi nacházelo přibližně tři tisíce zpráv. Pouze v necelé polovině z nich však byla uvedena informace o kreditech, které student či studentka získal/získala, a kreditech, které mu/jí byly následně uznány. Tato data nelze ověřit, resp. zjistit, zda počty uznaných kreditů, které zde jsou uvedeny, skutečně odrážejí konečný stav procesu uznávání (zpráva musela být odevzdána v určité době po návratu ze zahraniční stáže, proces uznávání mohl např. být delší). Z těchto důvodů jsou uváděné skutečnosti pouze orientační a zakládají otázky pro možné budoucí šetření.

Výše uvedený obrázek (4.1) ukazuje, jak vypadala situace na jednotlivých fakultách: kolik bylo odevzdáno zpráv a v kolika z nich studenti uvedli počty získaných a uznaných kreditů.⁵⁸

Byť situace byla mírně odlišná na jednotlivých fakultách, z diagramu je zřejmé, že pouze v menší části studenti uvedli, kolik získali v zahraničí ECTS kreditů a kolik jim bylo následně uznáno. Z celkového počtu se jednalo o čtyřicet procent, tj. přibližně 1200 respondentů.

Následující tabulka uvádí podíl uznaných kreditů, jak jej uvedli studenti ve svých zprávách:

TABULKA 4.7: PODÍL KREDITŮ, KTERÉ BYLY UZNÁNY PO NÁVRATU ZE ZAHRANIČNÍHO POBYTU V PROGRAMU ERASMUS	
součást	podíl uznaných kreditů
KTF	53 %
FTVS	56 %
PEDF	59 %
PF	56 %
3. LF	74 %
FF	74 %
FSV	80 %
1. LF	85 %
2. LF	87 %
PŘF	88 %
ETF	89 %
HTF	91 %
LFP	93 %
FAF	95 %
FHS	95 %
MFF	95 %
LFHK	95 %

Zdroj: NAEP, *Zprávy z mobility studentů Erasmus*

Vysoký podíl uznaných kreditů deklarovali studenti LFHK, FaF, MFF, FHS, LFP. 85 až 90% získaných kreditů uváděli jako uznaných studenti HTF, ETF, PŘF 2. LF a, 1. LF. Naopak pouze zhruba polovinu kreditů uvedli studenti KTF, FTVS, necelých 60% pak studenti PedF. Nicméně tato čísla jsou opět velmi orientační, na řadě uvedených fakult se jednalo pouze o malé počty výjezdů, navíc jak již bylo uvedeno, nelze údaje ze zpráv ověřit.

Nabízí se otázka, zda by uznávání částí studia realizovaného v zahraničí neměla být věnována hlubší analýza, která by zmapovala situaci na fakultách (a nejenom v rámci programu Erasmus) a která by blíže analyzovala např. to, jak byly kredity uznávány – zda uznání studia v zahraniční proběhlo v rámci povinných či volitelných předmětů, a do jaké míry byly ty které uznávány.

⁵⁸ Kredity byly zmíněny přibližně v 1600 zprávách. Pro následující výpočty byly odfiltrovány ty záznamy, u nichž: a. počet uznaných kreditů převyšuje počet získaných (nekonzistence); b. počet získaných kreditů byl roven nule; c. počet uznaných kreditů byl nula při nenulovém počtu získaných kreditů.

Uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání

Podle zákona o vysokých školách jsou veřejné vysoké školy kompetentními orgány k uznání studia absolvovaného v zahraničí, pokud poskytují podobně zaměřený studijní program. Univerzita přitom nerozlišuje, zda žadatel žádá o uznání pro účely dalšího studia nebo pro účely zaměstnání. I když evidence neexistuje, dle rozhovoru s příslušným oddělením *Studijního odboru RUK*, které má uznávání vysokoškolského vzdělávání na starosti, výrazně převládají žádosti o uznání za účelem zaměstnání (přesněji možnosti získání nebo prodloužení dlouhodobého pobytu v České republice). Tento trend se v posledních letech prohlubuje. Spolu s tím výrazně narůstá počet žádostí.

TABULKA 4.8: UZNÁVÁNÍ ZAHRANIČNÍHO VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁNÍ		
rok	počet žádostí	podíl neuznaných
2004	300	17 %
2005	350	16 %
2006	370	16 %
2007	385	17 %
2008	433	18 %
2009	502	28 %
2010	610	26 %
2011	744	24 %

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Nejvíce podávaných žádostí je v lékařských oborech a v oborech společenských věd a učitelství. Žadatelé přicházejí převážně ze zemí bývalého Sovětského svazu, nejčastěji z Ruské federace nebo z Ukrajiny, ale i z Gruzie nebo Kazachstánu. V případě zamítnutí má žadatel právo se odvolat. Odvolacím orgánem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V roce 2012 došlo ke skokovému nárůstu žádostí, což je dáno zejména zpřísněním postupu správních orgánů při prodloužení pracovního pobytu, kdy potřebuje žadatel doklad (rozhodnutí) o uznání studia, zatímco do té doby postačoval úředně ověřený překlad diplomu. K říjnu 2012 *Studijní odbor RUK* evidoval již více než 950 žádostí (za celý rok 2011 „pouze“ 744), z toho bylo kladně vyřízeno 339, zamítnuto více než 500. V 66 případech se žadatel odvolal.

Postup Univerzity Karlovy směřuje ke standardizaci a metodickému vedení jednotlivých fakult. Příkladem dobré praxe v tomto směru je **standardizace posuzování rovnocennosti a podstatného rozdílu pěti lékařskými fakultami UK**. Z důvodu různého přístupu jednotlivých lékařských fakult nastávala v minulosti situace, že žadatelé absolventi stejné školy ve stejném roce obdrželi různá rozhodnutí, a to z důvodu, že jejich žádosti byly posuzovány různými lékařskými fakultami. Cílem je ve spolupráci RUK a lékařských fakult definovat jednotně a závazně, co je považováno za podstatný rozdíl a co nikoli, a vytvořit skupinu, která by posuzovala rovnocennost ve sporných případech.

Podle vyjádření *Oddělení uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělávání* Studijního odboru RUK problém podstatných rozdílů však existuje ve většině, pravděpodobně ve všech oborech a nalezení společných principů a metodiky by mohlo situaci na Univerzitě Karlově zjednodušit.

4.5 Závěry a doporučení

Závěry

Z analýzy jednotlivých cílů v oblasti internacionalizace studia vyplývá, že v hodnoceném období:

- počet zahraničních studentů vzrostl téměř o 50 % a jejich podíl na celkovém počtu studentů Univerzity Karlovy dosáhl v roce 2010 13,6 %; výrazný podíl však tvoří studenti ze Slovenska, které zřejmě není možné považovat za typické „zahraniční“ studenty. S klesajícím demografickým vývojem ubývá UK v některých oborech zájemců.
- počet studentů-samoplátců (studujících v programech v cizím jazyce) vzrostl na trojnásobek a činil v roce 2010 cca 2 300, tj. přes 30 % všech zahraničních studentů; převážná většina z nich studuje v magisterských programech na lékařských fakultách.
- vzrostl počet studijních programů akreditovaných v cizím jazyce a překročil polovinu všech akreditovaných studijních programů na Univerzitě Karlově; počet uskutečňovaných programů v cizím jazyce je však podstatně menší, zejména pokud jde o doktorské programy.
- šesti fakultám se podařilo realizovat osm studijních programů uskutečňovaných společně se zahraničními vysokými školami (*joint-degree*).
- k uznávání částí studia realizovaného v zahraničí chybí na univerzitě evidence. Je proto velmi obtížné hodnotit, zda se v tomto smyslu stávají studijní pobyty v zahraničí „*integrální součástí studia, které nebude o tuto dobu prodlouženo*“. Data napovídají, že tomu tak není na celé řadě fakult.
- uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání se postupně na Univerzitě Karlově začíná standardizovat. Narůstá však počet žádostí o uznání, a to díky nové rozhodovací praxi orgánů státní správy, týkající se zejména získání nebo prodloužení dlouhodobého pobytu v České republice a získání zaměstnání. Rozhodnutí o uznání je vydáno v případě, že nebyly zjištěny „*podstatné rozdíly*“, v ostatních případech je vydáváno řádně odůvodněné rozhodnutí, proč nemohlo být žádosti vyhověno, nebo bylo vyhověno částečně.

Doporučení

- S ohledem na očekávaný demografický pokles, jakož i s ohledem na zvyšování kvality studia by Univerzita Karlova měla systematicky vytvářet podmínky pro nárůst zahraničních studentů (nejenom ze Slovenska) a usilovat o zvýšení počtu zahraničních zájemců o studium v oborech, kde je to vhodné. Vždy by však mělo být cílem získávání talentovaných uchazečů. Za tím účelem je nezbytné zlepšovat nabídku studia v cizích jazycích, vytvořit si kvalitní prezentační strategii studijní nabídky a strategii výběru studentů (vyváženou co do investic a výsledků) a vytvořit pobídkové nástroje pro tuto činnost na fakultách (např. odpovídající mzdovou politiku).
- Další rozvoj programů v cizích jazycích by měl být součástí strategie Univerzity Karlovy zaměřené na talentované uchazeče.
- V oblasti uznávání částí studia realizovaného v zahraničí by měla Univerzita Karlova zmapovat situaci na jednotlivých fakultách a zahájit s nimi diskusi o sjednocení postupů a metodických přístupů.
- V oblasti uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání je potřeba pokračovat ve standardizaci procesů a metodické podpoře jednotlivých fakult *Studijním odborem RUK*, zejména se soustředit na problém „*podstatných rozdílů*“. Využít bude možno zkušenosti lékařských fakult, kde tento proces v současné době probíhá.

5. Další vybrané aktivity v oblasti internacionalizace

5.1 Celouniverzitní úroveň

Pro aktivity v této kapitole nebyly ve většině případů stanoveny v DZ UK pro sledované období žádné cíle. Výjimkou je pouze podkapitola 5.1.3 *Prezentace univerzitních aktivit*. Tomu odpovídá i poněkud odlišná struktura podkapitol 5.1.1 a 5.1.2.

5.1.1 Přijetí zahraničních hostů

Součástí mezinárodních aktivit Univerzity Karlovy je přijímání významných osobností ze zahraničí – z oblasti vědecko-pedagogické, kulturní i politické. Výroční zprávy Univerzity evidují od roku 2007 počet přijetí významných zahraničních hostů, stejně jako další podrobné informace. V roce 2007 tak například přijali členové vedení UK 60 významných hostů, mezi nimi britskou princeznu Annu, rektory a prorektory z univerzit po celém světě i velvyslance a další diplomatické pracovníky z mnoha zemí.

Za rok 2008 eviduje výroční zpráva o činnosti univerzity 34 významných přijetí, jednalo se například o německou kancléřku Angelu Merkel, slovinského prezidenta Danila Türka, generálního tajemníka OECD Angela Gurríu, významné představitele zahraničních univerzit, asociací (např. generální tajemníci Evropské asociace univerzit Leslie Wilson), nadací i diplomatických zastoupení cizích států v ČR z celého světa. V letech 2009 uvádí výroční zpráva o činnosti Univerzity více než padesát významných zahraničních návštěv, v roce 2010 jich bylo 32. Univerzita tak intenzivně udržuje a rozšiřuje své kontakty na významné instituce – ať již jde o vysoké školy, vládní i mezinárodní organizace a sítě i významné jednotlivce. Udělování čestných doktorátů významným osobnostem vědeckého a vysokoškolského života také nepochybně posiluje prestiž Univerzity Karlovy na mezinárodním fóru.

5.1.2 Čestné doktoráty

Další akce s mezinárodní účastí, významné nejen pro prezentaci univerzity v zahraničí, ale také pro domácí kontext a prestiž univerzity obecně, jsou slavnostní udělování čestných doktorátů. O udělení čestných doktorátů rozhoduje Vědecká rada Univerzity Karlovy na návrh jednotlivých fakult. Počet udělených ocenění – jak odpovídá jejich prestižnímu charakteru – není příliš vysoký. Mezi lety 2004 a 2007 udělila UK každoročně 3-4 čestné doktoráty, v roce 2008 jich udělila devět a v roce 2009 sedm. Čestné doktoráty jsou – až na výjimky, jakou byl např. v roce 2009 polský disident a novinář Adam Michnik – udělovány významným vědeckým osobnostem za jejich přínos k rozvoji různých vědních oborů.

5.1.3 Prezentace univerzitních aktivit

Součástí mezinárodních aktivit univerzity je také jejich prezentace veřejnosti, ať již se jedná o odborné publikum, uchazeče o studium v cizích jazycích nebo širokou veřejnost v obecnějším smyslu. Univerzita Karlova si proto ve svém Dlouhodobém záměru stanovila obecný cíl **lepší prezentace vlastních akcí, témat a výsledků činnosti – včetně prezentace v zahraničí**.

5.1.3.1 Příprava reprezentativní publikace o UK a webové stránky UK v angličtině

Cíle

Aktualizace DZ pro roky 2005-2006 pak tento cíl konkretizují – podle ADZ 2005 hodlá Univerzita Karlova **připravit reprezentativní publikaci o Univerzitě v české i cizojazyčné mutaci jako součást základních informačních materiálů o Univerzitě**.

Aktualizace dlouhodobého záměru UK na rok 2006-2007 obsahuje další cíl – **připravit anglickou mutaci webových stránek Univerzity**.

Analýza

Univerzita Karlova připravila v roce 2009 aktualizovanou publikaci v českém jazyce i v cizích jazycích připravena. Webové stránky IPC UK navíc nabízejí ke stažení několik publikací v angličtině, týkajících se zejména možností studia v cizích jazycích na Univerzitě.

Univerzita Karlova má fungující webovou stránku v anglické verzi, poskytující základní informace o univerzitě, jejích fakultách, studijních programech, možnosti studijních i vědeckých stáží – a také důležité kontakty na vedení univerzity i zahraniční odbor rektorátu, včetně podrobných informací o tom, na které osoby se obrátit v případě potřeby konkrétních informací. Tento cíl byl tudíž splněn.

5.1.3.2 Zlepšení informačních služeb o Univerzitě Karlově v cizích jazycích

Cíle

Protože byla situace v nabídce zahraničních pobytů v letech 2003 a 2004 (období vzniku DZ UK) považována „řadou studentů i vyučujících za málo přehlednou“, stanovila si UK ve svém DZ cíl **„efektivnějšího“ šíření informací o zahraničních stážích prostřednictvím Informačně poradenského centra UK** (DZ UK 2004-2010).

Analýza

Informačně poradenské centrum UK (IPC) shromažďuje, aktualizuje a poskytuje informace jak o možnostech stáží a studijních pobytů v zahraničí domácím studentům, tak zahraničním studentům zprostředkovává nabídku studia na Univerzitě Karlově. Informace poskytuje též prostřednictvím veletrhů Gaudeamus, každoročně aktualizovaných publikací apod. Organizuje tematické semináře zaměřené na možnosti studia v zahraničí, při jejich organizování spolupracuje IPC např. s Fulbrightovou komisí, DAAD, Campus France a dalšími významnými institucemi, využívá i setkání s absolventy zahraničních studijních programů.

Největší zájem byl ve sledovaném období o *informace o studijní nabídce UK pro české* (v českém jazyce) nebo *zahraniční zájemce* (v anglickém jazyce), o *možnostech studia a výzkumu v zahraničí*. Na webových stránkách byly (jsou) pravidelně zveřejňovány nabídky stipendií, workshopů, letních škol a jiných akcí v ČR i v zahraničí, vybrané nabídky stipendií, stáží a akcí z konference Fulbrightovy komise Study-X a další aktuality a odkazy týkající se organizace krátkodobého studia v zahraničí a jeho finančního zajištění. V roce 2009 byly rovněž aktualizovány brožury „Možnosti studia v zahraničí“ a „*Freemovers – jak vycestovat na vlastní pěst*“.

Od roku 2006 se stal pro zájemce o studium z České republiky i ze zahraničí *hlavním informačním zdrojem internet*. Na webových stránkách UK byli/jsou studenti pravidelně seznamováni jak s *aktuální nabídkou stipendií na zahraničních univerzitách*, tak s nabídkou účasti na letních školách, jazykových kurzech, odborných školeních a konferencích. Každoročně byla vydána aktualizovaná verze publikace „*Možnosti studia v zahraničí pro studenty UK*“. Pro zahraniční studenty byly/jsou na internetu k dispozici v anglickém jazyce v pravidelně aktualizovaných verzích informační publikace o Univerzitě Karlově a „*Guide for International Students*“, „*Study Abroad Programs*“, „*Undergraduate and Graduate Programs in English*“. V roce 2008 přibyla další – „*Summer Programs a Information for Guest Researchers at Charles University in Prague, Czech Republic*“.

Od roku 2004 funguje i *poradna pro zahraniční studenty*.

Ke zlepšení informovanosti studentů o možnostech domácích i *zahraničních praxí, stáží a pracovních pobytů* ve firmách či organizacích UK vytvořila v roce 2006 nové internetové stránky s

odkazy pracovních příležitostí. Univerzita Karlova připravovala také informační semináře, jejichž obsahem jsou informace o domácích a zahraničních stážích. *Pro studenty posledních ročníků a absolventy UK* organizovala v rámci akce Absolvent odborné přednášky o aktuální situaci na trhu práce a při té příležitosti se věnuje i možnostem práce v zahraničí.

Výše popsané aktivity dosvědčují, že Univerzita Karlova této oblasti věnovala v hodnoceném období (a věnuje) neustále pozornost a svůj cíl úspěšně naplňovala.

5.2 Fakultní úroveň

Zastoupení aktivit v této oblasti mělo na každé fakultě odlišný charakter – to bylo dáno jednak zaměřením na různé vědní oblasti a disciplíny, jednak povahou spolupráce s dalšími institucemi a v neposlední řadě i velikostí fakulty z hlediska počtu vyučujících a studujících. Při studiu podkladových materiálů se ukázala podobnost některých vycházející na jedné straně z oborové příbuznosti, ale na druhé straně také z podobnosti témat a přístupů v pořádání akcí s mezinárodní účastí i různých forem prezentace univerzity v oblasti mezinárodní spolupráce. Využíváme proto – stejně jako v kapitole 2.5 *Mezinárodní konference a akce s mezinárodní účastí* (podkapitola 2.5.2 *Fakultní úroveň*) – členění do vesměs oborově příbuzných skupin.

Obdobně jako na celouniverzitní úrovni ani pro aktivity na fakultní úrovni se jednotlivé součásti často nestanovovaly pro sledované období žádné cíle. Proto i zde je struktura podřízena spíše popisnému charakteru jednotlivých podkapitol.

5.2.1 Prezentace fakultních aktivit

Lékařské fakulty a FaF

Ze šesti fakult zastoupených v této skupině si cíle v oblasti prezentace explicitně stanovily 2. LF a FaF. V případě 2. LF se jednalo o **propagaci cizojazyčného studia v zahraničí**, FaF si stanovila, že bude **propagovat své aktivity na mezinárodním fóru a zkvalitnit informační obsah fakulty – zejména o nabídce studia pro zahraniční zájemce**. Všechny fakulty v této skupině, včetně těch, které si cíle nestanovily, se pravidelně účastní veletrhů a dalších akcí nabízejících studium doma i v cizině a mají zpracované informační materiály pro uchazeče o studium v anglickém jazyce.

Společenskovědní a humanitní fakulty a součásti

Z fakult, které jsou zařazeny do této skupiny, si cíle v oblasti propagace fakultních aktivit v mezinárodní oblasti stanovily FF, FSV a PedF. FF i FSV se zaměřily na přípravu informačních materiálů pro studující, propagaci fakultních aktivit v zahraničí a na inovace webových stránek. PedF si pak stanovila obecnější cíl podpory aktivit vedoucích k dobré zahraniční prezentaci fakulty, FSV začala také k cílené propagaci svých aktivit využívat sociální sítě a další internetové nástroje (Facebook, Twitter, YouTube kanál).

Všechny společenskovědní a humanitní fakulty a další součásti mají anglické části webových stránek a sadu cizojazyčných informačních materiálů zejména pro studující. ÚJOP propaguje svou činnost na webových stránkách i v ruštině.

Teologické fakulty

Žádná z teologických fakult si cíle související s prezentací fakultních aktivit v oblasti mezinárodní spolupráce nekladla. Webové stránky ETF a KTF (které v současnosti procházejí aktualizací) informují také o možnostech studia, stážích pro studenty ze zahraničí, zatímco webová stránka HTF pouze odkazuje na anglickou část webových stránek Univerzity Karlovy.

Přírodovědné fakulty a COŽP

PřF, MFF ani COŽP si explicitní cíle v této oblasti nekladly – z jejich činnosti je však zřejmé, že prezentace fakultních a univerzitních aktivit probíhá zejména formou konferencí, seminářů, členství v prestižních grémiích a také na základě formálních i neformálních kontaktů vyplývajících z rozsáhlé zahraniční spolupráce zejména ve vědě.

FTVS

Fakulta si stanovila, že bude zlepšovat propagaci svých aktivit v zahraničí – zejména za účelem získávání studujících do programů nabízených v cizím jazyce. Fakulta proto připravila sadu informačních materiálů, které rozesílá do zahraničí – a účastní se také domácích informačních akcí.

5.2.2 Členství ve významných profesních organizacích

Lékařské fakulty a FaF

Členství v mezinárodních sítích a organizacích představuje významnou součást jejich mezinárodních aktivit. Představitelé fakult jsou zastoupeni v mnoha evropských i mezinárodních institucích (AMSE, AMEE), FaF je členskou organizací *Asociace evropských farmaceutických fakult* a významně se podílí na její činnosti. Studenti FaF se významně podílejí na aktivitách *Mezinárodní federace studentů farmacie* (IPSF), která např. zprostředkovává stáže na zahraničních vysokých školách i v lékárnách, studující lékařských fakult se zapojují do různých aktivit *Mezinárodní federace studentů medicíny* (IFMSA) – jak na úrovni praktických stáží v nemocnicích a dalších zařízeních, tak na práci samotné organizace a členství v jejich vedoucích orgánech.

Výroční zprávy fakult také zpravidla uvádějí členství akademických a vědeckých pracovníků těchto fakult v redakčních radách významných periodik, odborných profesních sdruženích apod.

Společenskovědní a humanitní fakulty a součásti

Společenskovědní a humanitní fakulty a součásti si cíle v oblasti zapojení se do mezinárodních profesních a odborných organizací nekladly, nicméně vyvíjely v této oblasti pestré aktivity. FF například v roce 2009 uspořádala setkání iniciativy evropských filosofických fakult *Prague Network*, na němž děkani více než dvaceti členských institucí přijali společnou deklaraci, vyzývající k zastavení degradace postavení společenskovědních a humanitních oborů na univerzitách. PedF je dlouhodobě zapojena do činnosti ATEE (*Association of Teacher Education in Europe*) i jejích pracovních skupin a také mezinárodní organizace sdružující děkany DEAN. Akademikové a vědecké pracovníky všech fakult v této skupině se aktivně účastní práce v odborných asociacích i redakčních radách významných periodik.

Teologické fakulty

Akademikové pracovníci všech tří teologických fakult UK se aktivně účastní v mezinárodních vědeckých společnostech a organizacích, ekumenických grémiích, redakčních radách zahraničních a mezinárodních časopisů apod. Systematicky však tyto aktivity sleduje (a uvádí ve výročních zprávách) pouze ETF.

Přírodovědné fakulty, FTVS a COŽP

Pracovníci obou přírodovědných fakult jsou zastoupeni v redakčních radách významných zahraničních periodik, pro MFF jsou přitom významné zejména zahraniční časopisy s impakt fakto-

rem. Přírodovědecká fakulta – v souladu s cílem DZ UK „**pokračovat v úsilí zapojování do mezinárodních sítí univerzit**“ – se prostřednictvím svých pracovníků účastní práce redakčních rad významných periodik, odborných asociací a společností i mezinárodních neziskových organizací. V mezinárodních organizacích a redakčních radách působí i pracovníci FTVS.

Specifickou oblast činností tvoří expertní práce pro nadnárodní organizace (COŽP) – mezivládní i jiné, např. Evropská komise, EUROSTAT, OECD, Světová banka, Evropská agentura pro životní prostředí apod., do které se zapojují jak významní akademičtí pracovníci UK, tak celé týmy.

5.3 Závěry a doporučení

Závěry

Součástí rozvoje mezinárodní spolupráce jsou i aktivity, které nejsou většinou zmiňovány ve strategických dokumentech Univerzity Karlovy. Jedná se o:

- **udělování čestných doktorátů** významným osobnostem, většinou se jedná o evropské či světové kapacity v různých vědních oborech.
- **přijímání významných zahraničních hostů** (osobnosti z partnerských univerzit, mezinárodních asociací, mezinárodních neziskových a profesních organizací, členy diplomatických zastoupení zemí z celého světa i významné osobnosti ze sféry politické) členy vedení UK.
- **prezentaci univerzitních aktivit v mezinárodním prostředí.** V této oblasti si stanovila cíle Univerzita Karlova i některé její fakulty (2. LF, FaF, FSV). Prezentace univerzitních i fakultních aktivit probíhala prostřednictvím webových stránek v anglickém jazyce, informačních brožur a dalších publikací.
- **členství a působení ve významných profesních organizacích.** Fakulty, součásti i jejich akademičtí pracovníci a studenti se zapojují do činnosti pestrého spektra mezinárodních organizací a přispívají tak k rozvoji formální i neformální mezinárodní spolupráce.

6. Internacionalizace akademické obce

DZ UK 2004-2010 pokládá dosavadní výsledky na poli internacionalizace vzdělávání a výzkumu za stále ještě nedostatečné a konstatuje, že „*mobilita studentů roste pomalu, výměny učitelů spíše stagnují, multilaterálních projektů výzkumné spolupráce není stále dost a rezervy máme i ve využívání evropských fondů*“.

Tato kapitola se zabývá otázkami, jak se internacionalizace projevila na akademické obci, tj. na studentech a akademických a vědeckých pracovnících. Jejím cílem je popsat a analyzovat mobility studentů – krátkodobé, tzv. „kreditové“, kdy student vyjíždí na zahraniční univerzitu (či je zahraniční student přijat na UK), aby tam realizoval část svého studijního programu, která mu bude následně uznána. Dalším typem mobility studentů je mobilita za účelem studia celého studijního programu na Univerzitě Karlově, tj. mobilita „diplomová“. Tato část internacionalizace studentů byla analyzována v kapitole věnované studiu (viz výše), tato část již pracuje pouze s výsledky analýzy.

Z hlediska akademických a vědeckých pracovníků se mělo jednat o výjezdy a přijetí nebo o zahraniční pracovníky, kteří mají na Univerzitě Karlově uzavřen dlouhodobější pracovní poměr.

6.1 Mobilita samozřejmou součástí studia

6.1.1. Celouniverzitní úroveň

Cíle

Na základě zjištění týkajícího se pomalého růstu mobility studentů a stagnace mobility akademických pracovníků stanovil DZ UK v období 2004-2010 jako **prioritu rozvoj a rychlejší růst mobility**. Mobilita jako jedna z priorit internacionalizace se objevuje také ve všech ADZ. Pokud jde o zapojení do mezinárodních programů a univerzitních sítí uvádí DZ UK 2004-2010 jako prioritu „*vzhledem k našemu členství v EU programy EU*“.

Pochopitelná je proto přednostní orientace Univerzity Karlovy na program Erasmus. ADZ 2010 formuluje cíl „**Udržet vysoký počet mobilit v programu Erasmus a to i mobilizací vlastních zdrojů v případě trvajících krácení prostředků z MŠMT**“. Souvisejícími cíli, které se v aktualizacích opakují, je podpora rozvoje studia v cizích jazycích (viz výše, kapitola 4) a potřeba věnovat pozornost uznávání studia, získaného v zahraničí (viz podkapitola 4.4).

Pro oblast mobility studujících DZ UK stanovil obecný základní cíl, podle něhož chce Univerzita „**učinit ze zahraniční mobility studentů samozřejmou součást jejich studia**.“ Tento cíl je pak konkretizován v několika dílčích cílech:

1. Rozvoj studentské mobility se má zaměřit především na **studující v magisterských a doktorských studijních programech, přičemž optimální podíl studentů v magisterských programech, kteří část svého studia absolvují v zahraničí, je deset procent**. Cílem univerzity je však **počet takových studentů stále zvyšovat**. V doktorském studiu by pak stáť na zahraničním pracovišti **trvajících nejméně jeden semestr** měla být **samozřejmou součástí studia**.
2. Univerzita ve svém DZ také zdůraznila, že **spolupráce v oblasti mobilit musí být založena na reciprocitě**.
3. „*Dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností je pak předpokladem, že se tyto pobyty stanou integrální součástí studia, které nebude o tuto dobu prodlouženo.*“ Tento cíl je pojednán v kapitole 4 této zprávy.

Analýza

Hodnocení plnění celouniverzitních cílů není zcela bez obtíží, zejména proto, že údaje, které byly pro hodnocení k dispozici, nejsou evidovány v takové struktuře, aby umožnily rozlišit počet studentů v jednotlivých stupních studia, kteří vyjíždějí do zahraničí v rámci různých programů na podporu mobilit.

Studentská mobilita se na Univerzitě Karlově realizuje různými způsoby – v rámci výměnných programů bilaterálních mezi fakultami (fakultní dohody, Erasmus), na základě meziuniverzitních dohod, na nichž obvykle participuje větší počet fakult, dalších programů (Aktion, CEEPUS apod.) i na základě individuální podpory tzv. freemovers. Následující tabulky ukazují rozšíření jednotlivých typů mobilitních programů z pohledu celouniverzitní úrovně.

TABULKA 6.1: STUDENTSKÁ MOBILITA – PROGRAM ERASMUS SOCRATES/LLP – PŘÍJEZDY A VÝJEZDY NA UK							
rok	2004 2005	2005 2006	2006 2007	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011
příjezdy	675	836	863	929	1045	1036	1110
výjezdy	951	958	1121	1144	1125	1085	1056
podíl vyjíždějících na počtu studentů	2,31%	2,22%	2,51%	2,51%	2,35%	2,22%	2,12%

Z tabulky popisující celouniverzitní úroveň je možné vysledovat, že počet přijíždějících studentů se v celém sledovaném období zvyšuje, v roce 2010 dokonce převýšil počet vyjíždějících studentů.

Počet výjezdů v programu Erasmus nemá jednoznačný trend – v letech 2004-2007 se zvyšoval, v následujících letech mírně kolísá. Celkový podíl vyjíždějících studentů na počtu všech studentů Univerzity Karlovy se ve sledovaném období pohyboval průměrně kolem 2,3 %.

Z informací, poskytnutých *Odborem pro zahraniční vztahy UK*, je možné odhadnout podíl studujících, kteří vyjíždějí do zahraničí v rámci programu Erasmus, podle jednotlivých stupňů studia. V posledním roce sledovaného období činil podíl bakalářských studentů 22 %, magisterských studentů (včetně studentů v dlouhých magisterských programech) 74 % a doktorských programů 4 %. Celkový podíl vyjíždějících studentů na počtu studentů UK podle stupňů studia je následující – studenti bakalářských programů 1,2 %, studenti magisterských (včetně navazujících) 3,2%, studenti doktorských programů 0,6 %.

TABULKA 6.2: STUDENTSKÁ MOBILITA – MEZIUNIVERZITNÍ DOHODY – PŘÍJEZDY A VÝJEZDY NA UK			
akademický rok	příjezdy	výjezdy	celkem
2004-2005	54	92	146
2005-2006	77	124	201
2006-2007	70	94	164
2007-2008	55	101	156
2008-2009	65	96	161
2009-2010	66	131	197
2010-2011	73	142	215

Zdroj: Univerzita Karlova, informace Odboru pro zahraniční vztahy RUK

Univerzita Karlova ve sledovaném období dále nabízela množství studijních pobytů na téměř sto dvaceti partnerských institucích v rámci meziuniverzitních dohod, zejména v Evropě, ale i v Jižní i Severní Americe nebo v Asii. Z počtů příjezdů i výjezdů je zřejmé, že v porovnání s počtem studujících, kteří využívají program Erasmus, se meziuniverzitní dohody na celkovém objemu mobility podílejí spíše minoritně. Rozsah uzavřených dohod (co do počtu přijímaných i vysílaných studentů mezi partnerskými institucemi) ani větší využívání tohoto nástroje neumožňuje, dá se však usuzovat, že jde (v porovnání s programem Erasmus) o výběrovější studijní pobyty.

Studující UK také využívají další programy (CEEPUS, Aktion, Grundtvig), výjezdy v rámci tzv. Kulturních dohod, ty však dohromady tvoří velmi malou část celkového počtu vysílaných i přijatých na UK⁵⁹.

Mobilita realizovaná v rámci mezifakultních dohod se nedá na centrální úrovni popsat, evidenci nevede ani řada fakult.

Existuje i celá řada dalších možností výjezdů studentů, zejména studentů doktorských studijních programů na krátké pobyty (např. prezentace na konferencích) či výzkumně zaměřenou spolupráci v rámci řešených projektů, různých forem stipendia (např. Marie Curie) nebo prakticky zaměřených stáží atd. Tato mobilita se liší podle zaměření jednotlivých fakult a jejich následných možností a z celouniverzitního pohledu neexistuje žádná evidence. Pro hodnocení výše uvedených cílů tak mohou chybet údaje o nezanedbatelném počtu (zejména vyjíždějících) studentů.

⁵⁹ Těchto výjezdů je okolo 50 ročně. Přesnější údaje jsou každoročně uváděny ve VZČ UK.

Plnění vytyčených dílčích cílů:

1. Z dostupných údajů je zřejmé, že podíl magisterských a doktorských studentů Univerzity Karlovy, kteří vyjíždějí v rámci programu Erasmus je na UK převládající. Podíl magisterského studia však přesahoval v roce 2010-2011 jenom o něco málo 3%, podíl studentů doktorského studia nedosahoval ani 1%.

Program Erasmus není jedinou formou mobility, jedná se o nástroj převládající, jenž zajišťuje nejvyšší počty vysílaných i přijímaných studentů. Přes absenci úplných a spolehlivých dat lze odhadnout, že ostatní formy tvoří menší část mobilních studentů (a to oběma směry). Lze se proto domnívat, že cíl, který si Univerzita Karlova stanovila ve svém DZ, tj. 10 % ze všech studujících v magisterských studijních programech stráví část svého studia v zahraničí, byl velmi ambiciózní. Byl stanoven v době, kdy Česká republika vstupovala do Evropské unie, kdy mobility byly podporovány ze strany MŠMT a kdy Univerzita Karlova měla o téměř dvacet procent méně studentů než v roce 2010. Kvůli masifikaci studia v sobě tedy tento cíl zahrnoval nejenom výrazný procentní nárůst v počtech vysílaných studentů, ale i masifikaci mobility.

Podíl doktorských studentů vysílaných v rámci meziuniverzitních, fakultních dohod či Fondu mobility nelze stanovit, lze však odhadnout, že cíl učinit z dlouhodobých (semestr a více) zahraničních pobytů povinnou součástí doktorského studia, se nepodařilo naplnit. Zároveň bylo pro mobilitu doktorandů využíváno celé řady jiných forem (viz též kapitola 3.1).

Z informací poskytnutých některými fakultami je zřejmé, že situace se na různých fakultách lišila (viz fakultní úroveň), počty zejména vyjíždějících doktorandů kolísaly, a z dostupných údajů není možné vysledovat jednoznačný trend (viz též kapitolu 3).

2. **V programu Erasmus** rostl počet přijímaných studentů, podobně jako počet zahraničních studentů, kteří přijížděli na UK studovat celý program (srovnej kapitolu Studium). Ve výměnách v rámci meziuniverzitních dohod převládaly výjezdy, a to asi dvojnásobně. Nicméně těchto studentů bylo vzhledem k programu Erasmus nesrovnatelně méně a v celkovém součtu obou forem mobilit lze říci, že **Univerzitě Karlově se cíl založit rozvoj mobilit na reciprocitě v zásadě podařilo splnit**⁶⁰. To vše ukazuje, že Univerzita Karlova byla ve sledovaném období pro studenty ze zahraničí atraktivní instituce.

6.1.2. Fakultní úroveň

Fakulty na Dlouhodobý záměr UK a jeho aktualizace navazují formulací svých DZ a řady konkrétnějších cílů, které jsou výrazně určeny oborem a koncepcí rozvoje dané fakulty. Fakulty UK jsou velmi rozmanité, ale z pohledu jejich oborového zaměření je možné je pro účely mobility rozdělit do pěti skupin – **fakulty lékařské a fakulta farmaceutická** (1. LF, 2. LF, 3. LF, LF HK, LF P, FaF), **fakulty humanitní a společenskovední** (FF, FSV, FHS, PF, PedF), **fakulty teologické** (KTF, ETF, HTF), **fakulty přírodovědné** (PřF, MFF) a **Fakulta tělesné výchovy a sportu** (FTVS), která je vzhledem ke své specifičnosti a interdisciplinaritě pojednána zvlášť.

Lékařské fakulty a FaF

Cíle

DZ (případně jejich aktualizace) všech lékařských fakult UK i fakulty farmaceutické zdůrazňovaly **význam mobility studentů a akademických pracovníků, jejich cílem bylo mobilitu dále**

⁶⁰ Statistiky ukazují, že tento trend pokračuje i v akademickém roce 2011-2012.

zvyšovat a ve shodě s DZ UK všechny fakulty mezi strategické cíle v oblasti mobility řadily **vzdělávací program EU Socrates (později LLP)/Erasmus, ale i další formy podpory mobility**.

1. LF tak zdůrazňovala vedle programu Erasmus **další mobilitní programy**, např. oborově zaměřené bilaterální programy. **3. LF pak přímo navazovala na DZ UK – stanovila si ve svém dlouhodobém záměru, že každý student by měl strávit v průběhu svého studia alespoň jeden semestr na zahraničním pracovišti.** Fakulta pak hodlala k plnění tohoto cíle využívat nejen programu Erasmus, ale také zahraničních pobytů zajišťovaných IFMSA. Podpora výměny studentů v rámci IFMSA je významným cílem i pro ostatní lékařské fakulty.

Fakulty ve svých DZ i ADZ uváděly i další, konkrétněji formulované cíle: zahájení programu studentských studijních pobytů se zaměřením na problematiku dětské hematologie a onkologie v rámci **podpory z nadačního fondu působícího v Chicagu (2. LF)**, zajištění stáží ve fakultní nemocnici pro zahraniční studenty a naopak zajištění **stáží pro studenty fakulty na americké Mayo Clinic (LF HK)**. LFP, která se na začátku sledovaného období věnovala spíše mobilitě spojené s výzkumem a vývojem, vložila cíl zvýšit mobilitu jak v programu Erasmus, tak využít meziuniverzitních dohod a dalších příležitostí až do DZ 2008-2015. FaF mezi své konkrétní cíle začlenila **podporu aktivit v rámci Spolku českých studentů farmacie** a také mezinárodní studentské aktivity včetně výměnných **pracovních stáží International Pharmaceutical Students' Association**. FaF si také stanovila, že bude **podporovat působení vědeckých pracovníků a doktorandů na významných zahraničních univerzitách s podporou Fulbrightovy komise i Fondu mobility UK**.

Opět ve shodě s DZ UK zařadily fakulty mezi svoje cíle využití Fondu mobility UK a rozvoj krátkodobých výjezdů akademických pracovníků v rámci meziuniverzitních a mezifakultních dohod.

Analýza

Výroční zprávy lékařských fakult i fakulty farmaceutické potvrzují, že mobilita studentů se ve sledovaném období na fakultách rozvíjela a většinou rostly absolutní počty vyjíždějících i přijíždějících studentů.

TABULKA 6.3: STUDENTSKÁ MOBILITA V RÁMCI PROGRAMU ERASMUS												
program Erasmus	1. LF		2. LF		3. LF		LFP		LFHK		FaF	
	in	out	in	out	in	out	in	out	in	out	in	out
2004-2005	99	46					0	0			21	22
2005-2006	104	67			41	18	0	0			13	10
2006-2007	121	64			41	21	20	0			22	13
2007-2008	138	69	40	35	35	15	14	0	22	15	33	14
2008-2009	164	131	41	38	29	21	10	4	26	16	37	16
2009-2010	158	148	51	46	25	24	22	14	27	11	23	10
2010-2011	160	127	33	61	37	22	36	12	15	15	27	13

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti fakult

Z tabulky je zřejmé, že absolutní počty zejména vyjíždějících studentů v rámci programu Erasmus vesměs rostly, nejvyšší byly na 1. LF (totéž platí o relativních počtech vyjíždějících a přijíždějících studentů k celkovému počtu studentů na fakultě). Na ostatních fakultách se počty vysílaných a přijímaných studentů měnily jen pomalu, jednoznačný trend přitom nelze identifikovat. Výjimkou je 2. LF, kde bylo možné pozorovat jasný nárůst počtu studentů přijíždějících.

Na rozdíl od informací o počtu přijíždějících a vyjíždějících studentů v rámci programu Erasmus nejsou k dispozici dostatečně podrobné a úplné informace o jiných formách mobility. Výroční zprávy fakult sice tyto údaje evidovaly, nikoli však v celém sledovaném období a v takové kvalitě

a struktury, aby bylo možné je hodnotit. Údaje z výročních zpráv fakult přesto ukazují, že **program Erasmus nebyl pro lékařské fakulty a FaF (s výjimkou 1. LF) převládajícím způsobem zajišťování studentské mobility**. Výraznou roli naopak hrály klinické stáže v rámci IFMSA, resp. IPSF v případě FaF. Počty příjezdů i výjezdů v rámci programu IFMSA, resp. IPSF se na všech fakultách pohybovaly v desítkách, na většině fakult přitom počet studentů v těchto programech, byť se jedná typicky o krátkodobější výjezdy (stáže IFMSA bývají typicky měsíční), převyšoval počet osob v programu Erasmus.

Zajímavý způsob spolupráce s IFMSA uvádí LF v Plzni, která ji využila při řešení víceletého projektu podporovaného z Rozvojového programu MŠMT. FaF ve své výroční zprávě za rok 2010 uvedla, že z hlediska využívání výměnných programů IPSF byla ČR třetí nejaktivnější zemí na světě – počty výjezdů v rámci jiných programů, než je Erasmus, pak na této fakultě dosahovaly v roce 2010 dvou stovek. Pro lékařské fakulty (např. LFHK) byly významné také prestižní, výběrové pobyty na významných zahraničních institucích.

DZ UK také stanovil, že mobilitní programy by měly stát na principu reciprocity – to se většině fakult dařilo plnit, počty přijíždějících studentů byly u většiny fakult vyšší, než počty přijíždějících studentů. V kombinaci s výrazně rostoucím počtem zahraničních studentů (viz kapitolu 4. Studium) je možné konstatovat, že **lékařské fakulty i FaF se ve sledovaném období staly atraktivními institucemi pro studenty ze zahraničí**.

Z dostupných dat, jakkoliv jsou informace neúplné, je také zřejmé, že kvantitativní cíle – zapojení 10 % studujících magisterského (a všech studentů doktorského) studia – v oblasti mobility studujících nebyly naplněny. Důvody jsou velmi podobné těm, které platí pro celouniverzitní úroveň. Vysvětlení nabízejí i samy fakulty – např. 3. LF se ve vztahu k cíli, který se stanovila ve svém DZ, vyjádřila v tom smyslu, že cíl (aby každý student absolvoval alespoň semestrální pobyt v zahraničí) se ukázal jako nereálný – ať již z kapacitních důvodů (možnosti školy přijímat další studenty z partnerských institucí) a rozsahu bilaterální i jiné spolupráce, či z důvodů ekonomických. Fakulta také konstatovala, že současný stav je prozatím rozumné maximum, které může zvládat.

Podobně 1. LF ve své výroční zprávě za rok 2010 k tematice mobility studentů uvádí, že „*stávající možnosti pro zahraniční výměny jsou velmi vytíženy a prostor pro další zvyšování počtů jak vyjíždějících, tak i přijíždějících studentů jsou prakticky naplněny. Fakulta se proto soustředila na zvýšení kvality našich zahraničních styků a prohlubování již uzavřených smluvních vztahů.*“ Toto zjištění je velmi důležité pro mobilitu obecně, je do velké míry v souladu se zjištěním 3. LF a bylo by zajímavou tematikou pro analýzu jak překážek, tak „limitů“ studentské mobility (výjezdů na studijní pobyty či stáže během studia) na českých vysokých školách a specificky na Univerzitě Karlově.

VZČ LF HK z let 2006 a 2007 upozornily na závažnou překážku mobility, kterou byla (a je) vízová politika České republiky znemožňující uchazečům z některých zemí přístup ke studiu v ČR. Tato fakulta také konstatovala, že počet doktorandů studujících v cizích jazycích klesá. Vedení fakulty tento trend vysvětluje nutností zvládnout český jazyk v oborech, kde studenti přicházejí do styku pacienty, což je patrně velmi obtížné a vede to k poklesu zájmu studentů o klinické obory. LF v Plzni se vyznačovala po velkou část sledovaného období velmi malou studentskou mobilitou, která nebyla v té době prioritou vedení fakulty. Situace se změnila zejména s příchodem nového vedení fakulty v roce 2010 a zdá se, že tomu odpovídá i trend ve vykazovaných datech.

Navzdory tomu, že studentská mobilita se nestala na lékařských fakultách masovou záležitostí, je možné konstatovat, že **rozvoj studentské mobility představoval pro fakulty v této skupině významnou součást rozvoje mezinárodní spolupráce a že počet vyjíždějících studentů v různých mobilitních programech stoupal, stejně jako rozsah a možnosti spolupráce v oblasti studentské mobility**.

Humanitní a společenskovední fakulty

Cíle

Také fakulty humanitní a společenskovední vyjadřovaly ve svých strategických dokumentech v souladu s DZ UK jednoznačnou podporu mezinárodní spolupráci a v jejím rámci akademické mobility, která je její významnou součástí. Explicitně vyjádřily cíl **využívat program Socrates (LLP)/Erasmus** a doplnily další konkrétnější cíle, které se tohoto programu týkají: **vyrovnat počty přijímaných a vysílaných studentů v programu Erasmus (FF), prohloubit integraci programu Socrates do studijních programů fakulty (FSV), zabývat se nejen extenzí aktivit v rámci tohoto programu, ale také počtem a strukturálními změnami příslušných dohod (PF), vnímat mobility studentů jak součásti jejich řádného studia (PedF)**. Každá z fakult formulovala ve sledovaném období i svoje různé specifické cíle. Součástí DZ FF byl cíl zajišťovat **vyšší prostupnost studia** (a to jak forem studia, tak různých oborů) **a vytvořit tak lepší předpoklady pro mezinárodní studentskou mobilitu**. Cílem DZ FSV bylo podpořit motivaci zájmu „**většího počtu studentů s cílem dosáhnout stavu, kdy bude každoročně vyjíždět na zahraniční studijní pobyt 10 % studentů fakulty v prezenční formě studia**.“ Specifický cíl PF ukládal **orientovat se na dlouhodobé, zpravidla roční zahraniční pobyty, vedoucí k získání titulu LL. M.** a dále na dosažení ideálního stavu, který by zavedl povinnost absolvovat alespoň jeden semestr na cizí univerzitě pro všechny studenty magisterského studia (podobně jako to formulovala 3. LF). Orientaci na navazování „**bilaterálních smluv se špičkovými vysokými škola ze zemí bývalého východního bloku... i v rámci programu TACIS**“ a zdůraznění cíle využívat Fondu mobility UK najdeme ve strategických dokumentech PedF.

Analýza

TABULKA 6.4: STUDENTSKÁ MOBILITA V RÁMCI PROGRAMU ERASMUS										
program Erasmus	PF		FF		PedF		FSV		FHS	
	out	in	out	in	out	in	out	in	out	in
2004	207	108	342	136			200	270	13	17
2005	229	116	333	263			214	197	30	17
2006	252	124	250	215			218	312	33	27
2007	268	149	255	245			241	309	44	30
2008	284	139	239	280	157	46	258	273	38	56
2009	277	178	252	248	104	61	299	474	33	29
2010	257	172	204	273	69	63	269	479	48	74

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti fakult

Z dostupných údajů není možné vysledovat v oblasti mobility v rámci programu Erasmus ve sledovaném období jednoznačný trend, počet vyjíždějících se při srovnání počtů za roky 2004 a 2010 zvýšil na všech fakultách s výjimkou PedF – v případě této fakulty však nejsou k dispozici data z výročních zpráv za celé sledované období, dostupné informace ovšem ukazují výrazný pokles v posledních třech letech sledovaného období.

Ze srovnání počtu přijíždějících a vyjíždějících studentů vyplývá, že na PF v celém sledovaném období a na PedF v období, za které jsou k dispozici data, vyjíždělo téměř dvakrát více studentů, než jich na fakulty přijíždělo. U PF šlo o postupné navyšování kapacity fakulty pro výjezdy studentů směřující k tomu, aby mohla být naplněna představa ideálního stavu jednoho semestru v zahraničí formulovaná v DZ (v současnosti je tento cíl potřeba považovat za závazek do budoucna, který je kromě potřebných kapacit ovlivněn i předpoklady studentů mobility se účastnit). Vyšší počty studentů vysílaných než přijímaných na PedF souvisely s nabídkou studia v cizích jazycích, která by se měla postupem doby zlepšovat. Pokles počtu vysílaných studentů

v posledních letech není náhodný a podle diskuse s vedením fakulty může souviset jak se strukturovaným studiem, kdy studenti navazujících magisterských programů velmi zvažují, zda si mohou dovolit ve dvou letech vyměřených pro studium výjezd do zahraničí. Působit však mohou i jiné závažné skutečnosti, zejména ekonomická situace studentů a jejich rodičů. O podobných limitech ve studentské mobilitě hovoří i výroční zprávy PF, které uvádějí další možný problém spočívající v souběžném pracovním poměru se studiem, který se projevuje zejména u studentů doktorského studia a mobilitě výrazně brání.

Na FF byly od roku 2006 počty přijíždějících a vyjíždějících spíše vyrovnané, zatímco na FSV naopak počty přijíždějících výrazně převyšovaly počty vyjíždějících. Sama fakulta hodnotí tuto skutečnost jako vysoce pozitivní (ve shodě s DZ UK) a ve VZ 2010 konstatovala, že „*Tato pozice a její propagace poskytuje dobrý základ pro další rozšiřování počtu zahraničních partnerů a pro snahu rozšiřovat tuto síť o prestižní akademické instituce v Evropě i mimo ni.*“ Kromě toho výroční zprávy fakulty dokládají, že celkové počty vyjíždějících studentů (ve všech typech programů a dalších možnostech) vztažené k počtu studentů prezenčního studia převyšovaly 10%, a fakulta tudíž s úspěchem plnila cíle, které si stanovila. Na FHS byl poměr přijíždějících a vyjíždějících spíše vyrovnaný, v některých letech však kolísal o něco výrazněji.

Fakulty kromě programu Erasmus využívaly i dalších mobilitních programů:

TABULKA 6.5: STUDENTSKÁ MOBILITA V OSTATNÍCH MOBILITNÍCH PROGRAMECH										
jiné	PF		FF ⁶¹		PedF		FSV		FHS	
	out	in	out	in	out	in	out	in	out	in
2004	28	144							28	8
2005	26	148							35	12
2006	40	133	0	8			112		43	70
2007	32	150	5	56			119		14	56
2008	37	156	5	62	164		103		16	60
2009	92	137	14	40	156	211	107		53	14
2010	61	109	7	37	74	137	95		62	4

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti fakult

Z dostupných údajů je zřejmé, že počty studujících, kteří využívali jiné možnosti realizace zahraničních pobytů, než je program Erasmus, nebyly zcela nevýznamné. PF využívala jiné programy zejména v případě přijíždějících studentů, jejichž počty v letech 2004-2006 dokonce přesahovaly počet přijíždějících studentů v rámci programu Erasmus. Totéž platilo v posledních dvou letech sledovaného období i pro PedF. Naopak v případě FSV dosahovaly počty vyjíždějících studentů v rámci ostatních mobilitních programů přibližně poloviny těch, kteří vyjížděli v rámci programu Erasmus. Za FF byly ve výročních zprávách k dispozici údaje za program CEEPUS, je možné však usuzovat, že pro tuto fakultu byl skutečně dominantní formou mobility program Erasmus, využívala však také dalších programů, např. stipendií *Mezinárodního visehradského fondu*, na fakultu přijížděly každoročně desítky studentů v rámci mezinárodních (tzv. kulturních dohod).

Ani humanitním a společenskovedním fakultám se nepodařilo zcela naplnit celouniverzitní cíle v oblasti studentské mobility, přesto však mají tyto fakulty vysoké počty vyjíždějících i přijíždějících studentů – FSV se dokonce podařilo splnit cíl 10 % podílu studentských výjezdů na celkovém počtu prezenčních studentů v jednom akademickém roce. Fakulty využívají různých mobilitních programů a je zřejmé, že **podpora mobility pro ně představuje významnou součást jejich činnosti.**

Teologické fakulty

⁶¹ Jedná se o počty studujících vyslaných a přijatých v rámci programu CEEPUS.

Cíle

Ve shodě s DZ UK formulovaly svoje cíle i teologické fakulty: „Rozvíjet spolupráci se zahraničními partnery na konkrétních projektech v rámci nových vzdělávacích programů EU.“ (ETF) a podobně také HTF, která doplnila cíl obnovit tradici přednášek v zahraničí, což dříve bylo samozřejmostí pro každého habilitovaného pracovníka. KTF stanovila svoje cíle velmi obecně „Rozvíjet dále zahraniční vztahy“, což však zahrnovalo i podporu rozvoje akademické mobility.

Analýza

TABULKA 6.6: STUDENTSKÁ MOBILITA V RÁMCI PROGRAMU ERASMUS						
program Erasmus	KTF		ETF		HTF	
	out	in	out	in	out	in
2007	11	8	18	24	16	1
2008	13	10	10	20	27	1
2009	17	10	15	18	30	3
2010	14	19	15	24	22	2

Zdroj: Univerzita Karlova, Výroční zprávy o činnosti

Z teologických fakult uvedla ve svých výročních zprávách počty studentských výměn pouze ETF, v tabulce jsou proto uvedeny informace z výročních zpráv univerzitních, data však nejsou k dispozici pro celé sledované období. Počty studentských výměn na ETF a KTF byly poměrně vyrovnané v počtech vyslaných a přijímaných studentů, přičemž počet vyslaných studentů na ETF ve sledovaném období klesal, aniž by k tomu VZČ poskytovaly vysvětlení. Počty studentů byly poměrně nízké, ale ve vztahu k malému počtu studentů na těchto fakultách se relativní počty pohybovaly kolem 4% u ETF a dosáhly max. 2,2% u KTF.

Přírodovědné fakulty

Cíle

Také přírodovědné fakulty jednoznačně ve svých DZ podporovaly akademickou mobilitu jako významnou část (ale i předpoklad) internacionalizace a byly tak v souladu s cíli DZ UK. PřF si stanovila za úkol připravit analýzu „současného stavu a identifikace případných překážek mobility a mezinárodních aktivit“. Postupné vyvážení, v optimálním případě recipocitu v naplňování programu Erasmus bylo cílem PřF, ale podobně i MFF (ADZ 2008-2009, 2010). Konkrétní cíle obou fakult se týkaly i *Fondu mobility* UK – MFF hodlala z tohoto *Fondu* podpořit získávání špičkových pracovníků ze zahraničí i výjezdy mladých pracovníků fakulty. Vytvářet předpoklady pro rozšíření nabídky placeného studia zahraničních studentů bylo cílem DZ MFF, ke kterému se s požadavkem zvážít tento záměr znovu vrátila ADZ 2010.

Z výše uvedeného vyplývá, že konkrétní i specifické cíle formulované v DZ a ADZ jednotlivých fakult byly do značné míry ve shodě s obecnými cíli strategických dokumentů UK.

Analýza

TABULKA 6.7: STUDENTSKÁ MOBILITA V RÁMCI PROGRAMU ERASMUS				
program Erasmus	MFF		PřF	
	out	in	out	in
2004	23	6	60	22
2005	30	14	70	43

2006	47	14	92	45
2007	45	21	90	32
2008	61	18	96	49
2009	56	14	100	72
2010	43	21	101	89

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti fakult

Počty studentů účastnících se mobility v rámci programu Erasmus v průběhu sledovaného období stoupaly s výjimkou let 2009 a 2010 na MFF.

Ani na jedné z fakult se ve sledovaném období v rámci programu Erasmus nepodařilo vyrovnat počty studentů vyjíždějících a přijíždějících, i když PřF se v souladu se svým záměrem k tomuto cíli postupně přibližovala.

Studenti obou fakult využívali kromě programu Erasmus i jiných možností. Počty vyjíždějících studentů byly v případě PřF výrazně vyšší, než v programu Erasmus (např. v roce 2010 takto vyjelo 387 studentů). PřF však kromě pobytů v rámci programu Erasmus využívala i dalších forem mobility, z dostupných informací je možné usuzovat, že se orientuje v oblasti výjezdů studentů zejména na krátkodobé pobyty – počet studentů, kteří takto každoročně vycestovali, se od roku 2004 (53 studentů) do roku 2010 (366 studentů) výrazně navýšil. Fakulta také ve svých výročních zprávách zdůrazňuje význam neformálních kontaktů, založených na přímé spolupráci mezi pracovišti fakulty a partnerskými pracovišti na zahraničních institucích. PřF také od roku 2009 realizuje projekt širšího zapojení do mezinárodní spolupráce, který je podporován z Rozvojových programů MŠMT; jeho náplní je především navazování nových spoluprací prostřednictvím širokého spektra aktivit.

I pro MFF byly vedle programu Erasmus a dlouhodobých pobytů významné i jiné formy spolupráce, včetně vědeckých a výzkumných spoluprací, konferencí apod. **V rámci meziuniverzitních dohod** se ve sledovaném období na MFF uskutečnilo 60 výměn studentů. Statistiky ÚVT UK uvádějí, že **v rámci fakultních dohod** byl taktéž realizován významný počet výjezdů a přijetí studentů, stejně jako studenti vyjížděli na konference a symposia, krátkodobé a dlouhodobé studijní pobyty. Výjezdů různé délky a povahy, které se uskutečnily mimo program Erasmus, bylo na MFF za sledované období evidováno ÚVT UK téměř 700, přijetí necelých 150. Je však potřeba vzít v úvahu, že data nejsou zcela spolehlivá⁶².

MFF dále v rámci doplňujících rozhovorů uvedla, že je třeba vzít v úvahu odlišnou situaci v různých studijních oborech. V experimentálních fyzikálních oborech bylo (a je) prakticky nezbytné, aby se podstatná část experimentů a měření uskutečnila na zahraničních pracovištích. V teoretických oborech měl a má zahraniční pobyt studenta významnou úlohu, ale nemusí být nezbytný. A konečně u didaktických oborů se dá počítat se zahraničními výjezdy spíše výjimečně.

Studentské mobilitě byla na PřF i MFF věnována pozornost. Vedle programu Erasmus byly výrazně využívány jiné formy mobilit, včetně vědeckých a výzkumných spoluprací, konferencí letních škol, stáží různé délky a zaměření studijního či praktického apod. Jako v ostatních případech, pro hlubší analýzu by bylo potřeba zkvalitnit evidenci dat a zvážit vhodnou strukturu jejich sběru. Je pravděpodobné, že ambiciózní cíl, aby 10% studentů magisterského studia absolvovalo část studia v zahraničí, nebyl naplněn, nicméně fakulty upozornily na to, že formy spolupráce se měnily a mění směrem a semestrální či delší studijní pobyty nemusejí být jejich převládající formou.

⁶² Výkyvy v datech mohly být například způsobeny různou evidencí požadovanou k různým způsobům financování mobilit.

FTVS

Cíle

Fakultní strategické dokumenty nestanovily žádné cíle, ale FTVS přejala priority DZ UK 2004-2010; ten pro mobilitu studentů stanovil cíl zlepšit využívání programu Erasmus a zvýšit počty přijíždějících i vyjíždějících studentů.

Analýza

TABULKA 6.8: STUDENTSKÁ MOBILITA V RÁMCI PROGRAMU ERASMUS		
program Erasmus	FTVS	
	out	in
2007	61	65
2008	47	69
2009	41	69
2010	42	76

Zdroj: Univerzita Karlova, Výroční zprávy o činnosti

Výroční zprávy fakulty k mobilitě neposkytovaly podrobnější informace za celé hodnocené období, tabulka proto využívá data z výročních zpráv UK v letech 2007-2010.

Vedle programu Erasmus byla mobilita realizována v rámci celé řady schémat. Jednalo se o mezinárodní programy (zejména programy EU: *Comenius* a *Leonardo da Vinci* nebo středoevropský regionální program *CEEPUS*, rozvojové programy ve sledovaném období pravidelně vyhlašované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a tradičně meziuniverzitní a fakultní dohody. Nejčastější formou výjezdu byl dlouhodobý studijní pobyt.

Z dostupných údajů je zřejmé, že v posledních třech letech sledovaného období přijíždělo na fakultu víc zahraničních studentů, než byl počet studentů, kteří do zahraničí vyjížděli. Fakulta uvedla, že zvýšený zájem zahraničních studentů byl ovlivněn např. tím, že zkvalitnila (a dále zkvalitňuje) nabízené studijní programy a domnívala se, že vliv měla i zlepšující se péče o přijíždějící studenty. Důvody poklesu zájmu o výjezdy na zahraniční stáže (pravděpodobně byla situace určována i faktem, že na FTVS převládaly dlouhodobé pobyty, na rozdíl např. od MFF, kde i krátkodobé výjezdy hrály významnou roli) viděla FTVS ve strukturovaném studiu (obdobně jako PedF), které neposkytuje pro mobilitu dostatečný prostor. Studenti si nechtěli prodlužovat studium v důsledku problémů s uznáváním studia ze zahraniční (záležitost, kterou hodlá podle svých záměrů řešit například FF nebo PřF) a negativní roli hrály i problémy ekonomické. Fakulta tak sice neplnila jeden z cílů DZ UK, totiž rozvoj mobilitních programů založených na reciprocitě, na druhé straně se FTVS stala atraktivním místem pro zahraniční studenty (podobně jako FSV, která tuto charakteristiku fakulty cíleně buduje).

6.2 Fond mobility

Cíle

Pro podporu svých ambiciózních cílů vytvořila Univerzita Karlova Fond mobility a VZČ UK 2006 jej charakterizuje jako „specifický nástroj, kterým UK podporuje mezinárodní mobilitu svých studentů a akademických pracovníků (a také stáže zahraničních odborníků na UK). V souladu s prioritami DZ UK 2004-2010 formuluje obecný cíl „klást důraz především na podporu příjezdů kvalitních zahraničních pracovníků k nám a na podporu výjezdů studentů doktorských studijních programů v prezenčním studiu“.

Využívání Fondu mobility si ve svých DZ a ADZ kladla za cíl i většina fakult. Důležitost, která je Fondu mobility přikládána, je patrná z opakovaného požadavku v AZD UK 2006-2007 a 2010: „Provést analýzu projektů podpořených Fondem mobility a porovnat je s naplňováním závazků v rámci bilaterálních smluv UK za období posledních pěti let.“

Analýza

Priority Fondu mobility jsou soustředěny do pěti oblastí, které v průběhu sledovaného období zůstávaly prakticky neměnné: (A) studium na zahraniční univerzitě (jeden až dva semestry), (B) účast na mezinárodních studijních nebo odborných akcích studentů v zahraničí, (C) vědecké nebo výzkumné pobyty v zahraničí, (D) studium zahraničních studentů na univerzitě, (E) pobyty zahraničních vysokoškolských nebo vědeckých pracovníků na univerzitě.

Fond disponoval v průběhu těchto let od 7,5 mil Kč (2005) do zhruba 10 mil Kč (2010). Finanční prostředky byly přidělovány na základě předložených návrhů, které podléhaly výběrovému řízení v souladu s prioritami Fondu. Následující tabulka uvádí přehled podaných a schválených žádostí ve sledovaném období:

TABULKA 6.9: PODANÉ A SCHVÁLENÉ ŽÁDOSTI FONDU MOBILITY UK ⁶³													
2005		2006		2007		2008		2009		2010		celkem	
P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S
323	277	289	217	410	228	235	168	277	236	273	244	1807	1370
úspěšnost		úspěšnost		úspěšnost		úspěšnost		úspěšnost		úspěšnost		úspěšnost	
60%		75%		55%		71%		85%		89%		76%	

Zdroj: Univerzita Karlova, Výroční zpráva o činnosti

Počet žádostí nevykazuje ustálený trend, nejvíce jich bylo v roce 2007 a v posledních třech letech se stav ustálil. Stoupá však úspěšnost žádostí. V počtech schválených projektů (uváděna jsou čísla za celé sledované období 2004-2010) výrazně převládaly FSV (327) a FF (252), které také podávaly nejvíce projektů se střídavou, ale poměrně vysokou úspěšností. Následovány byly PŘF (180) a 1. LF (135) s úspěšností taktéž vysokou (vyšší než 85%). Některé fakulty podávaly projektů výrazně méně, např. LFP, teologické fakulty, PedF nebo 2. LF. Viz obrázek 6.1.

V průměru získala na jeden projekt nejvíce finančních prostředků MFF, dále FaF, PP, FHS a PedF. Viz obrázek 6.2.

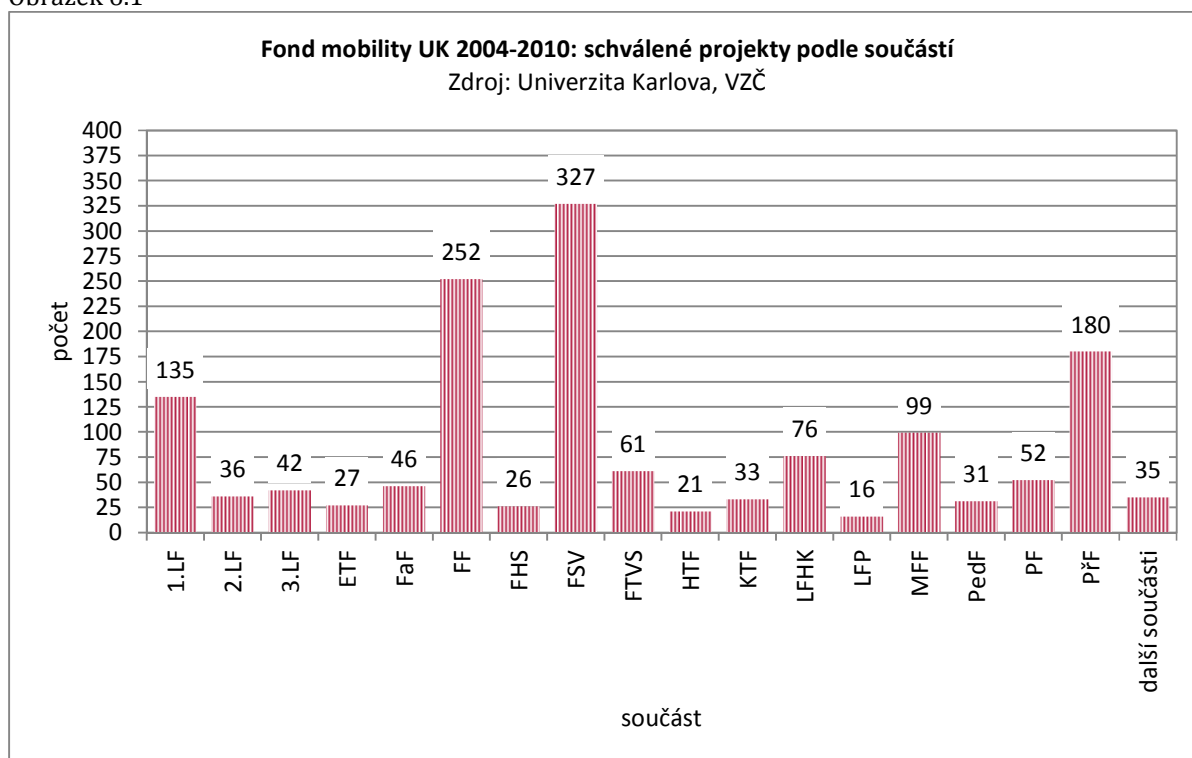
V tomto směru je zajímavé podívat se i na to, kam jednotlivé fakulty směřovaly své žádosti (viz obrázek 6.3). Byť celkově převládaly aktivity (A), (C) a (B), nebylo tomu tak u všech součástí. Např. KTF, FTVS nebo PedF je významně využívaly pro přijímání zahraničních vysokoškolských nebo vědeckých pracovníků (E), což byla taktéž priority DZ UK. Studium na zahraniční univerzitě (A) podporovaly zejména PF, MFF, FF, odborné aktivity studentů v zahraničí (B) pak FaF a některé lékařské fakulty (2. LF, LFP, 1. LF) nebo HTF. FSV a PedF využívaly Fond mobility výrazněji i pro podporu přijíždějících zahraničních studentů (D). Krátkodobé vědecké a výzkumné pobyty v zahraničí (C) převládaly na FaF, PŘF, LFP a 2. LF.

Prakticky všechny fakulty uvádějí Fond mobility UK jako významný nástroj mobility, více žádostí je zaměřeno na výjezdy (studium, účast na mezinárodních aktivitách, krátkodobé pobyty), než na přijímání zahraničních hostů, což je charakteristické pro celou Univerzitu Karlovu s výjimkou několika fakult. V období let 2004-2010 nejvíce schválených projektů podporovalo výjezdy studentů, a to na jedno až dvou semestrální studijní pobyty (A) – 41%, dále výjezdy na

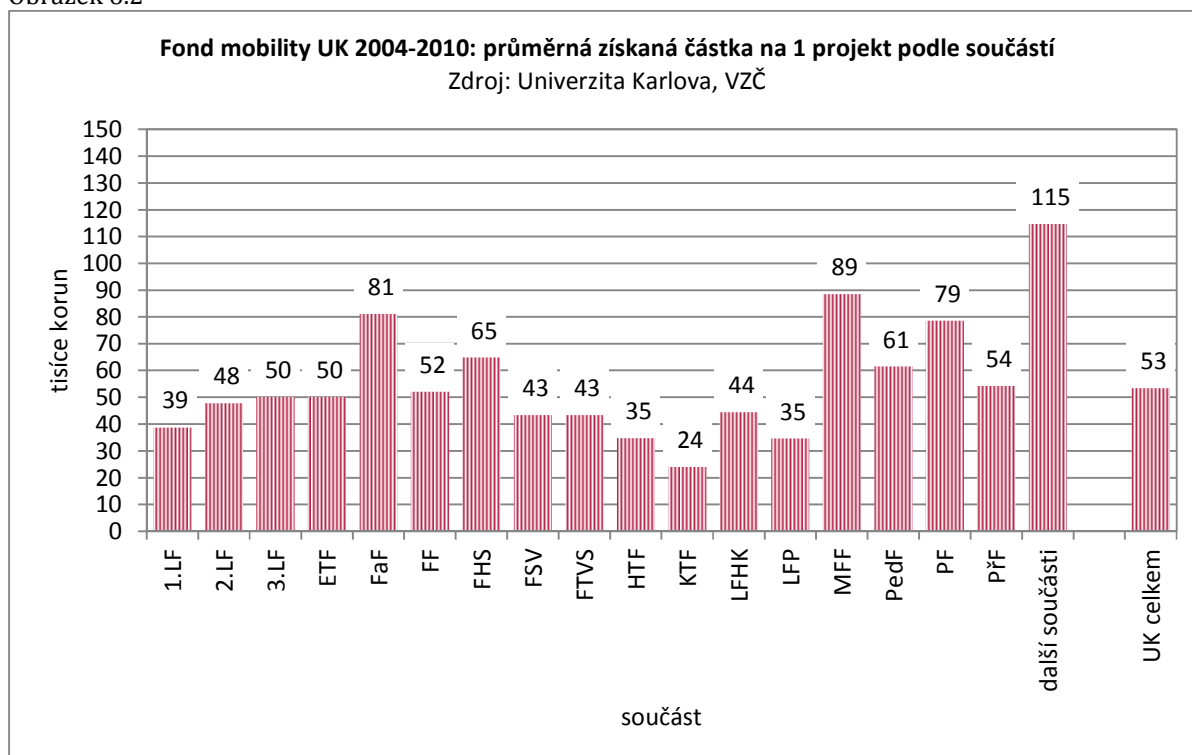
⁶³ P = podáno; S = schváleno.

krátkodobé vědecké a výzkumné pobyty (C) – 27% nebo na odborné akce studentů (konference, semináře, letní školy apod.) (B) – 14%. Výjezdy studentů byly podpořeny celkově 55% přijatých projektů Fondu mobility. Nelze však určit, kolik studentů vycestovalo a v jakém stupni studia⁶⁴.

Obrázek 6.1

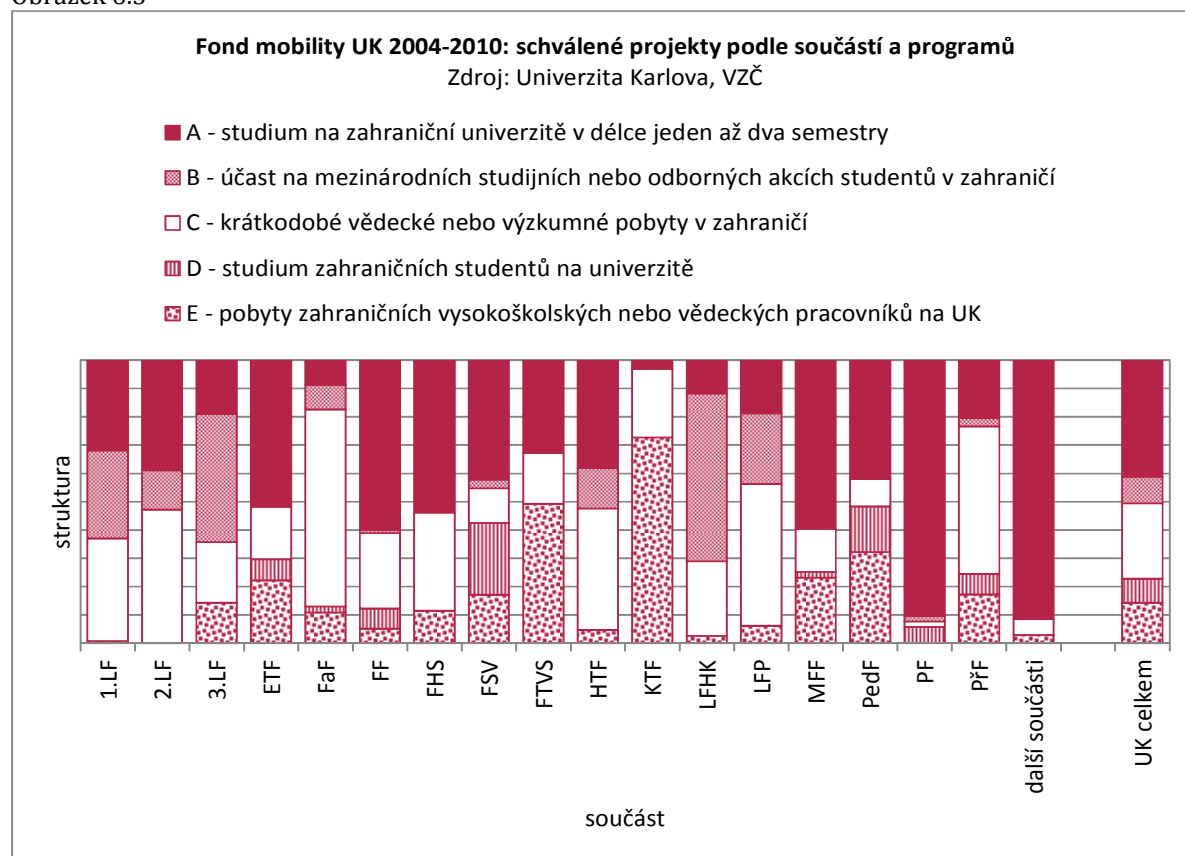
Obrázek 6.2

⁶⁴ A jak upozornila při konzultacích MFF, užívaná evidence nerozlišuje studenty doktorských studijních programů ani mezi vysílány vědeckými a výzkumnými pracovníky (aktivita C).

Obdobná je i situace PŘF, MFF i FTVS. Jejich žádosti byly podávány především do priority (A) a (C), v případě PŘF a FTVS prakticky žádné žádosti nesměřovaly do priority (B), zatímco všechny tři fakulty se ucházely ve všech letech o podporu pobytu zahraničního pracovníka, tj. v prioritě (E). I tyto tři fakulty v této oblasti naplňovaly svoje vlastní cíle, v souladu s cíli celé Univerzity Karlovy.

Obrázek 6.3

Také fakulty humanitní a společenskovední se vesměs velmi pozitivně zmiňují o Fondu mobility UK, který využívají jako důležitý, někdy i jedinečný⁶⁵ zdroj podpory, zejména pro výměny s mimoevropskými partnery (FSV; PedF). Fakulty opět využívají především první tři priority Fondu (kromě FSV, která má žádosti rozložené do všech priorit) a je vidět, že Fond mobility UK patří i u těchto fakult v souladu s jejich strategickými cíli k významnému nástroji podpory mobility.

Mají-li být hodnoceny cíle, které si Univerzita Karlova stanovila ve svém dlouhodobém záměru, pak lze říci, že **v aktivitách fakult financovaných z Fondu mobility významně převažovala podpora výjezdů studentů.**

Všechny VZČ UK o využívání Fondu mobility informují a uvádějí tabulky s počty podaných a schválených projektů, jejich strukturu, objemy finančních prostředků alokovaných na jednotlivé fakulty a úspěšnost jednotlivých fakult. Vzhledem ke stanovenému cíli by bylo třeba provést **hlubší analýzu projektů podpořených z fondu vzhledem k naplňování závazků v rámci bilaterálních smluv UK.**

⁶⁵ Bez této podpory by například podle PedF nemohly být některé mobility vůbec uskutečněny.

Je taktéž zřejmé, že **Fondu mobility využívají všechny fakulty a že podle jejich priorit a v kontextu dalších možných zdrojů jejich financování byl v hodnoceném období užitečným nástrojem rozvoje v některých oblastech strategických priorit UK** na jednotlivých fakultách.

6.3 Zahraniční přednášející a hostující profesori

Cíle

V DZ UK (2004-2010) byl cíl týkající se zahraničních přednášejících formulován ve spojitosti s Fondem mobility: „*klást důraz především na podporu příjezdů kvalitních zahraničních pracovníků k nám.*“

Analýza

Jednotlivé fakulty tento cíl převzaly v obecné podobě nebo specifikovaly na konkrétní osoby nebo obory. Fond mobility pro přijímání zahraničních akademických a vědeckých pracovníků využívaly v různé míře všechny fakulty (viz obrázek 6.3 v kapitole 6.2), kromě 1. LF, 2. LF a PF, a to ve velmi rozdílné míře. Nejdůležitější aktivitou Fondu mobility bylo přijímání zahraničních pracovníků pro KTF nebo FTVS, intenzivně jej využívala i PedF nebo MFF a ETF. Konkrétní počty zahraničních pracovníků přijatých v rámci Fondu mobility však nelze z evidovaných údajů určit.

Řada pracovníků přijížděla taktéž v rámci různých grantových projektů.⁶⁶

6.4 Mobilita akademických pracovníků

V této oblasti DZ UK žádné cíle nekladl, je však možné nalézt je ve strategických dokumentech fakult. Cíle se týkají podpory vyjíždějících i přijíždějících akademických pracovníků, přičemž stáží mají jak pedagogický, tak vědeckovýzkumný charakter. Informace, které fakulty o aktivitách tohoto charakteru uvádějí, se velmi liší co do podrobnosti, úplnosti i možnosti hodnotit – některé fakulty uvádějí počty přijíždějících a vyjíždějících akademických pracovníků, jiné se hlouběji věnují prestižním stážím akademických pracovníků UK v zahraničí i významným odborníkům přijíždějícím na UK, ve výročních zprávách mnoha fakult však podrobnější informace chybějí. Je možné však usuzovat, že zejména krátkodobé pobyty akademických pracovníků UK jsou běžnou součástí akademické práce – i to je zřejmě jeden z důvodů, proč v této oblasti neexistuje propracovaná evidence.

6.5 Závěry a doporučení

Závěry

Z hodnocení mobility studentů a akademických pracovníků vyplývá, že:

- Univerzitě Karlově se nepodařilo naplnit cíl, spočívající v začlenění (zejména dlouhodobých) pobytů studentů v zahraničí jako automatické součásti studia, ani cíl vyslat každý semestr do zahraničí 10 % studentů magisterského a doktorského studia. Je možné se domnívat, že takto stanovené cíle se v průběhu sledovaného období ukázaly jako velmi ambiciózní. Tyto cíle zřejmě nereflektovaly dostatečně předpoklad zvyšujícího se počtu studujících (mezi roky 2004 a 2010 vzrostl počet studentů UK o více než dvacet procent), ani předpokládaný vývoj finančních prostředků investovaných do rozvoje mobilitních

⁶⁶ Např. MFF uvedla *ročně desítky hostujících profesorů* (viz Příloha, kapitola MFF). Někteří přijíždějí „s podporou Fondu mobility UK, jiní zejména v rámci velkých grantových projektů (tj. projektů na podporu excelence ve výzkumu a vývoji GA ČR, v rámci projektů Centra excelence TA ČR, grantů ERC.CZ atd.)“.

programů. Masifikace studia tak nebyla doprovázena masifikací studentské mobility. Některé fakultní studie naznačují překážky a případné limity pro výjezdy studentů na zahraniční studijní či praktickou stáž v rámci studia, pro podrobné zhodnocení by však bylo potřeba vypracovat studii, která by je zmapovala a hlouběji analyzovala.

- V průběhu sledovaného období však na většině fakult došlo ke zvýšení počtu vyjíždějících studentů, fakulty využívají při zajišťování zahraničních pobytů svých studentů širokou škálu mobilitních programů. Z hlediska počtu zapojených studentů je stále dominantní program Erasmus, ovšem neplatí to pro všechny fakulty.
- Univerzitě Karlově se v zásadě daří naplňovat cíl, spočívající v reciprocitě zahraničních mobilit – tj. vyrovnané počty vyjíždějících a přijíždějících studentů. Některé fakulty tento cíl nesplňují – počty přijíždějících studentů značně převyšují počty vysílaných (FSV, FTVS), nebo je tomu naopak (HTF). Univerzita Karlova jako celek se však stává institucí atraktivní pro zahraniční studenty, přijíždějící v rámci různých mobilitních programů, mezivládních dohod apod.
- Univerzita Karlova úspěšně etablovala *Fond mobility* jako nástroj podpory zahraničních pobytů dlouhodobých i krátkodobých, účasti na zahraničních akcích i financování výzkumných i pedagogických pobytů významných akademických pracovníků ze zahraničí na UK. Fond mobility využívají v různé míře a intenzitě všechny fakulty a pro některé představuje významný doplňkový nástroj financování mobility i dalších aktivit mezinárodní spolupráce.

Doporučení

- Ačkoliv se Univerzitě Karlově nepodařilo naplnit ambiciózní cíl učinit zejména z dlouhodobých pobytů v zahraničí běžnou součástí studia, jsou zahraniční pobyty a různé formy zahraniční zkušenosti významným prvkem pro rozvoj různých dovedností (jazykových, komunikačních, kulturních, společenských apod.) studentů i pro zvyšování kvality studia jako takového. Univerzita Karlova by proto měla pokračovat v rozvoji různých forem mobilit (nejen dlouhodobých, ale i krátkodobých studijních pobytů, letních škol, účastí na konferencích, různých forem tzv. virtuální mobility apod.) a využívat k tomuto rozvoji existující nástroje.
- Vytvoření strategie, jak nejlépe podporovat rozvoj mobility (studentů i akademických pracovníků) i komplexnější internacionalizaci akademické obce, by vyžadovalo provést hlubší analýzu – např. jak mobilitu studentů ovlivnilo a ovlivňuje strukturované studium, jak jsou uznávány části studia realizované v zahraničí, zda program Erasmus je stále tak důležitým nástrojem mobility jako na konci devadesátých let nebo v uplynulém desetiletí či zda na důležitosti získala jiná mobilitní schémata, kam by měla být zaměřena podpora finanční i organizační, jak to je s mobilitou akademických pracovníků, zda a jakým způsobem je vhodné ji sledovat. Součástí analýzy by mělo být i podrobnější zhodnocení využívání *Fondu mobility*.
- V návaznosti na zjištění z fakult (např. 1. LF, 3. LF, PF, PedF apod.) a v souladu s předchozím bodem by bylo vhodné zpracovat studii, která by se zaměřila na mobilitu studentů realizovanou absolvováním části studia na zahraniční univerzitě (tzv. „kreditovou“ mobilitu) s cílem identifikovat překážky a limity této mobility.
- Aby bylo možné rozvoj v oblasti mobility hodnotit, je však potřeba disponovat úplnými, konzistentními a srovnatelnými podkladovými informacemi. Univerzita Karlova by proto měla vyhodnotit dosavadní praxi sběru dat a výkaznictví nejen v oblasti studentské mobility, ale i mobility akademických pracovníků. Tyto informace by, v souladu s prioritami

aktuálně platného dlouhodobého záměru Univerzity Karlovy, měly umožnit hodnocení mobility nejen z hlediska kvantity, ale i z hlediska kvality. Výchozím krokem tímto směrem by mělo být vypracování systému sběru dat. Tento systém by se měl opírat o strukturované a disjunktní kategorie, které vyjdou z priorit Univerzity Karlovy, resp. jejích součástí, a umožní analyzovat různé formy a dimenze mobility, a současně by měl být co možná nejméně administrativně náročný (v případě mobility akademických pracovníků a pracovníků by například mohla být pouze nepatrně rozšířena zpráva o zahraniční cestě, v případě mobility studentské by pak mohlo jít o zkvalitnění existujícího sběru dat).

- V návaznosti na toto hodnocení by Univerzita Karlova měla vytvořit a implementovat novou metodiku sběru dat. Ta by měla pokrývat různé formy mobility – v případě studentské mobility by pak měla sledovat spíše mobilitu studentů v průběhu celého studia, tj. evidovat počet a délku zahraničních pobytů a dalších forem mobility absolventů – např. prostřednictvím rozšíření informací v protokolu o státní závěrečné zkoušce.
- Je také potřeba vyhodnotit, jaká je role *Fondu mobility*, jakou úlohu plní na jednotlivých fakultách, zda i do budoucna podporuje priority UK, zda a jaké dílčí změny by bylo vhodné provést, případně jaký jiný nástroj v tomto směru zvolit.